ОБРАЗОВНО КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР

Окупљени око идеје побољшања квалитета образовног система

група 5

Водич за час одељењског старешине

Збирка сценарија за ЧОС

Садржај

креативни центар 1
Образовно 1
УВОДНА РЕЧ 4
Тема: Клима у одељењу 5
Ситуација 1. – Проблем разједињености у одељењу 5
Ситуација 2. – Проблем дискриминације 14
Ситуација 3. – Ученици осуђују друга због учешћа у тучи 21
Ситуација 4. – У одељењу је болестан ученик коме је потребна помоћ другова 27
Ситуација 5. – Подстицање јединства и међусобног прихватања 32
Тема: Проблеми у учењу и понашању ученика 39
Ситуација 1. – Слаб успех на писменим облицима провере знања 39
Ситуација 2. – Кашњење на часове 42
Ситуација 3. – Проблем са организацијом времена 46
Ситуација 4. – Сексуалност –прелажење личних граница 51
Ситуација 5. – Како пронаћи мотивацију за рад 56
Ситуација 6. – Сузбијање насиља 62
Ситуација 7. – Смислено учење 66
Ситуација 8. – Сузбијање агресивног понашања 68
Ситуација 9. – Технике учења 70
Ситуација 10. – Злоупотреба психоактивних суспстанци 73
Тема: Индивидуални сценарији 75
Листа ауторки/аутора: 75
Ситуација 1. – Проблем одабира ученика за учешће у ваннаставним активностима 76
Ситуација 2. – Проблем између одељења и предметног наставника 98
Ситуација 3. – Проблем доношења одлука у групи 120

Ситуација 4. – Грађење односа поверња са ученицима 147
Ситуација 5. – Проблем нереалне процене знања 168
Ситуација 6. – Преузимање одговорности за учињену штету 188

УВОДНА РЕЧ

Поштоване колегинице/колеге,

пред вама се налази збирка идејних решења за часове одељењског старешине и одељењске заједнице која су креирана у току рада на семинару. У ову јединствену збирку укључени су како ваши групни, тако и индивидуални радови које сте осмишљавали као одговор на различите задате проблемске ситуације. Сценарији су преузети у оном стању у ком су нађени у обрасцима за рад и једине корекције које су рађене су исправке словних грешака јер смо сматрали да није у реду да мењамо ваше креативне производе.

Као што ћете видети, прикупљени радови се знатно разликују према квалитету, иновативности, обиму и сл., али смо сматрали да сваки рад треба да нађе своје место у овој збирци јер може представљати макар окидач за јављање неке нове идеје која може помоћи у раду са ђацима. У збирку нису укључени једино они радови који су остали недовршени, као ни они где је било наведено више неусаглашених верзија, што је веома мали број.

Напомена:
С обзиром на то да није свако од учесника лично упитан за давање сагласности за објављивање индивидуалних радова, имена аутора индивидуалних сценарија нису наведена уз саме радове већ у оквиру списка аутора који се налази на почетку одељка са индивидуалним радовима.

Срдачан поздрав и пуно успеха и креативног полета у даљем раду
жели вам,

тим ОКЦ-а

овај документ подлеже ауторским правима

Тема: Клима у одељењу

Ситуација 1. – Проблем разједињености у одељењу

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу другог разреда средње школе. У одељењу имате две ученице које стално "*цинкаре*" своје другове и другарице из одељења (*"Разредна, цело одељење планира да у петак побегне са писменог задатка из математике"* или *"Разредна, Милан јуче намерно није пријавио Дејаново одсуство са часа енглеског језика, а наставница није приметила"* или *"Разредна, Сања је јуче све преписала на контролном из српског језика"* итд.). Из тог разлога, остали ученици избегавају своје другарице, омаловажавају их и називају погрдним именима.
Задатак за час одељењског старешине	Побољшати климу у одељењу - указати, са једне стране, да ученици треба се примерно понашају - да не беже са часа, не прикривају ученике који су побегли са часа, не преписују код израде контролних и писмених задатака, и са друге стране, да одељење треба да прихвате као целину којој припадају и чији су део, а не да се издвајају из истог.

Група 1 – Александар Гвозденовић, Биљана Вишњић, Опролећована Ђокић

Облик рада	фронтални, групни, рад у пару,
Метод рада	Играње улога, дијалог-расправа, метода самосталног доношења закључка
Средства	Локвањи израђени од картона, шешир са именима ученика исписаних на папирићима
Циљ	Подстицај развоју комуникацијских способности Подршка у субституцији неадекватног понашања примерним Подстицај ученика за самовредновање и самосталну корекцију свог понашања Изградња и јачање духа заједништва Подизање самосвести и свести о другима око нас Уочавање негативних облика понашања у заједници и стварање подлоге за самосталан рад у неутралисању таквих облика (неутралисати негативне елементе, да би изградили позитивне)
	ТОК ЧАСА
1. корак (3 – 5 минута) – **фронтално, дијалог, метода самосталног доношења закључка**	Уводном причом ћемо припремити ученике да схвате , да када за некога кажемо да је „добар човјек“ сигурно при томе мислимо на некога кога познајемо дуже вријеме. **„Да ли сте некада чули да неко за некога каже да је „добар човјек“, „супер друг или другарица“, или можда Вашег дједа да за некога каже „Био је добар човјек, а као мали, прави враголан“.** - „Јесмо“. **„Шта мислите да ли се тако нешто може рећи за особу коју смо упознали јуче?“** - „Не може.“ **„Зашто не може?“** - „Зато што ту особу не познајемо довољно.“ **Закључак :** **Када о некоме просуђујемо сигурно је да га морамо познавати довољно дуго.** **„Како дјед зна да је неко био „прави враголан“?** „Познаје га из дјетињства, школе... итд.“ - „Зна његове врлине и мане“ **„Имамо ли ми своје врлине и мане?“** - „Имамо.“ **„Хоћемо ли наше врлине и мане тачније проценити ми сами или наши пријатељи?“** - „Претпостављамо наши пријатељи.“ **„Набројте ми неке од мана које сте уочили у Вашем одјељењу или у школи, вашем друштву...!“***Не набрајати ученике, само понашање које сматрају негативним и које треба неутралисати.* - „Бјежање с часова“, - „Преписивање на контролним задацима“ - „Свађе , туче, псовке“

	- „Тужакање“ **„Замислите сада ситуацију у којој Вам ваш најбољи друг или другарица каже „Јуче си испао права циција у граду“ или „Мислио си само на себе у – некој ситуацији“ и сл., да ли би се Вам било пријатно?“** - „Сигурно да не би.“ - „Можда би се и наљутили.“ **„Шта би након тога Ви урадили:** Избор 1. Оставили да ствари легну за неко вријеме и наставили као и до сада. Избор 2. Покушали да боље сагледате ситуацију и промените код себе оно чега сте постали свесни да не ваља. **Закључак:** **Наравно да избор пада на опцију под бројем 2.** **Долазимо до сазнања да је понекад човјек сам себи најстрожи судија, и у неким ситуацијама то је тешко прихватити. Себе некад морамо погледати и очима других, ставити се у положај посматрача, размислити мало прије исхитрених реакција итд...** Данас ћемо учити онако како се памтивјека најбоље учило – кроз игру. Човјек, без обзира у којем је добу, увијек ће волјети игру. А тема ћемо бити – Ми сами.
2. корак (5 – 10 минута)- **фронтално**	Столови у учионици су остављени по страни, а столице, на којима ученици сједе, су постављене у круг. Наставник такође учествује у игри. Игра се састоји из тога да ученик постави питање другом ученику, да други ученик одговори првом и одмах након тога постави питање следећем ученику, па онда овај одговара, поставља питање сљедећем ...итд. Игру започиње наставник. Оно што је јако битно јесте да приликом изговора код учесника ни у ком случају не смију да се виде зуби. Односно, зубе чврсто сакрити уснама и тако постављати и одговарати на питање. **Питање: „Комшија, има ли мемле у Вашим ципелама?“** **Одговор: „Комшија, не знам, али питаћу комшију.“** (онда овај поставља питање даље у круг , а следећи ученик одговара... итд. ***Образложење**:* *С овом игром стварамо комичну ситуацију која побољшава климу у разреду и аутоматски ствара позитивну атмосферу за рад. Поред тога ствара утисак – одјељења као једне цјелине, побољшава концентрацију... итд.*
3. корак (око 20 – так минута) - **рад у пару**	Игра, назовимо је „Име из шешира“, ће ученицима омогућити да буду „неко други из свог одјељења у неком од облика понашања или у некој ситуацији“. Пред ученике стављамо стварне ситуације кроз које су прошли и избегавамо могућност грешке у одабиру ситуације „из живота“ коју би морали да замисле. У игри учествује и наставник, уколико је напаран број ученика, јер се игра изводи у пару. **Начин играња**: Сви смо жабе. На поду учионице прострли смо дивне зелене локвање, направљене од картона. Сваки локвањ може да прими две жабе које могу комотно да стоје на њему. *(за 12-15 локвања нису потребна никаква посебна материјална*

	средства али учинак је велики- утицај на повећање нивоа присности међу ученицима, у том тренутку и таквом расположењу , чак и међу онима међу којима влада одређена доза нетрепељивости, јер су они ипак на неки начин окружени „непрегледном и дубоком водом и зависе искључиво један од другог и тог локвања на коме се налазе . J) Из шешира извлачимо имена односно наше почетне позиције на локвањима. **Задатак** је да се сваки ученик опонашајући свог пара, обрати истом у две ситуације или неким обликом понашања који му је својствен. Једна мора да осликава врлину – да буде позитивна, а другаману – односно облик у коме је потребна подршка том другом ученику. Након првог круга, на знак пљеска рукама наставника, ученици мијењају парове, односно прескачу на други локвањ и понављају исте задатке. ***Образложење:*** *На овај начин омогућавамо ученицима да на комичан начин сазнају за неке своје активности или особине у којима им треба подршка а да их нису били свјесни, а при томе да се не нађуте . Наставник може, такође, добити повратну информацију о свом понашању. Сваки ученик је видео себе у улози неког другог ученика, а могао је и да створи „виртуелни осјећај“ и стекне увид у то – како се осјећају други у сличним ситуацијама у којима је он – главни негативац, односно добија „виртуелни увид“ у нечија осјећања. Промјеном парова у игри избјегавамо могућност да негативни облици понашања с почетка нашег задатка остану „непоменути“.*
4. корак (3 – 5 минута) индивидуални рад	Сваки ученик за себе, као и наставник, на папиру прави табелу која осликава искуство из предходне игре. Табела треба да садржи све врлине с једне стране, а с друге стране понашања и активности у којима је ученику потребна подршка.
5. корак (7 – 10 минута) фронтално, дијалог – расправа	Разговарамо о томе шта су ученици уочили и како их други виде. Циљ су нам, између осталог и ученици из описа нашег задатка, па их на ненаметљив начин прозивамо да прочитају своје резултате. О понашању и активностима у којима им је потребна подршка расправљају сви ученици и заједно стварамо могуће моделе које ће им помоћи да се такво понашање измени. У овом тренутку би ученици требали да осјете да је „прорадио“ дух заједништва и постану свјесни тога колико могу помоћи једни другима. Евалуација часа - 2 мин

Група 6 – Љиљана Јоргићевић, Јелена Обрадовић, Данијела Вујовић, Бојана Мијатовић, Душица Видановић, Драшко Симоновић

Облик рада	Групни рад , а на крају и индивидуални (анонимна анкета коју ће ученици убацивати у кутију за коментаре како би се проверила клима у одељењу, односно успешност самог часа)
Метод рада	"Игра улога"
Средства	Картице са описом улога, кутија за коментаре, празан хамер 1-2 комада, фломастери различитих боја
Циљ	Подстицање комуникације, разумевања, сарадње и развијање здравих односа између ученика.
	ТОК ЧАСА
1. корак	- Истицање циља часа. - Развијање повољне климе у одељењу. - Уводна активност "Није све тако као што изгледа"- интеграција групе. - Ученици стоје у кругу. (Марија, Петар, Милан...) - Марија показује рукама неку радњу (свира клавир). На Петрово питање: "Марија, шта то радиш?" она одговара нпр: "Телефонирам". Сада Петар показује телефонирање а на Миланово питање одговара нешто друго....Сви ученици треба да учествију једном или два пута. - Истицање проблема у понашању ученика и давање предлога за решавање истих. - Наставник предлаже да одиграју игру улога (неки ће ученици добити улогу, а остали ће пажљиво слушати и давати коментаре када за то дође време).
2. корак	Предлагање ученика који ће глумити и подела улога. Одабир улога врши се тако што: 1. цинкарош у одељењу добија ***улогу ученикакоји бежи са часова***, Милан 2. ученик који брани ученике (редар) добија ***улогу цинкароша***, Саша 1. 3.***улогу ученика који брани ученике*** добија ученик који бежи, Весна 3. ученик који преписује, Драган 4. наставник глуми сам наставник Давање упуства одабраним ученицима, да је то само објашњење ситуације коју требају да одиграју да не морају стрикно да се држе текста, да слободно унесу нешто своје. Кратко време за припремање улога (5 минута).

3. корак	**Одмор пре почетка часа биологије:** ***Весна:*** Јеси ли научио биологију? ***Милан:*** *(тихо да га не чују остали* **)** Нисам, бежим не могу поново да добијем кеца. ***Драган:*** *(чује и реагује)* Шта? Бежиш?! Не могу да верујем. Ако ти побегнеш онда ће мене да пита. Јеси ли ти нормалан. Што ми јуче ниси рекао, кад смо се чули телефоном? Рекао си да учиш. ***Милан:*** А ти би као научила? Исто као што си научила јуче енглески и све преписала. ***Саша***: (тихо редару да не чује онај што бежи) Невероватно! Поново ће побећи са часа, а ми ћемо наравно испаштати. Нисам ни ја најбоље научила па ипак остајем. Можда ће опет мене прозвати да одговарам. Доста ми је више те неправде, идем код разредне да јој све испричам. **Час биологије:** (улази наставник, ученик који бежи је побегао) ***Весна***: Наставнице, Милан је морао да оде са часа биологије, јер му није било добро. Звао је и маму да дође кући, па ће заједно код лекара. ***Саша***: (добацује) Да толико му је лоше у кафићу.
4. корак	Изношење коментара " за и против" приказаних понашања. Дискусија се води између ученика, а наставница је координаторка . Наставница поставља питања ученицима како би сами дошли до закључака: *Шта треба ученици сами даураде да не би дошли у ситуацију да беже са часова, преписују?*,.. да не би угрозили тиме, на неки начин, остале ученике у одељењу. *Како можемо поправити односе ученика у одељењу?* (Наставник подстиче ученике да записују изнете предлоге на празном хамеру од кога може касније настати посебан плакат, који можемо окачити у учионици да нас подсећа на данашњи час и који такође може добринети побољшању климе у одељењу.). Упућује ученике да отворено траже помоћ и да се разговара са одељењским старешином или предметним наставником све у циљу њиховог бољег успеха и добре климе у одељењу. Подсетити их да је одељењски старешина савезник својим ученицима.
5. корак	Сумирање утисака и изношење закључака, са циљем побољшања односа ученика у одељењу: **Закључак:** Наставница из онога што су ученици коментарисали изводи закључке дискусије. Указује на то, да није добро преписивати на часу, као и разлоге због којих то није добро (и за самог ученика који преписује). Требало би да смо као одељење сагласни да ни бежање са часова, преписивање, али ни цинкарење и с друге стране врећање истих , није прихватљив облик понашања. Вероватно ће и током дискусије "испливати" узроци таквим облицима понашања у одељењу и да ће ученици међусобом и са одељенским старешином, добромвољом и радом свих, током времена превазићи постојеће проблеме на обострано задовољство. **Предлог:** Предлажем да ученици који уче лакше и брже, помогну онима којима је то теже, тако да се припреме на време за час провере знања (па тако неће бити ни разлога за бежање са наставе или преписивање). На тај начинће подстаћи и њихову сарадњу, а највероватније ће се смањити и конфликти , односно смањиће се тензије ... Пре анкете могао би одељенски старешина предложити ученицима одлазак у позориште

	или на неку изложбу. На крају, ради провере "климе у одељењу" након одржаног часа, наставница даје ученицима анонимну анкету у вези проблема о којима је било речи да попуне и убаце у кутију. На питања, нпр : *Шта мислиш о онима који беже са часова провере знања?*, били би понуђени одговори на заокруживање: а. наравно да ће да побегне ако није научио, зашто да поквари оцену; б. не оправдавам га, тиме је угрозио остале ученике; в. немам став о томе, нека свако ради шта мисли да треба.

Група 11 – Јасмина Здравковић, Ласло Кереши, Драгана Табаш, Александар Бркић

Облик рада	фронтални разговор, рад у групама
Метод рада	Метода разговора, метода игре(игра улога),израда плаката
Средства	хамер, стикери у 5 боја, лепак или лепљива трака
Циљ	Почетак рада на побољшању климе у одељењу и поправљању комуникације између ученика као и између ученика и одељењског старешине.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Анализа проблема Одељењски старешина дели ученицима папириће на којима свако треба да евидентира појаве и проблеме у одељењу, без именовања (да би се избегло прозивање које неминовно води у дубље поделе у одељењу).
2. корак	Одељењски старешина прикупља папириће са подацима од ученика и чита све написано без коментарисања. Папириће сврставамо према типу проблема који је на њему исписан, у 5 великих група: 1) долазак у школу (редовност, време доласка, бежање са часова...); 2) (не)уважавање и (не)слушање себе и других; 3) однос ученика према обавезама; 4) однос ученика према школској имовини; 5) проблеми који се тичу основних правила успешне комуникације
3. корак	Лепљење папирића на хамер и прављење плаката са груписаним проблемима.
4. корак	Договор о типу проблема на чијем решавању ћемо најпре радити. Симулирање замишљене ситуације из прве групе проблема, на пример, одлучили смо се се да најпре прикажемо проблем: кашњење у школу. Игра улога: Један ученик касни, а замишљени редар не пријављује његово одсуство. Дискусија и предлози за решавање овог типа проблема.
5. корак	Ученици извлаче правило за решавање неспоразума овог типа; договор о припреми симулације типичног проблема из оне групе коју сматрамо приоритетном за наредни час.

Група 16 – Јелена Савовић, Ивана Бокић, Ивана Вранић, Јована Коцић, Бојана Радовић

Облик рада	Фронтални, групни
Метод рада	Дијалошка метода, анализа и синтеза, компаративна метода, радионица;
Средства	Вербална, текстуална (Радјард Киплинг: *Ако*), материјал за групни рад, папири за презентације, фломастери
Циљ	Развијање другарског односа међу ученицима који се заснива на узајамном поверењу; Солидарност међу ученицима Неговање и подстицање позитривних моралних вредности код ученика Развијање погодне климе за живот и рад у одељењској заједници
	ТОК ЧАСА
1. корак	У уводном делу часа интерпретативно читам ученицима песму Р. Киплинга: *Ако*. Након тога краћи разговор о песми. Шта су праве, истинске вредности у животу? Чему треба да стремимо?
2. корак	Најава рада у групама. Подела ученика у 5 група. Свака група добија проблем који треба да реши из позиције одељењског старешине. Проблеми које ученици добијају заправо су актуелни проблеми одељењске заједнице: како спречити бежање са часова, како решити проблем непријављивања ученика од стране редара, како санкционисати преписивање на контролним задацима, како спречити изопштавање појединих ученика из одељења, како створити идеалну климу за рад и дружење у одељењу.
3. корак	Ученици приступају групном раду уз надзор и помоћ одељењског старешине.
4. корак	Презентација рада група.
5. корак	У завршном делу час ученици бирају најуспешнију групу. Чије је решење било најбоље? Због чега? Краћа аргументована дискусија.

Ситуација 2. – Проблем дискриминације

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу петог разреда основне школе. У одељењу имате једног ученика ромске припадности. Одељење сте тек добили, али сте за недељу дана успели да приметите како, за време часа, поменути дечак, увек седи сам у клупи и како се на одморима нико не дружи са њим.
Задатак за час одељењског старешине	Побољшати климу у одељењу - упутити ученике да размишљају о проблему дискриминације, указати на једнакост свих људи, тј. све деце, без обзира на националну, верску или неку другу припадност.

Група 2 – Ксенија Драгојловић, Јелисавета Хрњаковић, Александар Поповић, Јасмина Тотошковић, Дејан Бајић

Облик рада	Групни
Метод рада	Стрипови, плакати ,музика, презентација team building игре Метода разговора и дискусије
Средства	Бојице, листови,музички инструмент , слајдови са фотографијама
Циљ	Побољшавање комуникације у одељењу , разговор о једнакости међу људима и доприносу људи различитих култура општој културној баштини Уочавање познатих личности различитих националности из области уметности, науке и спорта и њиховог доприноса култури Развијање љубави према свим људима света кроз развијање љубави према њиховој култури традицији уметности. Сагледавање општих тема у култури, науци, уметности и спорту значајних за развој цивилизације. Развијање и неговање космополитских ставова
	ТОК ЧАСА
1. Корак	Упознавање са различиотим верама и народностима света Може се поћи од дечјег предзнања пошто свакако знају доста о разним народима и верама а потом то знање допунити презентациојом слајдова са фотографијама знаменитих уметника (најпре из музике) и спортиста, познатих ученицима овог узраста Презентација слајдова са фотографијама деце различитих култура (на којима се уочавају национална обележја). Презентација слајдова такође има одговарајућу музичку подлогу тематски повезану са фотографијама Представити традиционалну музику разних народа,карактеристичне музичке инструменте које користе. (уз презентацију слајдова и током израде стрипова) Користити предзнање из географије историје музике књижевности спорта и опште културе Закључити да сваки народ има своје вредности (нпр.ромски народ је веома музикалан) Време трајања 10 минута
2. Корак	Упознавање деце са израдом стрипа о деци света различитих народа и вера израда стрипа у групама о различитим верама, народностима, нацијама користећи стечено знање и предзнање. Разговор и подсећање да можда имају пријатеље, другове, рођаке других вера и народности. Обратити пажњу да се истакну вредности и врлине сваког народа и вере. Све време извођење музичких нумера народа различите народности. Време трајања 15 минута

3. Корак	Размена мишљења о стриповима различитих група Представници сваке групе износе своје стрипове и постављају их на таблу, и коментаришу Указивање на вредности и врлине сваког народа и вере њихову историју етничку музику традицију културу и шта је вредно и занимљиво у уметности.коментарисање нумера,издвајање необичних,занимљивих нумера. Време трајања 10 минута
4. Корак	Дискусија о стрипу Истицање вредности и доприноса људској култури сваке вере и народа у уметности , култури напоменути музикалност ромског народа Време трајања 10 минута
5. Корак	Закључак Сви људи и деца света имају много више сличности него разлика: сви се рађају једнаки, сви расту, сви се смеју, сви плачу, сви воле да се играју, сви морају у школу, сви желе да имају другаре, сви воле музику, сви желе да их други воле, сви имају право на поштовање, сви осећају бол, сви не воле ратове и убијања, сви живе на планети земљи... Сви људи света су вредан допринос људској култури и једнаки у свом настојању да свет буде бољи Сви певају песму о свој деци света.we are the world уз музику

Група 7 – Лепосава Миловановић, Јелена Тркља, Ирена Ивановић Стошић, Биљана Лукић, Добрила Лукић, Јасминка Олић Илчешин

Облик рада	фронтални,индивидуални,групни
Метод рада	дијалошки,демонстративни израда плаката,тимска игра
Средства	вербална,плакат,текст(припремљен чланови)
Циљ	Побољшање климе у одељењу,укључивање свих ученика у активности одељења,решавање проблема дискриминације према националној припадности, прихватање свих људи без обзира на религију,народност и материјални статус од стране ученика,емпатија и хуманост ученика,поштовање људских права,подстицање и развијање демократског духа,осећања припадности колективу.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Разговор разредног старешине са ученицима о одељењу као колективу. ,,Одељење је један мали свет који мора живети према својим законима.Те законе морају да поштују сви чланови колектива.Понекад, неко ради нешто што неког другог нервира, или говори о нечему што је некоме непријатно да слуша. Али, то су ваши другови и другарице са којима заједнички корачате ка будућности.Зато ћемо данас заједнички написати један уговор који ће морати сви да поштују.
2. корак	Разредни старешина доноси плакат на коме је већ исписано неколико чланова Уговора. На пример: Члан 1. Сваки ученик у одељењу треба да буде пажљив према другима. Члан 2. Сваки ученик треба да се радује својим успесима,али и успесима другова и другарица из одељења. Члан 3. Нико никоме не треба да завиди,јер завист доводи до свађе. Члан 4. Свако свакоме треба да помаже. Члан 5. Сви ученици имају једнака права без обзира на пол и националну припадност. Врши се анализа сваког члана.

3. корак	Осмишљавање чланова Уговора који по мишљењу ученика недостају. Разредни старешина дели ученике на неколико група.Свака група има задатак да осмисли правила везана за конкретну тему(дискриминација,толеранција,другарство,поштовање,...). Сваки ученик у групи добија по један стикер.Задатак је да осмисли по један члан,а затим се о сваком члану дискутује у оквиру групе и група бира или заједнички саставља два члана који ће ући у Уговор. У току рада разредни старешина врши ненаметљиву контролу и усмерава ученике.
4. корак	Групе презентују нове чланове Уговора које су осмислили и дописују их на већ постојећи плакат.
5. корак	Велики разредни уговор који ће стајати у учионици потписују сви ученици и разредни старешина. Игра поверења- Ученици се деле у тројке.Два ученика стоје један наспрам другог,а трећи је у средини. Тај у средини је као клатно,а његови другови га наизменично ,,додају" један другом. Он стоји ,,укопан" у месту док га другови ,,пребацују" један другом.

Група 12 – Десанка Соломонка, Добрила Кузмановић, Александра Јовановић, Леонид Јовановић

Облик рада	фронтални ; индивидуални ; групни; у пару
Метод рада	,, игра улога , монолошко-дијалошки; демонстративни
Средства	фломастери ; плакти; стикери; листићи; кутија
Циљ	Да ученици схвате да су међусобно једнаки без обзира на верску , националну и полну припадност и да равноправност доприноси бољој клими у разреду ,бољој радној атмосфери ,што је предуслов за стицање знања и боље дружење
	ТОК ЧАСА
1. корак	Игра улога: Група ученика је уз помоћ разредног старешине унапред припремила скеч, у коме је приказана следећа ситуација: један ученик се преселио у други град / државу, нов је у разреду, покушава да успостави контакт са другима, али наилази на одбијање. Током времена и сам одустаје и повлачи се.
2. корак	Ученици, уз руковођење разредног старешине, разговарају о томе шта су видели у представи, како су се актери представе понашали једни према другима, ко је по њиховом мишљењу исправно поступао, ко не, како би се они понашали или осећали на месту ликова које су видели у представи, шта би актери у представи требало да промене у свом понашању, какви би заправо требало да буду једни према другима. За неке од питања разредни старешина може да припреми и плакате и стикере. На пример: на стикерима су исписани појмови којима се описују осећања, односно понашања актера (рецимо: усамљен, нељубазан, недругарски, збуњен, себичан, тужан, одбојан, уображен, сам, ...). Ученици треба да одаберу оне стикере којима су описана осећања новог ученика и да их залепе на плакат, на коме пише на пример НОВ УЧЕНИК, и оне којима се описује понашање осталих ученика, и да их залепе на плакат, на коме пише ОСТАЛИ УЧЕНИЦИ.
3. корак	Наставник говори ученицима о једнакости, пријатељству, дружењу, упућености људске заједнице на међусобну комуникацију и помоћ. Напомиње им да су они једна заједница, у којој је сваки члан равноправан. Затим упућује ученике у проблеме који настају уколико у разреду постоји дискриминација ученика по било ком основу, па и по основу, националне, расне или верске припадности. Објашњава ученицима шта су национална, расна и верска дискриминација.

4. корак	Рад у пару: Наставник задаје учеицима да пронађу три разлике и три сличности са својим паром (на пример: исти или различити слаткиш / хоби / цртани филм...), како би ученици схватили да се сви ми међусобно разликујемо, а опет и да међу нама има сличности без обзира на пол, националну, расну или верску припадност.
5. корак	Наставник дели ученицима листиће, на којима ће ученици (индивидуално) записати своја запажања и примедбе у вези са ситуацијом у њиховом одељењу, као и предлоге како би се дружење у њиховом одељењу још могло побољшати и које ученици убацују у кутију. По завршеном изјашњавању ученика, кутија се отвара и коментаришу се (без именовања аутора) запажања, примедбе и предлози како побољшати климу у одељењу и допринети једнакости свих ученика у разреду. Договорити заједничку посету биоскопу или некој другој манифестацији, како би се ученици још више зближили.

Ситуација 3. – Ученици осуђују друга због учешћа у тучи

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу трећег разреда средње школе. У одељењу имате ученика које је одређено време био одсутан из школе. Ученик је месец дана био у притвору јер је учествовао у тучи више младића у којој је један изгубио живот. По повратку ученика у школу, ученици одељења су се поделили у две групе. Једни који осуђују свог друга, јер није ни смео да учествује у тучи, а камоли да дозволи да она буде са смртним исходом, и други који сматрају да је све био сплет случајних околности и да се њихов друг ту нашао ни крив ни дужан. Судски поступак доказивања кривице је у току.
Задатак за час одељењског старешине	Побољшати климу у одељењу - прихватити "окривљеног ученика" односно, стишати "страсти" и помирити супротне стране у одељењу.

Група 3 – Драгана Драгашевић, Биљана Коларов, Драгана Милосављевић, Илдико Пурић, Ана Мартиновић, Анико Бичкеи, Лидија Виденовић

Облик рада	Групни, индивидуални и фронтални
Метод рада	Разговор писањем, вербални, игра улога
Средства	Стикери, пано, оловке и фломастери
Циљ	Развити код ученика свест да је људски праштати јер сви можемо да грешимо; помоћи ученицима да нађу решење и компромис
	ТОК ЧАСА
1. корак	Разредни старешина поздравља ученике: „Добар дан свима, посебно ми је драго да је ..... (име ученика који се вратио из истражног затвора) поново са нама! Волела бих да се за тренутак удубите у своју прошлост и да се подсетите „најврелијих „ ситуација у којима сте се до сада налазили. Кад кажем „најврелијих“ ситуација, мислим на негативна осећања која су кључала у вама. Сви смо већ били у прилици да искусимо стање када нам срце убрзано лупа, „кнедла“ стане у грлу, и преплаве емоције. Без обзира да ли се радило о бесу, страху, мржњи... у потпуности смо у власти тог осећања. Да ли би неко желео да са нама подели слично искуство?“ (Овим питањем ученику се пружа прилика да са одељењем подели своје трагично искуство, уколико то жели). Ученици могу на стикерима у неколико речи и да представе како се осећају. Написати своја осећања. прочитати пред целим разредом.
2. корак	Након евентуалног изјашњавања, разредни старешина ученицима подели листиће (анонимна анкета) са следећим изразима: БЕС, МРЖЊА, ТУГА, СТРАХ, БОЛ, ПАТЊА, ПОНИЖЕНОСТ, СРАМ, ОСЕЋАЈ КРИВИЦЕ, БЕЗИЗЛАЗНОСТ, _____ ЗАДАТАК: Ученици треба да заокруже осећања која су их савладала у ситуацији у којој су се нашли. У наставку, могу да додају изразе по сопственом избору. Након испуњавања анонимних листића, залепимо цедуље на таблу и прегледамо најчешће заокружене појмове. Констатујемо да је на сваком листићу забележено барем неко осећање. То значи да нико није изузетак, сви смо имали непријатна искуства са бурним изливима емоција. Навести ученике да сами изведу закључке. ЗАКЉУЧАК: Сваки човек који је део заједнице, нажалост, неизбежно се понекад нађе у узнемиравајућој ситуацији.

3. корак	Разредни старешина исприча следећи случај: „Два друга су изашла на вечерњу игранку. Један од њих је отишао до тоалета. Када се вратио, уочио је да је група од 3 момка почела насилно да провоцира његовог друга. Док је стигао до стола, друг је већ пао на под после ударца. Шта чинити?“ Ученици се поделе у групе од по 4-5 чланова. ЗАДАТАК: Након кратке дискусије у оквиру групе, написати како би поступили у описаној ситуацији да су на месту младића који је затекао свог друга како га провоцирају насилни момци.
4. корак	Укупно има пет група по пет ученика.Представник сваке групе излази на таблу и износи мишљење своје групе.Три групе су донеле мишљење у смислу да треба одмах помоћи другу и не настављати конфликтну ситуацију, затим обавестити надлежне о случају и чекати исход. Две групе су мишљења да се треба обрачунати са хулиганима на њихов начин и тако решити ситуацију. Закључке које ученици доносе након дискусије, треба да напишу на цедуљама фломастером у различитим бојама и закаче их на пано у разреду. (На овај начин моћи ће у току дана да се подсете на резултате дискусије и анализе). ПРИМЕРИ МОГУЋИХ ЗАКЉУЧАКА: ○ Веома је тешко изабрати право решење под притиском бурних емоција. ○ Никада немој судити на основу предрасуда! ○ Најчешће није онако како на први поглед изгледа. ○ Важније је испоштовати своје принципе и вредности, него правити лоше компромисе услед провокација. ○ ... Након тога завршну реч даје разредни старешина:„Времена су тешка и дешавају се овакве и горе ситуацује.Треба бити паметан и увек на страни доброг и позитивног. Поистовећивање са хулиганима и решавање ситуације на њихов начин није прави начин. Већина ученика размишља исправно и то ми је драго и желим да тако и остане ”
5. корак	„Сада, на крају часа, мало ћемо да се опустимо. Показаћу вам једну игру која добро илуструје утицај субјективности на садржај комуникације. Зове се „Игра гласина или препричавање приче“.“ ТОК ИГРЕ: Разредни старешина одабира групу од неколико ученика који излазе ван просторије. Затим издваја једног ученика којем пред осталим ученицима прича сложену причу. Овај ученик причу, такође пред осталим ученицима, препричава наредном ученику (који је био ван просторије приликом првог причања). Затим, овај ученик препричава причу наредном ученику, итд. Након игре разредни старешина се обраћа ученицима: "Данас смо сви научили једну нову лекцију а, не само наш друг који се налази у тешкој ситуацији. Ако он жели ми можемо да разговарамо о овој теми и на следећем ЧОС-у. Педагошка и психолошка скужба је веома расположена да помогне нашем другару и заказаћу му термин за разговор."

Група 8 – Јадранка Вулетин, Драгиња Шипка, Биљана Малишић, Гордана Уљаревић, Ирена Филиповић, Биљана Адајчић, Ивана Тодоровски

Облик рада	Фронтални, групни и комбиновани
Метод рада	Игра улога(драмска радионица), дијалошки, посматрање
Средства	текстуална
Циљ	Развијање способности младих да ситуације разматрају из различитих углова , да аргументују различита становишта , особу разумеју "изнутра" и развијају толеранцију
	ТОК ЧАСА
1. корак	Одељенски старешина жели добродошлицу назад ученику. Пита га да ли има неких проблема у одељењу. Он или неко ко га подржава саопштава да постоји свађа у одељењу око његовог учешћа у тучи.
2. корак	Одељенски старешина дели ученике у 2 групе (од 3 до 5 ученика) пазећи да у свакој групи буде ученика из обе (завађене) групе.Свака група добија папир на ком је представљена једна животна ситуација коју треба да одглуме.Имају од 5 до 10 минута да осмисле драмску ситуацију. Ученици који нису добили улоге посматрају ситуације да би касније могли да учествују у дискусији. 1.Прва ситуација:Петар(чији лик тумачи неко из групе који су против одбачаног ученика)враћа се у школу после одсуства од 2 недеље због прехладе. У току те две недеље било је пуно обраде новог градива. Сазнаје да идуће недеље имају контролни из математике и усмено одговарање из физике. Прилази Ани,Горану и Михајлу.(Петар моли за помоћ, а они га одбијају) 2.Друга ситуација: Милица и Јован не прихватају Николу јер се не слажу са неким његовим ранијим поступцима. Они треба да напишу реферат из историје. Никола има енциклопедију која је њима неопходна. Датум предаје рада се ближи и Милица и Јован су у паници.(Милица и Јован морају да траже помоћ од Николе,са којим су у сукобу. То им тешко пада,али им Никола помаже.)
3. корак	Свака група изводи свој драмски приказ.Остали ученици су у својству публике(посматрача).

4. корак	1.Након извођења свих ситуација одељењски старешина започиње разговор о емоцијама које је изазвала ова игра замене улога. 2. Како си се осећао у улози "жртве"? Како си се осећао у улози оног који вербално напада друга? Како си се осећао као посматрач конфликта? 3.- Како **треба** да се понашамо у свађи? Важно је да се контролишемо. Ти контролишеш свађу, а не она тебе. Треба пазити шта кажемо како се не бисмо касније кајали због нечага што смо рекли. Треба рећи оно што мислиш, али тек када пажљиво саслушаш мишљење саговорника без прекидања, ружних речи и провоцирања. Никада не вређај саговорника као ни њему драге особе и породицу. Увек почни од себе, а не од других. 4.- Треба одвојити проблем од особе. Твој саговорник има сигурно врлине па их се сети. Он има и мане ,баш као и ти. Нико није савршен. Тога се исто тако сети и не буди искључив. Сети се и да се у нечему сигурно слажете и да има лепих тренутака које сте заједно провели.
5. корак	Одељенски старешина пита ученике како све ово можемо применити на нашу ситуацију. Наводи ученике на то да и поменути ученик има врлине и мане као и сви они. Да сигурно не знамо све појединости случаја, а и није потребно да се сада у то упуштамо. Важно је да помогнемо ученику да се ''врати'' у наставу и друштво јер смо ми заједница чији је циљ заједнички- успех у образовању и другарство, пријатељство.

Група 13 – Исидора Кнежевић, Андријана Фирић, Беата Шорти Кереши, Биљана Атанацковић, Драгана Мишић, Драган Вељковић

Облик рада	Групни и фронтални
Метод рада	дијалошки
Средства	За сваку групу две кесе сланих кукурузних пахуљица и паковање чачкалица
Циљ	-Стварати такву климу у одељењу, где је очигледно да успех не зависи од појединца него од свију нас -Побољшање комуникације међу ученицима -Развијање толеранције
	ТОК ЧАСА
1. корак	Час започети својом причом из личног живота (искуства) која има везе са оним што је проблем у конкретном случају. Формиирати групе од по 5 ученика највише тако да у свакој групи буду ученици из оба "табора" и објаснити правила игре: Ученицима стоји 5 минута на располагању да се договоре какву тактику ће примењивати у циљу изградње куле. Након истека времена, учесници се међусобно не договарају. За 20 минута треба изградити највећу могућу кулу. Победиће она група, која има највећу и најстабилнију творевину.
2. корак	Заједно ће наћи победника, а затим окарактерисати сваку кулу: -изглед - правилност -стабилност - шта је била значајнија: брзина или стабилност -примењена тактика - успешност договора на почетку -сложност
3. корак	Дискусија: -од чега зависи успешност одређене групе -да ли им смета када треба да се ослањају на туђе одлуке -како су се осећали ученици током задатка
4. корак	Истицати: -значај међуљудских односа -важност сваког појединца -важност међусобне подршке
5. корак	Еваулација часа: Да ли им се свидела игра и шта су научили током задатка. Повезати игру са оним што се дешава у животу. Извући поуке и поруке игре.

Ситуација 4. – У одељењу је болестан ученик коме је потребна помоћ другова

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу петог разреда основне школе. Дошла вам је нова генерација ученика, а са њом и један ученик који болује од церебралне парализе. Поменутог ученика мајка свакодневно доводи у школу, али и остаје у њој, како би, по завршетку часа, могла да га одведе до кабинета у коме одељење има следећи час. Мајка то ради из разлога што је у ходницима гужва, ранац је тежак, а она брине за своје дете. Ви сматрате да су ученици довољно одрасли да сами помажу своме другу и да мајка треба да престане да проводи толико времена у школи. Међутим, ученици то не показују.
Задатак за час одељењског старешине	Побољшати климу у одељењу - развити осећај солидарности и припадности групи код ученика као и спремност да се помогне свима којима је помоћ потребна, а пре свега особама у својој околини.

Група 4 – Лепојка Чеке, Данијела Илић, Љубица Миладинов, Гордана Јовановић Поповић

Облик рада	Комбиновани облик рада (фронтални; групни), корелација са сколским психологом
Метод рада	"Team Building" игре дијалошка метода
Средства	Папир, оловке, фломастери, хамери, картице са предлозима
Циљ	опсти циљ- развити осецај солидарности, постовање разлицитости и потреба, осецајност развијање климе у одељењу, другарства и позитивног става према свима. стеци важност разлицитости и постовања. указати да свако непостовање разлицитости и хуманости води дискриминацији. навести примере из зивота. уоцити, истаци и упознати које врсте комуникације су позитивне и остварују добар однос у одељењу, а и у зивоту ван сколе у породици, такодје истаци лосе ,негативно понасање и комуникацију која вредја и дискриминисе појединца. указати како се та особа осеца лосе због тога иако није крива за своје здравствено стање. истаци колико је важна помоц у зивоту сваке особе и да треба деца да развијају тај осецај помагања драгим ,блиским особама и особама из окрузења, комсилука па цак и случајним пролазницима. науцити их које све врсте помоци постоје, једна рец, гест , поглед, загрљај- пружена рука.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Одељенски старешина упознаје ученике са темом часа :Знати помоћ пружити и захвално је примити, као и начином на који ће се час одвијати. Укратко упознаје ученике са проблемом деце и људи са посебним потребама. О томе како је свима некада потребна помоћ, а с друге стране како смо сви у прилици да помоћ пружимо онима којима је потребна. Ученици се поделе у више група (четири или шест, тј. број група зависи од броја ученика, а у свакој групи треба да буду по четири ученика).
2. корак	Половина група извлачи картице са примерима у којима пружамо помоћ, а остале групе извлаче картице с примерима у којима нам је помоћ потребна. Групе могу да бирају начин на који ће представити своја запажања.
3. корак	Групе једна за другом представљају решења својих задатака. Најпре групе чији је задатак пружање помоћи, а затим оне којима је помоћ потребна, у временском року, 3 минута за сваку групу.
4. корак	Када све групе заврше са излагањем, приступа се заједничкој анализи решења. Свака група треба да каже своје мишљење о раду осталих група. Потребно је да заједно са одељенским старешином истакну значај пружања и примања помоћи

5. корак	када је истакнут значај пружања и примања помоћи, ученици треба сами да изнесу предлоге на који начин сами могу да помогну свом другу док су у школи, а с друге стране да кажу другару какву помоћ они очекују од њега. Одељенски старешина даје задатак ученицима да за следећи час размисле о томе да ли у њиховој околини живе особе са посебним потребама и начине на које они могу да помогну тим особама.

Група 9 – Јелена Ристић, Бранка Недељков, Анђелка Дења, Биљана Филиповић

Облик рада	тимски, рад у пару, радионица
Метод рада	предавање ,практичан рад, дискусија, brainstrorming
Средства	марама, ситнији предмети, школске торбе, картонска кутија, припремљено предавање, картице
Циљ	побољшати климу у одељењу, развијати свести о равноправности и поштовању, да се различитост разуме,инсистирати на уважавању свих разлика и обостраном прилагођавању ученик-одељење, упознати ученике са појмом церебрална парализа, отклањање предрасуда, развијање хуманости
	ТОК ЧАСА
1. корак	-предавање о церебралној парализи -разговор о садржају са којим су ученици упознати
2. корак	-рад у пару: игра улога- пронаћи предмет везаних очију, пратити проналазак предмета;
3. корак	-тимски рад: пронаћи друга у одељењу везаних очију -поделити картице које ће ученици попунити одговорима на питање шта их спречава да помогну другу ком је помоћ неопходна
4. корак	-прављење кутије поверења -разматрање предлога како помоћи другу; -читање картица са одговорима ученика, разговор о томе, размена идеја, за и против хуманости међу ученицима
5. корак	-усвојити одређене предлоге као и правила у вези са помагањем -направити распоред ученика - добровољаца који ће помагати свом другу и њихових замена, ако су одсутни - разговор са ученицима о њиховим осећањима - закључци

Група 14 – Љубиша Стевановић, Јелена Јеленић Мариновић, Аника Мелеги, Драгана Новковић, Добрила Павловић

Облик рада	групни
Метод рада	Вербално-текстуална: - усмено излагање - тематска дискусија писани радови ученика Илустративно-демонстративна: - илустрација симболом и сликом - демонстрација односа
Средства	папир А4, оловке,фломастери,стикери, пано,штампани материјал,компјутер, интернет,штампач.
Циљ	Разумевање стереотипа и предрасуда и њиховог деловања на понашање и последице до којих доводе. Развијање атмосфере равноправности и узајамног поштовања.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Ученике можемо поделити у групе методом случајног избора. Поделићемо папириће са симболима животиња. Свако ће сести на место означено за ту животињу коју је извукао.
2. корак	Свакој групи можемо дати папирић са темом за међусобни разговор: Музика, Спорт,Филм, Књига,Игре Тако ће се међусобно боље упознати.
3. корак	Свака група ће представити онај појам који су одабрали. нпр. Филм- одглумиће део неког филма, Музика- отпеваће неку песму...
4. корак	Наставник групама дели папириће на којима се налазе слова азбуке и објашњава им да је њихов следећи задатак да саставе азбуку другарства. Натавник надгледа њихов рад и даје им смернице и неопходна објашњења.
5. корак	Пред крај часа наставник саопштава ученицима да ће на следећем часу илустровати на постерима своју азбуку другарства и да ће најуспешнији радови бити окачени на пано.

Ситуација 5. – Подстицање јединства и међусобног прихватања

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу првог разреда средње школе. У одељењу које водите имате две ученице које су дошле из оближњег села. Ученице потичу из породица које су слабијег имовног стања и јако су тихе и повучене. Често их, на одмору, виђате саме и одвојене од остатка одељења.
Задатак за час одељењског старешине	Побољшати климу у одељењу - са једне стране, развити свест код ученика да се особе не прихватају на основу гардеробе коју носе и места из ког потичу, а са друге, повећати ниво самопоуздања и вредности код поменутих ученица.

Група 5 – Бисерка Марковичан, Горан Брезић, Бранислава Крунић, Драган Шипетић

Облик рада	Фронтални и групни
Метод рада	Социограм, израда плаката, квизови знања, радионице лепог понашања, радионице културе изражавања
Средства	Хамер папир, оловке, фломастери, маркери, стикери, литература на тему психологије човека и психолошких типова личности
Циљ	**Примарни циљ:** - Развијање свести о исправном систему вредновања у друштву (да је материјално стање занемарујуће у процени квалитета личности) **Секундарни циљ**: - Подизање самопоуздања код девојчица које се издвајају, јачање међуљудских односа кроз задатке са међусобним узрочно-последичним везама и кроз тимски рад са јасно дефинисаним појединачним задацима - развијање свести о култури изражавања и о начину комуникације са окружењем
	ТОК ЧАСА
1. корак	На основу консултација са ПП службом и подели искустава са колегама који су имали слично или исто искуство одлучујем да са ученицима урадим један социограм где они одговарају на мањи број питања. Питања би се индиректно односила на актуелну проблематику. Ученици не би знали непосредни повод овог истраживања, због спонтанијег изјашњавања и избегавања евентуалне нелагодности код девојака. Социограм би показао у ком делу одељења лежи проблем, односно да ли је проблем у недовољној социјализацији ове две девојке и њиховом пољуљаном самопоуздању или је проблем у целом разреду
2. корак	- Док бих обрађивао социограм ученици би имали задатак да из унапред припремљене литературе прочитају текстове који обрађују тематику психологије човека као и различите психолошке типове. - Читање унапред припремљеног текста о Посебном протоколу за заштиту деце и ученика од насиља, као и унапред припремљени текст из Општег протокола за заштиту деце од злостављања и занемаривања. Обрадом социограма бих добио лидера и "секундарног лидера" (онај који је одмах испод лидера) који би кад -тад представљали "супарнике" у одељењу те бих решавањем овог проблема превентивно деловао и на потенцијални проблем.

3. корак	КВИЗ у коме би се постављала питања из претходно прочитаних текстова. Током квиза стајала би кутија са похвалама и жалбама у коју би свако имао право да убаци неко своје мишљење које би окарактерисао као похвалу или жалбу. Квиз знања из *ПОСЕБНОГ ПРОТОКОЛА ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ И УЧЕНИКА ОД НАСИЉА* Ученике бих поделио у две групе. У свакој групи капитен би био лидер тј. "секундарни лидер", а њихови заменици ове две девојке. Значи једну екипу лидер и једна од поменуте две девојке *(они су капитен и заменик капитена)* и половина одељења изабрана на основу социограма, док другу екипу чини тзв. "секундарни лидер", дуга од поменуте две девојке и друга половина одељења. Квиз знања из *ОПШТЕГ ПРОТОКОЛА ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ ОД ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА* У другом квизу би заменио улоге капитена и заменика капитена, као и половине одељења би прешле у екипе код, до тада супоротних капитена. Правила игре су: 1. Капитен и заменик капитена се консултују о тачном одговору. Када се договоре одговор презентују остатку екипе чије мишљење могу а не морају да послушају. Уколико се не договоре око одговора онда морају да послушају мишљење остатка екипе која се већином гласова одлучује чији ће одговор подржати. 2. Међусобно обраћање се искључиво изводи у маниру лепог понашања нпр. "Молим Вас господине...", "Молим Вас госпођице...", "Господо драга шта мислите чији одговор је тачан?" и сл.; са обавезним персирањем и међусобним уважавањем. Ко ово правило прекрши дужан је да на већ припремљеним хамер папирима упише по једну позитивну карактерну црту личности особе којој се обраћао и једну спствену негативну карактерну црту. 3. ЗАБРАЊЕНО је користити реч ***НЕ,*** нпр. НЕЋУ, НЕ МОГУ, НЕ ЖЕЛИМ, НЕ ЗНАМ И СЛ.!!! 4. Тачан одговор носио би један поен
4. корак	Израда плаката. Прва два плаката би већ од претходне игре били делимично попуњени те би ученици најпре довршили плакате. Израда плаката на тему "Обичаји и традиције" с тим што би једни радили за житеље града, а други за житеље села. Када се плакати заврше свака од екипа анализира 'противнички' плакат.
5. корак	- Brainstorming - на основу ког би добили плакат који би назвали правилник добре комуникације и који би као продукт нашег рада окачили на зид учионице као подсетник током боравка у окружењу као што је одељенска заједница. Поделио бих ученике у мање групе са задатком да свака група донесе неки закључак на следеће појмове: 1. Град или село 2. Одело или пријатељ 3. Знање или имање 4. Новац 5. Толеранција 6. Поверење

Група 10 – Драгица Пикула, Драгана Бањац, Данимирка Миљковић, Јагодинка Милосављевић, Дејан Вукићевић, Јадранка Лазаревић

Облик	индивидуални, групни рад
Метод рада	дијалошка, илустративно - демонстративна; Израда плаката.
Средства	хамер, папири, стикери, фломастери, папири у боји, новине, часописи, лепак, маказе
ЦИљ	- повећати ниво самопоуздања и вредности код ученика - развијање свести о поштовању права на различитост, - неговање културе комуникације и слободе изражавања свог мишљења.
	ТОК ЧАСА
1. корак	На више столова су распоређени плакати са по једним питањем или темом- шта нас чини различитима? Ученици ходају око плаката и уписују своје мишљење о теми и/или коментаришу нечији туђи запис. Поменутим ученицама ће бити лакше да напишу сопствено мишљење него да га изговоре пред одељењем. На овај начин ће можда испливати проблеми који до тада нису били наглас изречени. За то време нема разговора.
2. корак	Следи дискусија о садржини плаката са циљем да се добро уоче разлике, и да се укаже на потребу да различитости треба поштовати. Адекватним вођењем дискусије повезати ову потребу и истинско другарство. На овај начин ће можда испливати проблеми који до тада нису били наглас изречени.
3. корак	Наведене разлике (нпр.пол, узраст...) бисмо издвојили на табли или на неком паноу.
4. корак	Обезбедити групама ученика довољно материјала (фломастери, папири у боји, новине, часописи, лепак, маказе...) за израду плаката на тему- "Разлике нас богате" .На визуелан и креативан начин ученици представљају тему. Рад у групи развија сарадњу и тимски рад.
5. корак	Узети строфе неколико популарних песама (песме које су атуелне код ученика), поделити их у стихове које ученици треба да споје и на тај начин пронађу своју групу. Поменуте ученице ће представити плакат своје групе.

Група 15 – Драгана Симић, Анита Радушек, Јелена Опра Ристић, Бранкица Тодоровић, Дина Цветковић

Облик рада	Фронтални, рад у групама
Метод рада	Метода усменог излагања и Brainstorming (олуја идеја)
Средства	Рачунар, пројектор, презентација, папир и оловке за све ученике, хамер за извођење закључка.
Циљ	Побољшати климу у одељењу - са једне стране, развити свест код ученика да се особе не прихватају на основу гардеробе коју носе и места из ког потичу, а са друге, повећати ниво самопоуздања и вредности код поменутих ученица.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Написати ученицима на табли тему часа: **Несигурност у себе и како стећи самопоуздање** Истаћи да је несигурност кад ти се често догађа да сумњаш јеси ли довољно добар/а, кад мислиш да су други бољи од тебе, имаш милион замерки на свој изглед и понашање, мислиш да други имају више среће и успеха него ти, бојиш се да ће те дечко/девојка оставити, мислиш да си губитник... Претпоставка је да ће се већина ученика препознати бар у једној од набројаних ситуација. Нагласити да несигурност није нимало пријатна нити је корисна, па то што се већина људи бори с њом, не значи да се с њом треба и помирити.
2. корак	Направити кратку презентацију којом ћемо представити члан 44. Закона о о основама система образовања и васпитања (издвојити из текста само оне делове који су битни за тему нашег часа): **Забрана дискриминације** **Члан 44.** У школи су забрањене активности којима се угрожавају, омаловажавају, дискриминишу или издвајају лица, односно групе лица, по основу: расне, националне, етничке, језичке, верске или полне припадности, физичких и психичких својстава, сметњи у развоју и инвалидитета, здравственог стања, узраста, **социјалног и културног порекла, имовног стања**, односно политичког опредељења и подстицање или неспречавање таквих активности, као и по другим основима утврђеним законом којим се прописује забрана дискриминације. Под дискриминацијом лица или групе лица сматра се свако непосредно или посредно, на отворен или прикривен начин, искључивање или ограничавање права и слобода, неједнако поступање или пропуштање чињења, односно неоправдано прављење разлика повлађивањем или давањем првенства.

3. корак	Поделити ученике у три групе и дати им задатке: 1. У одељењу је ученик који је живео у иностранству и теже се изражава. Ученици га теже прихватају, исмевају, он је повучен. Имате задатак да одговорите на постављена питања. 2. У одељењу је ученик који слабије чује. Ученици га не прихватају, исмевају га и он је повучен. Имате задатак да одговорите на постављена питања. 3. У одељењу је ученик који је лошијег материјалног стања. Ученици га не прихватају, исмевају га и он је повучен. Имате задатак да одговорите на постављена питања. Питања су иста за све групе: 1. Како се ученици у одељењу понашају према ученику? 2. Због чега се ученици у одељењу тако понашају? 3. Да ли је понашање одељења исправно? 4. Да ли је проблем само у другима или и у наведеном ученику? 5. Како се ученик осећа због понашања одељења? 6. Наведите критеријумиме по којима ученици не треба да праве разлике међу собом?
4. корак	На крају када свака група прочита одговоре, следи дискусија. Заједно са ученицима дође се до тога да су непожељни критеријуми поделе, на пример, социјалне разлике, место становања, видљиви-невидљиви недостаци, национална, верска припадност... Након тога следи прављење плаката, односно, усвојени критеријуми се испишу на хамеру. Деца ће вероватно кроз питања увидети да је проблем и у учениковом мањку самопоуздања па би даље требало наводити разговор на решење тог проблема опет питањима, али која сада постављамо свима: “Да ли би ученик могао нешто да учини како би га остали ђаци боље прихватили?”, “Да ли треба да мислимо да смо мање вредни ако смо другачији или та различитост може бити и позитивна јер је то баш оно што нас издваја од других?”, “Да ли ако смо свесни своје слабости треба да се сажаљевамо или можемо нешто учинити?”, “Да ли је важно шта други мисле о нама или је битно да смо задовољни сами собом?”
5. корак	Заједно са ученицима доћи до следећих закључака: ○ Особе се не прихватају на основу гардеробе коју носе и места из ког потичу. ○ Прихватање различитости је битан фактор у дружењу и комуникацији. ○ Не упоређујте се стално са другима. ○ Покушајте бити одлучнији, више се посветите себи, а мање другима. ○ Ниско самопоуздање не произлази из чињенице да сте лошији од других, него из чињенице да тако размишљате о себи. ○ Не тражите превише од себе, али немојте ни одустајати од амбиција, не будите перфекционисти, напишите шта волите код себе и то негујте и побољшавајте. **УМЕСТО:** | **РЕЦИ СЕБИ:**

Нећу успети	Пронаћи ћу начин како да успем
Никада нећу напредовати	Покушаваћу све док не успем
Нико не жели да прича са мном	Обратићу се први/а
Немам снаге за то	Ја оћу и могу то да урадим!

На хамер додати закључке, као и неколико мудрих мисли:
"**Одело не чини човека**."
"**Ко хоће наће начин, ко неће, нађе оправдање**."
"**Храброст је када чините оно чега се бојите. Не може бити храбрости ако се не бојите!**"

Тема: Проблеми у учењу и понашању ученика

Ситуација 1. – Слаб успех на писменим облицима провере знања

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу првог разреда средње школе. После неколико недеља, отприлике, средином октобра, прилази вам једна наставница са причом како ваши ученци из њеног предмета дају беспрекорне усмене одговоре, али су код писмене провере добили далеко ниже оцене. Поставља вам питање да ли је тако и из других предмета. Кад сте отворили дневник рада видели сте да се исто десило и из српског и из енглеског језика.
Задатак за час одељењског старешине	Побољшати успех у учењу - степен писменог изражавања ученика подићи на виши ниво.

Група 1 – Александар Гвозденовић, Биљана Вишњић, Опролећована Ђокић

Облик рада	Комбиновани (фронтални и рад у групи)
Метод рада	вербална , рад на тексту
Средства	текст , папир , фломастер
Циљ	Да науче технике учења , да ефикасније и боље науче градиво не само исцитавањем , поготово кад су језици у питању , врло је битно да пису , јер се реци не пису као сто се изговарају а постоје и граматицке и правописне греске које се појављују кад се писе . Циљ је уствари да побољсају писмено изразавање
	ТОК ЧАСА
1. корак	У трајању од 5 минута објаснити ста је проблем код учења и навести им да постоје разлиците технике учења од којих це они урадити цетири и објаснити им ста се код које технике трази .
2. корак	Поделити у цетири групе и дати им исти , не дугацак текст , дати папир и фломастере.
3. корак	Свакој групи задати другу технику и време од 15 минута да га науце текст . Технике су следеце : 1. група Мапе ума (графицки приказ , скице , визуелан приказ текста) 2. група Постављање питања (након обрадјеног градива уценици треба самостално израде листу питања , посто су језици у питању листа питања на том језику) 3. Од текста до табеле (након процитаног и обрадјеног текста уценици треба у табели да напису све појмове који су нови) 4. група Израда резимеа (на основу датог текста самостално праве кратак резиме по тезама)
4. корак	Свака група излазе свој приступ градиву у трајању свеукупно 20 мин тј . по 5мин . И да се изјасни да ли је на такав нацин лаксе савладало текст .
5. корак	Сами треба да донесу закључцак да ли је метода којом су радили боља од њиховог дотадасњег нацина учења .

Група 11 – Љиљана Марковић, Јасмина Здравковић, Ласло Кереши, Ирена Гигов, Драгана Табаш

Облик рада	Фронтални облик рада, индивидуални облик рада
Метод рада	Метод разговора, израда пројекта (паноа)
Средства	Хамер, фломастери,папири
Циљ	Развијање свести код ученика о важности континуираног читања и богаћења вокабулара за развијање вештине писменог изражавања
	ТОК ЧАСА
1. корак	Разговор са ученицима о узроцима лоших оцена на писменим проверама знања из појединих предмета. Бројни су могући узроци: 1) велики број задатака на тесту или писменом задатку за који је потребно више времена(ако је реч о природним наукама,на пр.), 2)недовољна припремљеност ученика за области из којих је проверавано њихово знање, јер су им неки делови градива остали нејасни, а усмено их наставница то није питала и није приметила "рупу" у знању, 3)наставница није организовала допунску наставу за ученике којима је потребна помоћ у савладавању појединих делова градива и бројни други могући узроци...
2. корак	Овај корак зависи од узрока које одељењски старешина утврђује на основу разговора са ученицима. На пр. одељењски старешина посредује међу ученицима у договору око ученичке помоћи: бољи ученици помажу слабијим ученицима у савладавању делова градива који су им остали нејасни, уколико одељењски старешина не успе да договори одржавање допунске наставе са наставницима из чијих предмета ученици постижу слабије резултате на писменим проверама знања
3. корак	За побољшавање писменог изражавања ученика на часовим српског и страних језика: Одељењски старешина даје ученицима тему: треба да напишу кратки есеј на задату тему Ученици пишу састав, ограничено време, на пр.15-ак минута
4. корак	Ученици читају и заједно са одељењским старешином анализирају што већи број радова, и извлчаче кључне тезе и лепе мисли, и записују их на табли
5. корак	Уз помоћ одељењског старешине ученици састављау један есеј од најбољих теза и најлепших мисли, да служи као модел при писању састава слабијим ученицима, и праве постер са угледним саставом, који ће стајати на видном месту у учионици

Ситуација 2. – Кашњење на часове

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу другог разреда средње школе. Имате једног ученика који стално касни на прве часове. Некад закасни на први, некад дође у школу од средине другог, а некада тек за почетак трећег часа. На питање зашто касни, његов одговор је увек исти: "*Успавао сам се*". Међутим, ученик, такође, редовно правда своје кашњење лекарским оправдањима. Вама је више него јасно да му оправдања издаје мајка која је лекар.
Задатак за час одељењског старешине	Превазићи проблем у понашању ученика - развити свест о одговорном понашању.

Група 2 – Ксенија Драгојловић, Александар Поповић, Јасмина Тотошковић, Дејан Бајић

Облик рада	Фронтални, индивидуални
Метод рада	А,Б,Ц метода; По систему асоцијација ученици исписују разлоге кашњења на први час Метода дискусије
Средства	Папир, табла, креда
Циљ	Смањење броја изостанака, самим тим побољшање успеха ученика. Развијање одговорности и позитивног односа према раду
	ТОК ЧАСА
1. корак	Ученици добијају папире за навођење индивидуалних разлога за кашњење на први час. Упућују се у методу рада на часу: прво ће исписати индивидуалне разлоге а затим ће се разлози резимирати на табли уз одговарајући разговор или кроз дебату. Од ученика се не захтева да се потпишу на листама. Време трајања 5 мин.
2. корак	Неко од ученика предлаже почетно слово. Очекује се да то буде слово С (спавање, смарање на часу...), П (превоз, породичне обавезе...) и сл. Након задатог почетног слова, оставља се око три минута времена да ученици наведу сопстеве разлоге на својим листама. Предвиђено време 10 мин.
3. корак	Ишчитавање одговора, резимирање и бележење на табли. Издвајају се најзаступљенији разлози (2-3). Наставник отвара дебату у којој су на једној страни ученици који не касне а на другој они који "имају оправдане разлоге" за кашњење. Наставник резимира закључке кроз које ученици спознају да се кашњење директно репродукује на успех из предмета на које се касни и наводи последице кашњења у различитим професијама којима ће се они бавити по завршетку школе (реч је о одговорним професијама, између осталог и о лекарској пракси). Гост мајка лекар прича о одговорној лекарској пракси. Време трајања 20 мин.
4. корак	Резимирају се и изводе закључци о баналности разлога кашњења и ученици се доводе до сагледавања позитивног ефекта редовног похађања наставе (што ће се у најкраћем року одразити на ученичка постигнућа у настави) Време трајања 5 мин.

5. корак	Информишу се ученици који највише и најучесталије изостају да ће одељењски старешина обавити разговор са родитељима у циљу заједничког и конструктивног решавања овог проблема. Рекапитулација и евалуација са питањима: Шта смо научили? Како смо сарађивали? Најава за следећи час одељенског старешине: израда постера "Наша правила" Време трајања 5 минута

Група 12 – Елвира Рајшли Токош, Данијела Милорадовић Стојковић, Десанка Соломонка, Добрила Кузмановић, Александра Јовановић, Леонид Јовановић

Облик рада	Фронтални , групни
Метод рада	Игра асоцијација Израда постера ,,Наша правила у одељењу " Дискусија
Средства	Папир за постер; табла, фломастери папир у боји
Циљ	
	ТОК ЧАСА
1. корак	Наставник на табли записује појмове : **,,ОДГОВОРНОСТ,,** - **,,ОДГОВОРНО ПОНАШАЊЕ,,** Упућује ученике да кажу прву асоцијацију на понуђене појмове и записује их на табли .
2. корак	Наставник се фронтално обраћа ученицима и подсећа их на њихове обавезе , одговорности и на правила понашања, која доприносе правилном функсионисању одељенске заједнице . Наглашава да се обавезе односе подједнако на све ученике , а да се они који се не придржавају правила и обавеза морају санкционисати (подсећа ученике на васпитне и васпитно-дисциплинске мере).
3. корак	Формирају се групе ученика , наставник поставља постер ,на коме свака група исписује једно од правила понашања у школи за које сматрају да је неопходно придржавати га се и које приказује пример одговорног понашања или које су последице неодговорног понашања.
4. корак	Дискусија , образлагање и усаглашавање ставова о постављеним правилим . Следи класификација правила према важности и постављање редоследа према важности (ТОП ... зависно од броја договорених правила) и постављање постера на видном месту у учионици .
5. корак	Ученици предлажу награде које ће се примењивати за ученике који извршавају своје обавезе и придржавају се правила понашања, на крају тромесечја може и нека симболична награда. **НАПОМЕНА** : Одељенски старешина ОБАВЕЗНО договара састанак са **оба родитеља** како би их обоје укључио у решавање проблема .

Ситуација 3. – Проблем са организацијом времена

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу шестог разреда основне школе. Ваши дванаестогодишњаци су очигледно ушли у нову етапу свог живота, пошто их ништа, осим Фејсбука, не интересује. Престали су да уче, на часовима су поспани, као да ноћима не спавају.
Задатак за час одељењског старешине	Побољшати успех у учењу - научити ученике да организују своје време.

Група 3 – Драгана Драгашевић, Биљана Коларов, Драгана Милосављевић, Илдико Пурић, Ана Мартиновић, Анико Бичкеи

Облик рада	индивидуални, групни,фронтални
Метод рада	израда и контрола плана за период од недељу (месец) дана; дебата;расподела времена
Средства	листићи, табла, пано, рачунар, снимак (цртани филм), видео бим, папирна трака од 24 једнака дела, одштампана табела, дневни лист Блиц, карикатуре
Циљ	Научити ученике како да самостално организују своје време и помоћи им у решавању проблема; побољшати успех у учењу
	ТОК ЧАСА
1. корак (5 минута)	Разредни старешина након поздрава подели листиће ученицима. „На почетку часа урадићемо једну кратку анкету, која садржи три питања. Молим вас одговорите искрено. Код сваког питања заокружите или додајте само један одговор!“ АНКЕТА 1. Да ли имаш рачунар код куће? ДА НЕ 1. Колико времена дневно проводиш испред рачунара? ДО 1 САТ ДО 2 САТА ВИШЕ ОД 2 САТА 1. Који линк користиш најчешће? _____ Након попуњавања анкете, ученици прикупе листиће и сами направе статистику. Очекујући резултати анкете: Скоро сви (или сви) ученици имају рачунар код куће, већина их проводи више од 2 сата дневно испред рачунара и у главном користе Фацебоок.
2. корак (15 минута)	„Резултати анкете указују на то да много седите испред рачунара код куће. Показаћу вам један анимирани филм на ком можете видети судбину једног младића, који је постао зависник рачунара.“ Ученици погледају следећи цртани филм од 2,25 минута на видео пројектору или рачунару: https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=8HGKvvH4mhI и https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=8HGKvvH4mhI Након филма следи дискусија уз помоћ следећих питања: ○ Који су корисни садржаји на Интернету? (Сваку ставку напишемо на таблу под насловом: Корисни садржаји: енциклопедије, речници, базе знања, информисање, наука, технологија, култура...)

	○ Шта је виртуалан свет? ○ Какав осећај изазивају рачунарске игре? ○ Који садржаји на рачунару изазивају агресију? ○ Који су најважнији фактор дугог и здравог живота? (Прочитати разломак из резултата истраживања Светске здравствене организације. На првом месту се налази кретање!!!) ○ Шта мислите зашто уче теже они ученици, који превише гледају „кућног гувернера“? Ученици уз помоћ наставника доносе следеће закључке: ○ Рачунари могу да буду од велике користи, али само ако знамо да изаберемо квалитетне садржаје. ○ Мозак, који је навикао да информације прима у облику слика и звукова (ТВ, компјутер), касније теже обрађује писане текстове. То је један од разлога што неки ученици теже уче. Не виде оно шта читају. Мозак им није научио тај механизам. ○ Ако се не крећемо довољно, имаћемо проблеме са концентрацијом и теже ћемо учити. ○ Игрице дижу адреналин, постају дрога и изазивају агресивност. ○ Негативни виртуални садржаји спречавају развој природних потенцијала човека, као што су: љубав, доброта, свесност... Ове закључке ученици записују на папир и каче на пано у учионици. (Сваки закључак треба да напише други ученик, како би сви учествовали у раду).
3. корак (10 минута)	"Након донетих закључак предлажем да урадимо радионицу која ће нам показати како ви децо организујете своје време у току дана. Поделићете се у 5 група. Свака група добија траку папирну од 24 једнака дела.Један део одговара 1х. За следеће активности (СПАВАЊЕ, ХРАНА И ХИГИЈЕНА, УЧЕЊЕ, ЗАБАВА И ДРУЖЕЊЕ). Исеците траку одређене дужине. Исечене траке залепите поред активности које су написане на табли. Након лепљења донећемо заједнички закључак. Пошто су најдуже траке код забаве а, недовољно дуге траке код спавања и учења, закључујемо да ту мора нешто да се мења. Сада предлажем да направите један добар план ваше организације у току дана и ноћи али је важно да то сви поштујете. Након месец дана ће мо поново разговарати на ову тему и видети да ли је било помака у учењу." Ученици ће добити по једну табелу на папиру, у коју ће уписати свој план дневних активности. Неколико ученика прочита свој план. (Наставник обраће пажњу да ли је предвиђено довољно времена за спавање и учење - спавање минимум 8 сати, учење барем 1 сат на дан.)

4. корак (10 минута)	Видели смо да већина ученика у одељењу велики део времена проводи на "фејсбуку". Тачно је да сваки човек у слободно време треба да ради оно што га испуњава, али исто тако мора да посвети више пажње учењу и другим обавезама које су саставни део живота. Поделом ученика на групу која заступа становиште да треба више учити и групу која више користи „фејсбук" отворићемо дебату. Ученици износе своја мишљења којима оправдавају своје ставове, за и против „фејсбука", односно учења. Представници група наведене аргументе записују на папире великог формата како би били доступни свим ученицима. Закључили смо да приоритет треба дати учењу јер без њега нема образовања, новца и напредовања у животу. Да би учење било ефикасније одељењски старешина је упознао ученике са методама и техникама учења са аспекта организације градива и аспекта организације вренена.
5. корак (5 минута)	Разредни старешина упознаје ученике са једним чланком из новина под насловом: „Убица манекенке стекао 500 пријатеља на Фејсбуку". „Донела сам вам један чланак, који је објављен 12. децембра у дневном листу Блиц. Молим једног ученика да прочитати. „(Ученик прочита оригиналан текст из новина.) Чланак: www.блиц.рс/Вести/Хроника/358664/Убица-манекенке-стекао „Као што сте чули ово је један од најекстремнијих случаја агресије и употребе рачунара у негативном смислу. Овај чланак нећемо истаћи на наш пано, али уместо тога донела сам вам неколико уметничких карикатура. Ови цртежи садрже у себи дубоке поруке на тему данашњег часа. Свака слика заслужује пажњу и данима би могли дискутовати о њима. Молим редаре да истакну на пано фотокопије карикатуре" КАРИКАТУРЕ: http://www.okcseminari.rs/pluginfile.php/1782/mod_wiki/attachments/321/2.jpg http://www.okcseminari.rs/pluginfile.php/1782/mod_wiki/attachments/321/2.jpg http://www.okcseminari.rs/pluginfile.php/1782/mod_wiki/attachments/321/2.jpg http://www.okcseminari.rs/pluginfile.php/1782/mod_wiki/attachments/321/1.jpg http://www.okcseminari.rs/pluginfile.php/1782/mod_wiki/attachments/321/1.jpg http://www.okcseminari.rs/pluginfile.php/1782/mod_wiki/attachments/321/3.jpg http://www.okcseminari.rs/pluginfile.php/1782/mod_wiki/attachments/321/3.jpg http://www.okcseminari.rs/pluginfile.php/1782/mod_wiki/attachments/321/3.jpg Предлажем да посматрате и размишљајте о овим цртежима. На следећем часу ћемо их анализирати.

Група 13 – Исидора Кнежевић, Андријана Фирић, Беата Шорти Кереши, Биљана Атанацковић, Драгана Мишић, Драган Вешковић

Облик рада	Фронтални, групни, индивидуални
Метод рада	дијалошка, демонстративна
Средства	дигитална учионица, рачунар, програми МС Ворд 2010, Паинт, Интернет ехплорер, Фацебоок
Циљ	Помоћи ученицима да организују време. Развити код ученика одговоран однос према школи и учењу. Показати како могу друштвене мреже и интернет користити и као помоћ при учењу.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Ученицима објаснити да ће се на часу користити фејсбук и пустити их да се улогују на своје профиле. На фејсбуку направити себи посебан профил само за ученике, а затим направити групу затвореног типа и помоћи ученицима да се придруже групи.
2. корак	Помоћу заједничког групног чета на фејсбуку започети разговор о теми и задатку за тај час. Договорити се са ученицима који је њихов задатак и прецизирати шта треба да ураде на осталом делу часа. Када је договор постигнут рећи им да се излогују са фејсбука и дати им даље инструкције.
3. корак	Укључити се у рад заједно са њима. Рећи им да покрену програм Ворд 2010 и да у виду табеле направе план недељних активности за наредну недељу. Помоћи им у изради табеле и формулисања активности уз заједнички договор. Табела треба да садржи једноставне недељне активности које ученици свакодневно обављају где ће бити укључено и учење и израда домаћих задатака. Након што су урадили табелу објаснити им на који начин да направе слику екрана и сачувају је у програму Паинт. Помоћи им да своје слике са недељним активностима поставе на зиду заједничке групе на фејсбуку.
4. корак	Ученицима дати домаћи задатак да целе недеље прате и извештавају преко групе о испуњености свог плана као и могућност коментарисања и подршке друговима око њихових планова активности за ту недељу. Наставник исто тако редовно прати активност групе и даје подршку сваком ученику да истраје и успешно испуни задатак.
5. корак	На следећем ЧОС-у заједно са ученицима анализирати колико су били успешни, како им се допао групни рад преко фејсбука и објаснити им и друге корисне начине како могу интернет и друштвене мреже користити као помоћ при учењу.

Ситуација 4. – Сексуалност –прелажење личних граница

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу петог разреда основне школе. Од почетка школске године прошло је месец дана, а вама су девојчице из вашег одељења бојажљиво признале да их дечаци "*малтретирају*". Улазе им у свлачионице када се спремају за час физичког васпитања, "*шпијунирају*" их у женском тоалету, у пролазу их, као случајно, додирују. У разговору једна ученица вам је рекла како је ово исто испричала и својој мајци и како јој је мајка рекла да се најпре обрате вама. Тако су и смогле снаге да вам се повере.
Задатак за час одељењског старешине	Превазићи проблем у понашању ученика - развити свест о сексуалности, различитости полова, једнакости између истих и поштовању личности.

Група 4 – Лепојка Чеке, Данијела Илић, Љубица Миладинов, Гордана Јовановић Поповић, Александра Весовић, Јелена Којадиновић

Облик рада	индивидуални,групни,фронтални
Метод рада	радионицки, интерактивни, метод анализа случаја-филма, дијалошка метода
Средства	стикери, оловке/фломастери, 5 паноа на сваком табела са три колоне кратка презентација, видеобим-пројектор, кутија за питања анонимна хамери
Циљ	Указивање на постојање проблема сексуалног и емотивног понасања између децака и девојцица корисцењем ја-порука, мапирањем уоцених проблема и заједницким налазењем ресења.Утицати код ученика на развијање свести о сексуалности, разумевање разлицитости и једнакости полова, постовање лицних граница и постовање осецања лицности.Побољсати однос друг -другарица, стварањем пријатне атмосфере засноване на медјусобном увазавању и постовању правила понасања.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Приказати кратак филм- ситуације -непостовање лицних граница-узнемиравање девојцица у свлационици, тоалету од стране децака . 2 мин. одељенски старесина покусава да наведе уценике да сами изнесу и закључуце циме це се бавити и коју ситуацију покусавају да ресе. и конацно истице јасно циљ рада- проблем сексуалног узнемиравања и покусај да заједно надју ресење у односима. поделити уценицима стикер папирици објасњава да це на њему писати ста им смета у односу децака према девојцицама и да стикере лепе на пано.Овом активносцу покусаце да разумеју ста девојцице узнемирава, ста им смета, али и засто се децаци тако понасају, ста они зеле, ста њима треба.
2. корак	ОС дели цело одељење на онолико група колико има стикера у издвојеној групи. Свакој групи даје по један од стикера као проблем којим це се бавити(гвирење кроз прозор, пипкање, подизање делова гардеробе..)или свима даје исти проблем одредјен као проблем односа децака према девојцицама. Групе треба да буду полно месовите и сатављене по принципу случајности(разбројавањем, бројевима,бојама, воцкама...) Осим стикера са проблемом свака група добија и табелу са три колоне. Као наслов написан је проблем. У оквиру прве колоне свака група треба да одговори на питање ЗАСТО ДЕЦАЦИ ТО РАДЕ, СТА ОНИ ЗЕЛЕ, КАКО СЕ ОСЕЦАЈУ, СТА ПРОВЕРАВАЈУ, ИСПИТУЈУ, КОЈА ПИТАЊА ИМ СЕ МОТАЈУ ПО ГЛАВИ. У оквиру друге колоне треба да напису КАКО СЕ ДЕВОЈЦИЦЕ ОСЕЦАЈУ, ЉУТО, ПОНИЗЕНО, УЗНЕМИРЕНО,ТУЗНО, БЕСНО, ПОСРАМЉЕНО у тој ситуацији коју њихова група анализира.

	У оквиру треце колоне треба да напису КАКО ДЕЦАЦИ МОГУ ДРУГАЦИЈЕ ДА ЗАДОВОЉЕ СВОЈУ ПОТРЕБУ, РАДОЗНАЛОСТ, ИНТЕРЕСОВАЊЕ, ЗАЉУБЉЕНОСТ тако да се девојцице не осецају лосе због тога. У првој колони су понасања која узнемиравају а у трецој су ресења прихватљива за све.
3. корак	ОС обилази, помазе, интервенисе у току рада по групама. Помазе дајуци предлоге, могуцности, објасњавајуци. Подстице укључивање у рад и размену мисљења и идеја. Нароцито помазе у артикулисању потреба и осецања у процесу :преводјења: описа понасања на језик потреба и осецања која стоје иза тих.Попуњавањем прве колоне децаци освесцују своју сексуалност, а девојцице унапредјују разумевање супротног пола и вестину слусања. Попуњавањем друге колоне децаци везбају слусање, унапредјују разумевање ралицитости полова, развијају емпатију док девојцице везбају изразавање осецања. Попуњавањем треце колоне уценици везбају проналазење ресења;да се не негира, нити потискује потреба децака, а да се девојцицама прузи разумевање осецања и постовање потреба. Месовитост група обезбедјује да и у оквиру група цују другу страну.
4.корак	Износење резултата. Уценици цитају своје табеле, тако да повезу прву, другу и трецу колону; КАД ДЕЦАЦИ ТО И ТО РАДЕ, ДЕВОЈЦИЦЕ СЕ ТАКО И ТАКО ОСЕЦАЈУ. Било би боље када би на тај нацин децаци задовољили и своју потребу. РЕСЕЊЕ ПРИХВАТЉИВО ЗА СВЕ1) организовати радионице о разликама измедју полова-коралација са наст. биологије 2) радионице о препознавању и испољавању осецања -корелација са психологом 3) увести кутију за анонимна питања и организовати трибине са струцним лицима и гостима Предлозена ресења реализовати на будуцим цасовима одељ. старесине.
5. корак	На крају цаса ОС нагласава да је радозналост да се упозна други пол нормална и прихватљива, да нас разлике покрецу на то, да је заљубљеност осецање које имају сви људи, али да та осецања и потребе треба да задовољимо и спојимо на нацин који никога неце повредити. ресавања свих група (треца колона) могу бити иста, а одељење се на крају цаса мозе договорити/ изабрати/ одлуцити које це ресење прихватити. заједницко ресење записати на хамеру.

Група 14 – Љубиша Стевановић, Јелена Јеленић Мариновић, Аника Мелеги, Драгана Новковић, Добрила Павловић

Облик рада	групни облик рада
Метод рада	Вербално-текстуалне: -усмено излагање -тематска дискусија -писани радови ученика Илустративно-демонстартивне: -илустрација симболом и сликом -демонстрација односа -позориште у заједници -дебата -израда постера *Наша правила*
Средства	папир А4, оловке, фломастери, стикери, 2 паноа, штампани материјал, компјутер, интернет, штампач.
Циљ	Научити ученике да поштују полне разлике. Развијање нормалних мушко-женских односа Омогућити ученицима да у разговору о сексуалности искажу своје мишљење о томе шта је утицало на њихово понашање, да се одреде према поступцима других учесника у "шпијунирању" и "малтретирању", осуде кривце и развију позитивне особине у својој личности.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Упознати ученике са променама у пубертету. Разговарати о мушко-женским разликама. Уколико је могуће све то употпунити презентацијама и слајдовима или видео клиповима који могу бити одломци из популарних тв серија или филмова а односе се на ову тему (нпр. Бриљијантин, Том Сојер, Беверли Хилс, Хана Монтана, Хари Потер и сл). Креирање и гледање мини представе о горућем примеру насиља у одељењу.
2. корак	Ученици су подељени у две групе и заступају супротна становишта. Групе прикупљају аргументе за своје понашање, затим следи дебата. Ученици ће тако вежбати сагледавање ситуације из различитих углова. После одгледане представе отворити дебату са заменом улога између девојчица и дечака који сада заступају став из угла другог пола.

3. корак	Ученике поново поделити у групе и дати им цедуље на којима се налазе писма типа "Драга Савета" а која се односе на проблематику односа између полова везаних за овај узраст. Свака група треба да осмисли најбоље решење за задати проблем. Варијација Групе не морају бити нужно мешовите али онда треба водити рачуна да дечаци добију проблем за решавање који се тиче девојчица и обратно девојчице треба да дају савет дечаку који има проблем. Излиставање правила понашања у заједници како би се избегли сви облици насиља,па и ови.Након тога следи и израда постера о излистаним правилима уз стално подсећање на та поштовање тих правила.
4.корак	Израда постера "Свачије тело поштујем као своје" Ученици сами доносе правила понашања као и последице кршења тих правила, затим ис сликовито представљају и каче на пано.
5. корак	За следећи час ученици треба да потраже на интернету и одштампају слике које се односе на мушко-женске стереотипије.

Ситуација 5. – Како пронаћи мотивацију за рад

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу првог разреда средње школе. У вашем одељењу имате ученицу која је, због уписа у средњу школу, морала из села у коме живи да пређе у град, у подстанарску собу. Школска година одмиче, ученица је стално тужна и замишљена, а и њен успех је испод нивоа који она може да пружи. Сигурно јој недостаје породица.
Задатак за час одељењског старешине	Побољшати успех у учењу - научити ученике да од себе дају максимум, да пронађу извор мотивације у свакој ситуацији, без обзира на животне околности у којима се налазе.

Група 5 – Горан Брезић, Бранислава Крунић, Драган Шипетић, Јелена Лазић

Облик рада	Фронтални, групни,у пару
Метод рада	Демонстрација, рад на тексту,илустративна, дијалошка,
Средства	Рачунар,пројектор,штампани дидактички материјал,хамер и фломастери, самолепљиви стикери.
Циљ	Оспособити ученике да сами испланирају свој радни дан, да унапред планирају активности, како би остварили максималне резултате уз оптимално ангажовање.Сваки ученик треба да пронађе одговарајућу технику учења и методу смисленог учења да би знање или вештина били трајно усвојени и применљиви у конкретним ситуацијама.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Приказивање презентације на тему "Фактори успешног учења". Посебан нагласак ставити на временску организацију радног дана примену различитих техника учења , упознати ученике са методама за смислено учење.
2. корак	Према претходно урађеном социограму и обављеном разговору са девојчицом која је дошла са села направити подели на групе. Ученике поделити у најмање три групе. Девојчицу која је дошла са села ставили би у групу са оним ученицима са којима она остварује добру комуникацију што би видели из социограма и на основу предходно обављеног разговора.Она би била у првој групи. Прва група би добила задатак да направи временску организацију тј. планирање радне недеље.Чланове групе би поделили на парове тако да сваки пар има задатак да испланира један радни дан а сви парови да испланирају дане викенда, да усагласе своје планове и ставе могуће алтернативе (например уколико се ученик бави спортом, игра фолклор,има баку ,деку, родитеље који живе ван града да предвиде време за одлазак у посету, на тренинг, пробу,..) Друга група би добила текст о "Факторима успешног учења" који би требали да науче и да презентују и штампани материјал са "Техникама учења". Групу поделити у парове и сваки пар би добио исти текст да научи различитом техником учења . Трећа група би добила штампани материјал са листом" Метода за смислено учење" и текст о "Факторима успешног учења", Поделили би групу на парове, сваки пар би имао задатак да изабере једну методу и примени на задати текст.
3. корак	Прва група би на хамеру нацтрала и исписала временску организацију радне недеље и за дане викенда.Један члан прве групе би представио времску организацију. Друга група би направила плакат на коме би приказала "Факторе успешног учења". Трећа група би презентовала примену одређених метода за смислено учење датог текста о "Факторима успешног учења".

4. корак	Дебата чланова друге групе о најприкладнијој техници за учење датог материјала. Дебата чланова треће групе о избору методе за смислено учење датог материјала. Укључивање ученика прве групе у дебату и доношење оцене тј. мишљења о најприхватљивијој методи и техници учења за усвајање датог садржаја.
5. корак	На самолепље стикере сваки ученик бележи своје мишљење о предложеној временској организацију радног дана и дана викенда, даје своје предлоге , стикере лепе на на хамер на коме је написана временска организација. Представник прве групе чита мишљења и предлоге за евентуалну корекцију временске организације (било би добро да представник прве групе буде девојчица која је дошла са села, да би је оснажили и помогли јој да оствари што бољу комуникацију).

Група 15 – Драгана Симић, Анита Радушек, Јелена Опра Ристић, Дина Цветковић

Облик рада	фронтални, рад у паровима
Метод рада	усмено излагање, дискусија, извођење закључака
Средства	папир и оловка за сваког ученика, хамер за закључак
Циљ	Пронаћи извор мотивације, у свакој ситуацији без обзира на животне околности. Упознати ученике са техникама бољег учења.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Разговор о мотивацији. Питати ученике који је њихов мотив да иду у школу? Како успешно могу да савладају оно што им је тешко? Истаћи у разговору да се воља јача управо онда када се савладавају тешкоће, да им је лако да раде оно што воле, али да треба да буду мотивисани и раде и оно што им је тешко (што не воле). Напоменути ученицима да је свака промена школске средине стресна и помало узнемирујућа. Ипак, свакодневна искуства показују да ученици најстреснијим и за њих лично најтескобнијим сматрају прелазак из основне у средњу школу. Нагласити да су сви такви осећаји, везани уз ту промену, нормални и разумљиви, јер се ради о ишчекивању уласка у један потпуно нови и непознат свет, свет „одраслији“ од основне школе, а добро је познато колико се у свим непознатим животним ситуацијама осећамо несигурно. Рећи ученицима да су ти осећаји свакако још појачани тиме што се они налазе у животном раздобљу адолесценције, у којем пролазе кроз разне истовремене емоционалне и физичке промене које утичу на њихово доживљавање себе и света који их окружује. Разговарати о томе, ко може да им помогне у савладавању тешкоћа. Разговор усмерити на људе из окружења: родитеље, наставнике, другове. Подстаћи кроз разговор сарадњу у одељењу, заједничко учење, да они који добро знају поједине предмете помажу слабијим ученицима.

2. час	Дати ученицима задатак да свако анонимно напише на папиру проблем који у том тренутку не зна како да реши. Помоћи ученицима да формулишу проблем, теко што ћемо им навести неколико примера проблема. Најчешћи проблеми су везани за учење, породицу, друштво. На пример: Ја не знам како да организујем време и како да учим када имам много предмета? Мени је тешко да учим математику. Не знам како да поправим негативну оцену. Мени недостаје друштво из основне школе, тешко ми је да се уклопим у ново одељење. Ја се тешко навикавам на нови град...
3. час	Измешати папириће. Сваки ученик треба да извуче један папирић и да размисли како да одговори мотивационо на постављени проблем. Анализа, у којој свако мотивационо одговара на постављени проблем. Следи разговор у коме се подстиче сарадња, заједничко учење, дружење, укључивање у друштво и оних који су повучени и не показују иницијативу.
4. час	Сврстати одговоре према проблематици (учење, друштво, породица...). Исписати кључне одговоре на хамеру. Закључак кроз разговор да је најтеже бити сам и изолован када је тешко, зато одељење не сме да дозволи да се то некоме деси. Истаћи ученицима да не треба да се затварају у себе и беже од околине када им је тешко. Одељење и наставници су ту да помогну. Стручна служба у школи може помоћи да ученици савладају технике бољег учења.
5. час	Поставити питања ученицима: - Како наћи мотив да уче/раде оно што им је тешко? - Одакле почети? Ту повезати проблем мотивисаности са техникама учења. Повести разговор о техникама учења. Ко како учи? Упутити их на различите технике учења. Предложити групно учење или учење у пару - за неке је пуно лакше да уче уз некога, поготово ако та друга особа нема проблема с учењем. Нагласити да је за успешно учење потребан редован рад, који насупрот кампањском учењу даје дуготрајније резултате, посебно зато што је лакше учити мање целине. Предложити ученицима стратегије за подизање мотивације за учење, које треба да подигну ентузијазам и самопоуздање: 1. Не чекајте инспирацију за учење. Учење започните одмах. Будите упорни, не дозволите да вас ишта поколеба. Најлакше је одустати. 2. Планирајте ваше учење. Припрема је 90% успеха, предуслов свега. Можете учити стихијски, без плана, али ће то знатно успорити ефекте учења. За добре и брзе резултате морате планирати. Направите план, ставите га на место где ће вам стално бити пред очима и придржавајте га се. 3. Поделите учење на мање целине. Ако разложите процес учења на мање делове, градиво вам се неће чинити толико тешким и досадним. Када завршите један део, пре него што пређете на други, осетићете задовољство постигнутим и напредак, што све добро психолошки делује и мотивише. То ће вас додатно мотивисати да се даље прихватите посла. Приметићете промену у расположењу. 4. Користите стратегију „грудва снега". Врло добар начин да се мотивишете за учење

	јесте стратегија „грудва снега”. Како она изгледа? Отворите ваш уџбеник и пронађите најзанимљивији део за учење. Започните одатле процес учења. На тај начин ћете једну лекцију, део књиге или поглавље савладати на лак и једноставан начин. То ће повећати ваше самопоуздање и мотивацију. Попут грудве снега која се котрља и повећава, тако ће се и ваше наредне активности у учењу везати за први успешно обављен задатак. 5. Не гледајте негативно на грешке. Оне су важан део вашег напретка у учењу. Ако не грешите, онда стагнирате, не развијате се, не напредујете. Успех је резултат припреме, тешког рада и учења из грешака. 6. Размишљајте о будућности. Врло важан фактор вашег мотивисања за учење јесте будућност коју сте пројектовали. Учење је корак ка том циљу. 7. Учите са другом. То се може испоставити као много лакше, ефикасније и подстицајније. 8. Наградите се за сваки успех, извршење задатка. Награда ствара позитивне асоцијације. То ће вам повећати жељу за успехом. Нека награда буде лична, да осетите радост. Унапред одредите шта је награда (нпр. чоколада, омиљена књига, одлазак у биоскоп...). А највећа награда изнад свих је да будете поносни на своје учење.

Ситуација 6. – Сузбијање насиља

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу осмог разреда основне школе. На питање зашто Милан није данас дошао у школу, ученици су само слегли раменима, Милан се ником није јавио. Када се завршио час и када су сви ученици изашли из учионице, прилази вам Милица и говори како је случајно, јуче, када се враћала из школе, видела Огњена и Уроша како Милану скидају патике и говоре му: Ако неком зуцнеш о овоме, надрљаћеш. Моли вас да не одате шта вам је рекла, јер ће они мислити да их је Милан оцинкарио, али и да ипак нешто предузмете.
Задатак за час одељењског старешине	Превазићи проблем у понашању ученика - радити на сузбијању насиља.

Група 6 – Љиљана Јоргићевић, Јелена Обрадовић, Данијела Вујовић, Баојана Мијатовић, Душица Видановић, Драшко Симоновић

Облик рада	Групни рад и индивидуални рад
Метод рада	Квиз АБЦ
Средства	табла,креда, пано, фломастери
Циљ	Подстицање разумевања проблема насиља над ученицима.
	ТОК ЧАСА
1. КОРАК	Истицање циља часа: Истицање проблема насиља међу ученицима и подстицање комуникације за решавање овог проблема. Наставник исписује на табли слова азбуке, и наводи ученике да за свако слово изнесу прву асоцијацију везану за насиље која им падне на памет. А- агресивност, ароганција Б- бес,безобзирност, безосећајност С- сукоб,сила, страх, силеџија Наставник пита ученике да предложе питања које би поставили жртвама злостављања, при том и сам мора да учествује, тако што усмерава и помаже, јер је реч о основцима. Питања се записују и користе у следећим корацима
2 КОРАК	Упознавање ученика са правилима квиза и одабир ученика који ће "бити жртве насиља". Наставник (намерно) бира ученике Уроша и Огњена - насилнике, да буду ''жртве'' у квизу (да би их ставио у позицију у којој је био Милан - њихова жртва) **Први ученик**- жртва физичког злостављања... " Био је велики омор и пожурио сам да станем у ред.Била је гужва,гурнули су ме отпозади, тако да сам и ја случајно одгурнуо ученика испред мене.Он се бесно окренуо и ударио ме." **Други ученик**- жртва психичког злостављања... " Већ дуже време после тренинга, једна група ученика прати ме и том прилком неумесно добацује, исмева..." **Трећи учени**к- жртва занемаривања... " Професорка географије посебно оцењује активност на часу. Трудила сам се од почетка године, учила и јављала се и пријавила се и за такмичење, али друге је питала, мене некако увек заобилазила, као да ме нема у одељењу."

3. КОРАК	***Питања и одговори:*** Ученици постављају питања ученицима који су "жртве насиља": 1. Шта си урадио? "Изашао сам из реда и од тог времена избегавам сусрет са тим учеником." Да ли си некоме рекао? " Не."-Како си се осећао? "Уплашио сам се." 2. Шта ти говоре? " Тешко ми је да о томе говорим", Да ли си рекао тренеру, родитељима? "Мислим да би било само горе, испао бих кукавица". 3. Да ли си питала наставницу, зашто те не пита када се јављаш? " Једном, али она је само одмахнула руком и рекла,питаће ме". Како си се осећала? " Збуњено, нисам знала шта да мислим и шта би требало да урадим да обрати наставница пажњу и на мене. Немам више воље ни жеље да се јављам"
4. корак	На основу одговора, ученици препознају који од ученика је жртва које врсте насиља: ***Први ученик је жртва физичког злостављања.*** ***Други ученик је жртва психичког злостављања.*** ***Трећи ученик је жртва занемаривања.***
5. корак	Сумирање утисака, доношење закључка и давање предлога за првазилажење проблема насиља у одељењу: Насиљу би се требало супроставити: добрим примерима из живота, школе, али и санкционисањем насилничког понашања, пружању помоћи жртви и стварању опште прихватљиве климе сигурности. Не крити постојање насиља. Заштити жртву насиља: разговором, разумевањем за тешка осећања која жртва носи,охрабрењем. Утицати добром климом у одељењу (школи) на све потенцијалне насилнике и жртве једногласном поруком СТОП НАСИЉУ! ***Израда постера " наша правила".*** Доношењем правила ученици ће схватити важност проблема, као и последице кршења истих. Свако правило сликовито приказати, како би ученике стално подсећало на проблем насиља који постоји међу њима. ***Предлози:...*** Ученици би на постеру требали да изнесу предлоге нпр. како би требало да се понаша ''жртва'', како они који су сведоци злостављања, на крају и предлоге како би требало да се поступа са ''насилницима'' (можда су и они нечије жртве) да то више не буду.

Група 16 – Ивана Бокић, Бојана Радовић, Берењи Ференц

Облик рада	фронтални, индивидуални, групни
Метод рада	дијалошки, демонстративни, компаративни, анализа и синтеза
Средства	вербална, текстуална (новински чланци, ЗОСОВ, интерни акт школе о безбедности ученика), кутија, папири
Циљ	Превенција вршњачког насиља, развијање свести о друштвено прихватљивим облицима понашања, оспособљавање ученика да препознају и предупреде насилно понашање, упознавање ученика са законским одредбама о тежим повредама обавеза ученика.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Упознати ученике са темом и циљем часа (Вршњачко насиље). Прочитати пар кратких новинских чланака о вршњачком насиљу, као доказ да тај проблем постоји и да је неопходно стати му на пут. Укратко их упознати са чланом 44 и 45 ЗОСОВ-а и одребдама интерног акта школе о безбедности ученика.
2 корак	**Кутија за идеје, предлоге и жалбе.** Замолити ученике да на парчету папира напишу да ли су икад били жртве или сведоци вршњачког насиља и да у једној реченици опишу ситуацију (нпр. Ударили су ми шамар, отели су ми ужину и сл.). Наставник први убацује папир са својим искуством и на тај начин подстиче ученике даураде исто.
3. корак	Извући пар парира, прочитати их и отворити дискусију о томе да ли насилник има право да то уради, који су разлози његовог агресивног понашања, како се осећа жртва, како би се ученици понели ако би они били сведоци насиља над другом или другарицом.
4. корак	Ученици из другог одељења глуме ситуацију вршњачког насиља. Ученике поделити у групе и замолити их да анализирају ситуацију и нађу најбоље решење за решавање проблема са становишта 1.жртве 2. сведока.
5. корак	Групе излажу своје предлоге. Дискусија о излагању група (шта је добра / лоша идеја о решавању сукоба и зашто, коме се обратити за помоћ и сл.)

Ситуација 7. – Смислено учење

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу седмог разреда основне школе. Један ученик вам се пожалио да наставницу физике уопште не разуме кад предаје лекције, те да и лекције и формуле учи напамет. Код вас је дошао да се посаветује шта да ради кад буде усмено одговарао, јер ако га наставница у пола реченице прекине, он неће знати да настави даље.
Задатак за час одељењског старешине	Побољшати успех у учењу - ставити акценат на смислено учење.

Група 7 – Лепосава Миловановић, Јелена Тркља, Ирена Ивановић Стошић, Биљана Лукић, Бранко Стојановић, Добрила Лукић, Јасминка Олић Илчешин

Облик рада	групи,индивидуални,фронтални
Метод рада	рад на тексту,дијалошка,демонстрација
Средства	дидактички материјал
Циљ	Упознавање ученика са различитим методама(техникама)учења,указивање на смислено учење (организација градива,асоцијације,кључне речи,понављање градива,...),решавање могућег проблема у настави физике.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Поделити ученике у три групе према техници учења коју користе: 1.група има задатак да последњу лекцију из физике(или мање обимну) подели на целине и направи тезе, 2.група извлачи кључне речи, 3.група покушава да смисли асоцијације за појмове из лекције или да направи шематски или табеларни приказ лекције.
2. корак	Презентација ученичких радова (презентацију врши ученик који има потешкоће у излагању уз подршку осталих чланова групе).
3. корак	Ученици дискутују начин рада других група (предности и недостаци одређене технике учења) и образлажу на који начин учење датог предмета је најједноставније.
4. корак	Свака од три групе добија задатак да пронађе бар по један конкретан појам на који се односи или може применити научено градиво
5.корак	Свака група излаже своје примере.

Ситуација 8. – Сузбијање агресивног понашања

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу првог разреда средње школе. Почела је школска година и ваше колеге су почеле да се жале како Марко из вашег одељења показује агресију на њиховим часовима: шутира врата, лупа столицама, гура столове, удара другаре, чупа другарице, а и на опомене наставника одговара речима: *"шта ми можете"*, *"аха, важи"*, *"баш ме брига"* итд. Ви знате да Марко живи у породици у којој је отац алкохоличар и који често малтретира и њега и његову мајку. Међутим, то не оправдава његово понашање.
Задатак за час одељењског старешине	Превазићи проблем у понашању ученика - радити на сузбијању агресивности.

Група 8 – Јадранка Вулетин, Драгиња Шипка, Биљана Малишић, Гордана Уљаревић, Ирена Филиповић, Ивана Тодоровски

Облик рада	Фронтални,групни и комбиновани
Метод рада	Наша првила Међусобно дисциплиновање, дијалошки метод и презентација плаката
Средства	хамер,папири у боји,фломастери,лепак,маказе
Циљ	Побољшати однос међу ученицима Побољшати однос на релацији ученик-наставник Указати на заједништво у одељењској заједници и истаћи њен значај Створити пријатну атмосферу у одељењу која се заснива на међусобном уважавању и поштовању одређених правила Подстицати одговорност у заједници и повећати вероватноћу придржавања правила.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Одељенски старешина обавештава ученике да ће на овом часу разговарати о дисциплини ученика на часу и у школи и да ће у вези са тим направити плакат.
2. корак	Одељенски старешина дели неке ученике у 2 групе. Свакој групи даје по 10 папирића ***зелене*** боје. Њихов задатак је да осмисле правила лепог понашања ученика у школи. Један паприрић- једно правило. Одредити представнике група. Имају 10 минута.
3. корак	Представници група читају правила и о њима се дискутује. Након тога, правила се лепе на таблу.
4. корак	Одељенски старешина дели остале ученике у нове 2 групе. Свакој групи даје по 10 ***црвених*** папирића. Њихов задатак је да осмисле санкције за кршење сваког правила на табли. Након 10 минута, санкције се читају и о њима се дискутује.
5. корак	Правила и санкције се лепе на хамер и прави се постер. Одељенски старешина одређује групу ученика који ће осмислити заклетву одељења (може и у стиху) за неки од наредних часова одељенског старешине. Проблематичног ученика насамо обавештава о заказаном термину за разговор код школског педагога или психолога.Након часа одељенски старешина писменим путем обавештава родитеље проблематичног ученика да дођу на разговор.

Ситуација 9. – Технике учења

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу првог разреда средње школе. Добили сте нову генерацију ученика, кренула је школска година, а ученици почели да добијају слабе оцене. На ваше питање зашто су оцене такве, они су вам се пожалили да имају много предмета, више него код осталих образовних профила, и да је велики број предмета за њих поптпуно нов и непознат.
Задатак за час одељењског старешине	Побољшати успех у учењу - научити ученике да међу разноврсним техникама учења пронађу оне које њима највише одговарају.

Група 9 – Јелена Ристић, Бранка Недељков, Анђелка Дења, Биљана Филиповић

Облик рада	фронтални,групни, индивидуални
Метод рада	метода усменог излагања, разговор, рад на тексту, дискусија, метода практичног рада
Средства	презентација, дидактички материјал(текст, хамер, прибор за писање)
Циљ	Оспособити ученике да пронађу свој метод учења који им највише одговара (који је у складу са њиховим способностима) у зависности од карактеристика градива (парцијални метод, метод целине или комбиновани метод). Да ученик са мање напора и времена савлада градиво и да га дуже памти.Поред тога упознаће неке од техника успешног учења (израда резимеа, од текста до табеле и постављање питања).
	ТОК ЧАСА
1. корак	Разговор са ученицима како организују своје време у току дана, у које време уче и да ли довољно времена посвећују учењу. Подсетити их да је неопходан систематски рад, да је оптимално време за учење пре подне од 8 до 11 часова, а после подне од 15 до 18, да је боље учити најпре теже а затим лакше градиво.Поред тога важно је да траже смисао у ономе што уче, да уочавају проблем и да трагају за решењем.
2. корак	Израда личног плана за период од недељу дана. Планирање времена за учење (прављење подсетника). Приказ готових личних планова и разговор о истим уз сугестије наставника, похвале и слично.
3. корак	Разговор са ученицима о тешкоћама које су присутне током учења. Подела ученике у три групе. Свака група добија исти текст који је могуће научити за 15 мин. Свакој групи се задаје одређена метода коју ће примењивати приликом учења и упутство за примену исте. Прва група, парцијалном методом, текст дели на логичке целине и учи једну по једну. Друга група, методом целине, чита текст у целини и тако га учи. Трећа група, комбинованом методом, чита текст у целини, а потом га дели на логичке целине, и учи их. Сваки ученик учи сам за себе у оквиру сваке од група. Напоменути да се у тексту ништа не пише, не подвлачи и слично. Након 15 минута учења од ученика се прикупе текстови.

4. корак	Ученици презентују свој рад како би наставник и одељење имали увид у постигнуће ученика и успешност реализованог задатка. На хамеру прва група пише резиме (тезе и краћи текст) онога што су учили,друга група пише кључне појмове и њихова објашњења и трећа група пише листу питања везаних за дато градиво која ће постављати осталим ученицима, затим постављају хамере на зид. Тиме ученици упознају и технике успешног учења израда резимеа, од текста до табеле и постављање питања.
5.корак	Размена знања и искуства у учењу у групи Разговор о утисцима, о томе коме је одређени метод одговарао, који је најпогоднији за такву врсту градива и сл. Закључак да избор и примена методе зависи од врсте градива које се учи али од личних способности ученика те да тако треба и да их примењују при учењу. Наставник усмерава ученике на одговарајуће методе и технике учења које би ученик требало да примењује у складу са личним карактеристикама и способностима.

Ситуација 10. – Злоупотреба психоактивних суспстанци

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу четвртог разреда средње школе. По почетку школске године примећујете да Дарко више није иста особа као прошле школске године. Кад разговара са вама не гледа вас у очи, тело му је готово стално некако опуштено, тромо. Кад хода као да се тетура, а у току часа пита вас по пет пута да оде до тоалета. Сумњате да је почео да користи неке психоактивне супстанце.
Задатак за час одељењског старешине	Превазићи проблем у понашању ученика - развити свест о болестима зависности.

Група 10 – Драгица Пикула, Драгана Бањац, Данимирка Миљковић, Јагодинка Милосављевић, Дејан Вукићевић, Јадранка Лазаревић

Облик рада	Групни, фронтални, индивидуални
Метод рада	Анализа случаја, дијалошка, демонстративна
Средства	лаптоп, пројектор, презентација, хамер, фломастери, стикери
Циљ	Анализа и дубљи увид у проблем ученика, а самим тим и налажење потенцијала за његово решење. Подстицање осталих ученике на размишљање, анализу и разумевање проблема, а што може имати значајан превентивни ефекат
	ТОК ЧАСА
1. корак	Ученици се суочавају са одређеном ситуацијом погледају уз помоћ лаптопа и пројектора презентацију ``ПСИХОАКТИВНЕ СУПСТАНЦЕ`` Дата ситуација је довољно комплексна да има довољно материјала за размишљање и дискусију.
2. корак	Подела ученика у три групе, извлачењем своје групе из "шешира".
3. корак	Групе добијају задатак да анализирају дати случај: -**прва група** има задатак да представи психоактивне супстанце које су приказане у презентацији -**друга група** има задатак да представи како психоактивне сусптанце које је представила прва група утичу на човечији организам -**трећа група** има задатак да представи последице употребе поменутих психоактивних супстанци.
4. корак	Свака група презентује резултате своје анализе и изводи закључке.
5. корак	После презентовања сваке групе, ученик са одређеним проблемом треба да препозна своју причу и своје тренутно стање. Питати ученике да ли имају питања у вези са овом темом, а ако нема питања до краја часа продискутовати о последицама узимања психоактивних супстанци.

Тема: Индивидуални сценарији

Листа ауторки/аутора:

Бранкица Тодоровић
Бранка Недељков
Љубица Миладинов
Љубиша Стевановић
Елвира Рајшли Токош
Јелена Опра Ристић
Драгана Новковић
Драгана Милосављевић
Драган Вељковић
Добрила Павловић
Данијела Вујовић
Бојана Радовић
Бојана Мијатовић
Биљана Атанацковић
Сава Беланчић
Десанка Соломка
Адријана Каталинић Даждеа
Опролећована Ђокић
Љиљана Јоргићевић
Јелена Савовић
Илдико Пурић
Ференц Берењи
Душица Видановић
Драгана Бањац
Драган Сипетић
Добрила Лукић
Дина Цветковић
Биљана Вишњић
Анђелка Дења
Александра Весовић
Анита Радушек
Кереси Ласло
Јелена Обрадовић
Јелена Којадиновић
Ивана Тодоровски
Драгица Пикула
Драгана Симић
Драгана Мишић
Данијела Милорадовић Стојковић
Бранко Стојановић
Бранислава Крунић
Биљана Лукић
Биљана Коларов
Александар Поповић
Александар Гвозденовић
Ана Мартиновић
Ирена Филиповић
Бисерка Марковићан
Лидија Миловановић
Лепосава Миловановић
Лепојка Чеке
Јелена Трклља
Јелена Јеленић Мариновић
Јадранка Вулетин
Гордана Уљаревић
Горана Ристановић
Драгана Табаш
Данимирка Миљковић
Биљана Филиповић
Биљана Ајдачић
Андријана Фирић
Егон Попиц
Данијела Илић
Леонид Јовановић
Ксенија Драгојловић
Јелена Лазић
Јадранка Лазаревић
Ирена Ивановић Стошић
Драгиња Шипка
Добрила Кузмановић
Дејан Вукићевић
Дејан Бајић
Биљана Малишић
Александра Јовановић
Ивана Вранић
Јована Коцић
Љиљана Марковић
Кереши Шоти Беата
Јелисавета Хрњаковић
Јелена Ристић
Јасминка Олић Илчешин
Јасмина Здравковић
Јагодинка Милисављевић
Ивана Бокић Крагић
Исидора Кнежевић
Гордана Јовановић Поповић
Драгана Драгашевић
Аника Мелеги
Александра Весовић

Ситуација 1. – Проблем одабира ученика за учешће у ваннаставним активностима

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу трећег разреда средње школе. Није први пут да се у вашем одељењу јавља проблем код одабира представника одељења за учешће у неким ваннаставним активностима које су ученицима привлачне. Свака таква ситуација обично се заврши незадовољством већине ученика
Задатак за час одељењског старешине	Подстаћи код ученика идеју о принципу праведности, одговорност према осталим члановима групе и јачање међусобног уважавања. Подстаћи ученике да сами креирају предлог модела одабира ученика за неку ваннаставну активност који би важио у већини ситуација, а који би и за њих и за вас био прихватљив.

1.

Циљ	- да ученици сами креирају и пронађу модел одабира ученика који би важио за већину ситуација - подизање самосвести и свести о другима око нас - подршка ка међусобном уважавању у оквиру одељења па и шире - подршка у субституцији неадекватног понашања примерним - подстицање изградње и јачања духа заједништва
Облик рада	фронтални, групни рад, индивидуални рад
Метод рада	метод решавања проблема, дијалоска метода, демонстративно-илустративна метода,
Средства	постери, стрип приче, наставни листови
	ТОК ЧАСА
1. корак	Уводни део часа (7 мин) Подсећамо се скорашње ситуације, односно учешћа појединих ученика који су учествовали у једној ваннаставној активности, а која је изазвала велико незадовољство појединих ученика. Кратак разговор о томе. Кратка прича о „орлу који је цео живот живео међу кокошкама, а дивио се орловима који су надлетали кокошињац“... Наглашавам циљ часа: Проналазак модела који ће задовољити све ученике при избору појединаца за неку ваннаставну активност.
2. корак	Самосталан рад ученика (10 мин) Ученици на наставним листовима одговарају на питања и покушавају да лично себе представе и предложе за одређену „виртуелну „ наставну активност. (Зашто би баш он требао да учествује у....?) Читамо неке од радова. Шта примећујемо? Да се у већини случајева, мање или више, наши одговори слични... Значи свако од нас о себи има добро мишљење. То је одличан почетак, јер ако онда погледамо друга поред себе, ми сигурно немамо разлога да мислимо друкчије него он... ☺
3. корак	Анализа случаја (10 мин) – групни рад (по 4 ученика) Ученике делимо у групе: Групе добијају различите ситуације у виду стрипа, а све су везане за догађаје могућих ситуација које обухвата овај час. Задатак је да групно у року од 5 минута проанализирају ситуацију из стрип приче. Остављамо извесно време и за дискусију. Групе излажу своје анализе, а дискусија се води међу групама. Изводимо закључак да смо ипак довољно свесни оваквих ситуација и да можемо лако господарити њима. То ће бити на неки начин и увертира за врхунац часа у следећем кораку.

4. корак	Израда постера “Наша правила” 15 минута У односу на претходни задатак, сви смо се сложили да би било „супер“, да та „наша правила“, која смо у групном раду издвојили као адекватна и примерена, ставимо на један постер који ће нас увек подсећати на то: „КАКО ЋЕМО УБУДУЋЕ БИРАТИ УЧЕНИКЕ ЗА ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ“. Закључак: На овај начин ученици су самостално креирали модел по коме ће у будућности функционисати у ситуацијама где би требало избећи незадовољство појединца или групе.
5. корак	ЕВАЛУАЦИЈА ЧАСА 3 мин

2.

Циљ	Израдити предлог модела одабира ученика за неку ваннаставну активност који би важио у већини ситуација, а који би за њих и за мене био увек прихватљив. Развијање праведности, одговорности и међусобног уважавања.
Облик рада	Групни
Метод рада	Дискусија
Средства	Хамер папоир Листови за писање критеријума, оловке, фломастери
	ТОК ЧАСА
1. корак	Подела у групе. Свака група треба да дискутује о критеријумима које би требало да уважимо. Време трајањљ 5 минута.
2. корак	Дискусија које би критеријуме требали да уважимо. Изношење предлога критеријума. Свака група износи своје предлоге критеријума. Време трајања 10 минута.
3. корак	Бележење критеријума и формирање бодовне листе по датим критеријумима. Различитим бојама бележимо критеријуме зависно од важности. Додела бодова сваком критеријуму. Свака група додељује одређен број бодова зависно од свог мишљења критеријумима. Време трајања 15 минута.
4. корак	Дискусија о критеријумима наведеним у листама група.. Лепимо хамер папир са критеријумима на таблу и упоређујемо различита бодовања група, Време трајања 10 минута.
5. корак	Израда јединствене листе на основу листа свих група. Евалуација урађеног и закључак. Време трајања 5 минута.

3.

Циљ	Развијање осећаја код ученика да треба да поштују туђи успех и залагање у школи, да буду коректни и реални у доношењу одлука.Мотивисање ученика за учење кроз ваннаставне активности.
Облик рада	Индивидуални, групни, фронтални
Метод рада	А, Б, Ц метод, метод разговора, метод "наш критеријум"
Средства	Табла, креда, папири на које ученици пишу,
	ТОК ЧАСА
1. корак	Добар дан, децо. Данас треба да узаберемо 5 ученика из нашег разреда који ће посетити планетаријум на петроварадинској тврђави са наставницом географије и осталим ученицима трећих разреда.Наставница ми је рекла да бих вас 15 хтело да иде а, то је немогуће.Посета захтева ограничен број деце да би била успешна.Наставница географије сматра да на часовима нисте у толиком броју заинтересовани за географију као што је сада за ову ваннаставну активност.Пошто сте ви заинтересовани за посету планетаријуму, пре него донесемо одлуку ко ће посетити планетаријум урадићемо једу занимљиву анкету.
2. корак	Ја ћу на табли да напишем 15 слова абецеде а, ви имате задатак да свако за себе напише што више појмова на одређено слово које сте научили из географије.Након пет минута писања изабраћемо два ученика са највећим бројем појмова. Сада сте имали прилику да иако не показујете заинтересованост на часу географије покажете ваше знање из географије које сте стекли уз помоћ интернета, часописа итд. На овај начин смо изабрали два ученика који показују највише заинтересованост за географију и надам се да се слажете да њима треба пружити прилику да посете планетаријум.
3. корак	Сада позивам председника одељења да заједно самном и два изабрана ученика осмислимо критеријуме за избор осталих ученика.Након договора саопштавм одељењу предложене критеријуме: • Ученик са најбољим успехом из географије од 1.-3. Разреда (уколико је међу изабранима онда следећи по успеху) Успех ученика ћу проверити у матичној књизи. • Ученик са најбољим успехом уопште у трећем разреду (уколико је међу изабранима онда следећи по успеху) • Ученик са најмањим бројем изостанака у трећем разреду Предлажем да председник одељења направи списак ученика који сматрају да могу да задовоље предложене критеријуме да би смо могли узабрати ученике.

4. корак	Изабрани ученици су срећни али видим и лица која нису задовољна избором. Желим да питам да ли је избор био коректан. Ученици већином потврђују.Нормално је да има незадовољних али надам се у малом броју.Надам се да смо на овом часу научили да морамо да поштујемо туђи труд и залагање, да будемо реални и да се међусобно уважавамо. Следећи пут када буде нека ваннаставна активност надам се да ће те донети праведну одлуку без мене.
5. корак	На самомо крају предлажем да изабрани ученици припреме презентацију о планетаријуму за следећи час.

4.

Циљ	Усвајање идеје о принципу праведности, одговорност према осталим члановима групе и јачање међусобног уважавања. Креирање модела одабира ученика за неку ваннаставну активност који би важио у већини ситуација, а који би и за њих и за мене био прихватљив.
Облик рада	Фронтални. Групни, индивидуални
Метод рада	Дијалошка, Кутија за предлоге, Brainstorming (олуја идеја)
Средства	Вербална, плакат
	ТОК ЧАСА
1. корак	Разговор разредног старешине дса ученицима о постављеној ваннаставној активности, ученици добијају јасне информације о месту, времену и циљу ваннаставних активности, као и о броју ученика који треба да учествују. Проверавам ситуацију: да ли има више заинтересованих него потребних.
2. корак	Одељење се дели у четири групе, уз помоћ картица са 4 теме. Све групе имају исти задатак: да напишу по четири особине ученика који треба на основу својих способности, знања и интересовања да учествују у овој ваннаставној активности, и то на стикерима.
3. корак	Свака група лепи своје стикере на табли у исто време, анализирамо их и преклапамо исте. На табли пишемо списак особина.
4. корак	Сваки ученик треба на папиру напише свој предлог са четири имена ученика водећи рачуна о особинама које смо дефинисали, Папире стављају у кутију.
5. корак	Бирамо два ученика који праве ранг листу на основу предлога из кутије. Честитамо изабранима. Усвајамо овакав систем одабира ученика и за убудуће

5.

Циљ	Направити јасан, прецизан, поуздан, фер, објективан критеријум за избор представника у ваннаставним активностима.
Облик рада	Фронтални, индивидуални, групни
Метод рада	Илустративна, дебата,
Средства	Картце, самолепљиви стикери, хамер, фломастери
	ТОК ЧАСА
1. корак	Предочити ученицима задатак: „Креирање модела одабира ученика за ван наставне активности“. Набројати ученицима карактеристике које би требао да задовољи критеријум. Критеријум треба да буде јасан , прецизан, поуздан ,фер, објективан, мотивишући…
2. корак	Поделити ученицима самолепљиве стикере на којима би они предложили шта треба да се унесе у“Модел за одабир ученика у ваннаставним активностима“, предложити критеријуме, шта би требало да се узме као критеријум за одабир. Стикере залепити на таблу. Председник одељенске заједнице ће исчитати стикере и уз помоћ одељенсеке заједнице груписати стикере у три евентуално четири групе.
3. корак	Ученици би извлачили картице,постојале би три или четири врсте картица, које би биле у три или четири различите боје , свакој боји картице би доделили један критеријум, или би на њима били написани критеријуми , исти бој картица са једним , са другим и са трећим критеријумом,нпр.успех,владање,изостанци,.. Ученици који би извукли картице истих боја или са истим критеријумом били би једна група. Свака група би имала задатак да осмисли разраду критеријума,тј.да направе бодовну листу.
4. корак	Ученици по групама праве бодовну листи тј.разраду одређеног критеријума. На хамеру исписују разрађен критеријум са јасном бодовном листом. Презентују свој критеријум и начин примене.
5. корак	Дебата о предложеним критеријумима , ученици других група дају своје мишљење, предлоге ,о разради критеријума, а група која је дала предлог разраде критеријума,брани свој предлог, коригује , усаглашава. Усаглашени критеријуми ,са јасном, реалном, праведном ,мотивишућом бодовном листом представљаће убудуће модел за избор ученика у ваннаставним активностима.

6.

Циљ	Потенцирање значаја ваннаставних активности и ангажовња ученика у што различитијим садржајима едукативних модела. Истицање значаја идеје заједништва и заједничког одлучивања. Анализирање проблема и тражење што бољих и праведнијих модуса решења. Подстицање принципа одговорности како према себи тако и према колективу – одељењу. Потенцирање континуитета у образовању и васпитању ученика кроз константо ангажовање што већег броја деца у доменима значајним за њихов психофизички развој.
Облик рада	групи, индивидуални, фронтални.
Метод рада	дијалошка, метода демонстрације.
Средства	листе за бодовање или рачунар и пројектор на којем би се збир бодова јасно видео.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Први корак би свакако био детаљно распитивање везано за тип ваннаставне активности која је у питању. Разредни старешина би морао бити упознат са активностима везаним за школу, пре свега, коју ученици похађају.
2. корак	Није обавезно, али може се и дати одређени вид препоруке којим би ученицима тај тип ванаставне активности највише одговарао. Напомињем, то није обавезан део већ само додајем да је саветодавни део разредног старешине значајан. Формирање одређених критеријума по којима би се избор ученика вршио, такође припада овом кораку. Идеја са *бодовном листом*, која је понуђена у предавањима, делује интересанто. Заинтересовани ученици, или цело одељење, би потом добили задатак да промисле и дају критеријуме по којима би се вршило бодовање деце. Онај, или они, који имају највећи број бодова могали би да тај вид активности посете. Могуће је и поделити ученике у групе и од сваке групе захтевати да она да по један критеријум бодовања. Ипак треба имати у виду да број критеријума не буде превелик што може бити проблематично у *већим одељењима*. Више од пет бодовних критеријума непотребно би закомпликовало ситуацију. Примера ради, наводим и ово. Владање ученика и похађање наставе морали би бити обавезни критеријуми. Успех ученика у школи, и не толико. Неуспех у редовном школовању не може бити од пресудног значаја приликом избора ваннаставних активности, с обзиром на то да су бројни примери који указују да су ваннаставне активности биле јако значајне у избору даљег занимања детета. Такође, као значајан критеријум могло би се додати и присуство или учешће ученика на неким од претходних активности. Како је циљ ангажовати што већи број заинтересованих ученика, мора се имати у виду и чињеница да су неки већ били ангажовани у ранијем периоду.

	На пример: примерно владање повлачи 5 бодова, а незадовољавајуће 0 (како је и понуђено у предавањима), али би и сваки неоправдани носио по један негативни бод. Такође, ученик који би желео по први пут да посети неки облик ваннаставне активности могао би добити 5 бодова, ученик који је био на најмање две манифестације 3 бода, а онај који посећује 3 или више манифестација, остао би без бодова. Дакле, по формирању бодовне листе, која може бити управо то – листа или неки други облик презентовања (могуће је и на пројектору приказати начин бодовања) важно је само да сви буду упознати са тим и да је свима јасан принцип по коме форимарање збира функционише, прешло би се на бодовање.
3. корак	Одељенска заједница даје списак ученика који су заинтересовани за одређени облик активности. Тај списак може урадити или одељенски старешина или неко од заинтересованих ученика.
4. корак	Бодовање. Бодовање се такође мора вршити на лицу места како би сви заинтересовани увидели по којим критеријумима долази до избора ученика. То може извршити или председник одељенске заједнице или чак разредни старешина. Уколико су ученици подељени у групе, свака група би могла извршити бодавање неког ученика, али да тај ученик, који се бодује, не припада тој групи.
5. корак	Презентивање коначног збира, или излагање група, и избор ученика. Уколико групе презентују своје резултате морају јасно дати и образложење зашто је одређени ученик освојио поменути број бодова. Закључак разредног старешине где би се истакли примењени принципи по којима би се вршио даљи избор.

7.

Циљ	Подстаћи код ученика идеју о принципу праведности, одговорност према осталим члановима групе и јачање међусобног уважавања.
Облик рада	фронтални, у пару, групни
Метод рада	дијалошки
Средства	помоћни лист са исписаним цитатима, табла и креда
	ТОК ЧАСА
1. корак	На табли написати ФЕР ПЛЕЈ и подстаћи ученике да дају своје дефиниције тог појма.
2. корак	Ученицима поделити папире са исписаним цитатима о фер плеју познатих људи. У паровима дискусија о прочитаном. Изгласавамо најцитат и председник одељенске заједнице га исписује на табли.
3. корак	Ученици који су заинтересовани за учешће у одређеној активности се пријављују. Биће рангирани.
4. корак	Ученици по групама дају своје идеје о критеријумима рангирања и саставља се бодовна листа.
5. корак	Одељенски старешина изврши рангирање и да на увид колико је ко поена освојио. Дискутујемо о избору и да ли је то фер плеј.

8.

Циљ	Развијање мотивације за узимање учешћа у ваннаставним активностима, развијање свести о могућности фер и коректног избора, увиђање да су добар успех, дисциплина и сопствени рад позитивне вредности; развијање способности одбране свог мишљења, као и увиђање важности доношења заједничких одлука.
Облик рада	Фронтални, групни
Метод рада	Дијалошка, демонстрација
Средства	Табла, креда, хамер, фломастери папирићи у 5 боја
	ТОК ЧАСА
1. корак	Коришћењем 'Brainstorming' методе ученици излистају особине тј критеријуме, за које сматрају да су неопходни да би неко био добар ученик (добре оцене, редован долазак у школу, учешће на такмичењима, примерно владање, без недовољних оцена, сарадња са осталим ученицима, разноврсна интересовања....)
2. корак	Помоћу припремљених папирића у пет боја, ученици се деле у пет група и од датих особина на табли бирају 4 које рангирају по важности и дају предлог колико поена се добија за сваку од њих. Одељенски старешина може скренути пажњу ученицима да могу правити и подгрупе код одређивања поена (нпр. 5 поена за одличан успех, 4 за врло добар, 3 за добар итд.)
3. корак	Свака група бира једног члана који ће извештавати, а онда свака група извештава о својој ранг листи, уз кратко објашњење. Одењенски старешина записује резултате по групама, а онда се прави ранг листа почев од особине тј критеријума са највећим бројем гласова.
4. корак	Ученици дају предлоге колико бодова треба доделити ком критеријуму и прави се коначна ранг листа са одређеним бројем бодова за сваки критеријум. Након тога, одељенски старешина прави списак заинтересованих ученика, уз обавезу да увидом у Књигу евиденције образовно-васпитног рада , користећи направљену ранг листу, извршти бодовање и одабир ученика који ће се укључити у конкретну ваннаставну активност.
5. корак	Отвара се дискусија на тему да ли је овај начин одабира објективан и коректан и да ли се овај начин одлучивања може применити и на друге сличне ситуације. Такође се разговара о томе како се праве вредности цене и исплате (добре оцене, без неоправданих изостанака, примерно владање...) и како смо одговорни за сопствени рад и напредовање.

9.

Циљ	Развијање праведности, одговорности и међусобног уважавања, који воде ка остваривању заједништа, разумевања и сарадње међу ученицима
Облик рада	Фронтални, рад у групама
Метод рада	Метода усменог излагања, израда плаката, дискусија и извођење закључака
Средства	Фломастери, папири у боји, лепак, маказе, хамери
	ТОК ЧАСА
1. корак	Написати на табли тезу: **Праведност, одговорност и међусобно уважавање** Истицањем норми које укључују принцип праведности, отворену комуникацију, одговорност, међусобно уважавање, покушати створити услове, који ће утицати на расуђивање и на понашање ученика. Истаћи да су то следећи услови: ▪ отворено расправљање о питањима праведности и одговорности; ▪ равноправно учествовање наставника и ученика у доношењу правила и њиховом спровођењу; ▪ развој осећања заједнице или групне солидарности. Ученици, ако нису укључени у процес одлучивања, неће сматрати да их правила морално обавезују. С обзиром на проблем који се појавио - код одабира представника одељења за учешће у неким ваннаставним активностима које су ученицима привлачне, објаснити ученицима да у доношење одлуке ко ће бити изабран, треба да буду укључени сви, како разредни старешина тако и ученици, а правила се доносе на непосредан демократски начин. У ствари, ученици уз помоћ разредног старешине и подршку треба да донесу одлуку. На тај начин они стичу искуство и упознају се са сложеношћу доношења моралних одлука и вршења избора и виде последице таквих одлука. Заједничким учествовањем у доношењу и спровођењу правила, ученици развијају осећање заједничке одговорности, међусобног уважавања и припадности заједници.
2. корак	Поделити ученике у три групе и дати им задатке. Ученици се међусобно консултују, уписују своје мишљење о теми, на папире пишу предлоге и закључке... Обезбедити групама ученика довољно материјала (фломастери, папири у боји, лепак, маказе...) за израду плаката за више тема: 1. Добра комуникација и међусобно уважавање у одељењу. 2. Шта значи бити праведан и одговоран према другима? 3. Критеријуми за избор ученика у ваннаставним активностима и како их бодовати. На визуелан и креативан начин ученици представљају тему. Рад у групи развија сарадњу и тимски рад.

3. корак	На крају када свака група изради плакат, следи дискусија. 1. Заједно са ученицима дође се до спознаје да би се остварила добра комуникација у групи, важно је да ученици буду упућени у очекивања сваког од чланова групе. Суштински важно за сарадњу је да сви заједнички осећају одговорност за тимски рад, да морају бити отворени за туђе идеје и морају показати разумевање за туђе проблеме. 2. Кроз дискусију довести ученике до закључка да су обавезни да воде рачуна о добробити и складу одељења, да појединци нису одговорни само за себе, већ треба да деле одговорност, да се могу ненасилно заузимати за своје потребе и да морају развити способност да виде другог какав он стварно јесте и да му допусте да размишља својом главом, не терајући га у своје калупе и начине размишљања. 3. Поштујући закључке ученика, усмерити их ка формирању одређених критеријума по којима треба извршити избор ученика за ову ваннаставну активност. Након разговора који би то критеријуми требало да буду предложити неке од следећих: ▪ успех ученика, ▪ владање ученика и ▪ број неоправданих часова. Да би одељенски старешина остао објективан најбоље би било формирати бодовну листу за сваки од критеријума. Тако на пример за критеријум успех ученика, листа бодова би могла да изгледа: ▪ ученик који нема јединица 5 бода, ▪ ученик са једном јединицом 3 бода ▪ ученик са две и више јединица 0 бода. За критеријум владање ученика листа бодова би могла да изгледа: ▪ примерно владање 5 бода ▪ врло добро владање 4 бода ▪ добро владање 3 бода ▪ довољно владање 2 бода ▪ незадовољавајуће владање 0 бода. За критеријум број неоправданих изостанака листа бодова би могла да изгледа: ▪ без неоправданих изостанака 5 бода, ▪ са једним неоправданим изостанком 4 бода, ▪ са два неоправдана изостанка 3 бода, ▪ са три неоправдана изостанка 2 бода, ▪ са четири неоправдана изостанка 1 бод, ▪ са пет и више неоправданих изостанака 0 бода.
4. корак	Након заједничког доношења критеријума и правила бодовања, замолити председника одељењске заједнице да направи списак свих заинтересованих ученика за учешће у ваннаставној активности, која је проузроковала проблем. Све ученике са списка рангирати, при чему треба користити Књигу евиденције образовно-васпитног рада, како би подаци који се користе били

	тачни и поуздани.
5. корак	На крају, на хамеру исписати закључке до којих се дошло прављењем плаката и дискусијом о задатим темама. Закључци су: ▪ Морамо имати заједнички план и морамо разумети једни друге. ▪ Морамо бити способни да међусобно разговарамо. ▪ Морамо имати вољу да сарађујемо. ▪ Морамо заиста радити заједнички, а не само бринути о личним интересима. ▪ Морамо делити одговорности. ▪ Није тешко бити добар, тешко је бити праведан. ▪ Важно је да знамо шта је праведно и да се понашамо у складу са тим. ▪ Важно је за учешће у школским активностима унапред одредити критеријуме по којима се бирају представници. ▪ Важно је демократски, али и поштујући одређене норме, одабрати критеријуме и правила бодовања.

10.

Циљ	Схватити значај праведности,одговорности и међусобног уважавања чланова групе
Облик рада	Фронтални, индивидуални
Метод рада	Дијалошка,писана
Средства	Модерацијска табла(за папир са критеријумима и бодовну листу), табла
	ТОК ЧАСА
1. корак	Објаснити ученицима о каквој активности се ради, шта је добро ако учествују и предложити начин како да изаберемо представнике а да сви буду задовољни.
2. корак	Формирати критеријуме према којима треба да се изврши избор: *успех ученика *владање ученика *неоправдани изостанци Формирање бодовне листе: -успех ученика: *без јединица- 5 бодова *са једном јединицом- 3 бода *са две и више-0 бодова -владање ученика: *Примерно-5, *вр.добар-4 итд.
3. корак	Пријава ученика који желе да учествују, писање имена на табли. На тај начин сви ученици имају право под истим условима да учествују.
4. корак	Бодовање пријављених ученика.(одељенски старешина чита податке из дневника а један ученик бележи на табли, сви прате, коментаришу и учествују). На основу бодовања ученици ће бити свесни да се бодује рад, редовност доласка,понашање и све позитивне особине ученика које су лако мерљиве.
5. корак	Формирање бодовне листе. На тај начин одељенски старешина је помогао ученицима да реше заједнички проблем, без свађе, давања предности миљеницима, показао да треба да се поштују и на објективан начин решавају проблеме.

11.

Циљ	Развијање толеранције ученика, да науче да поштују тимски дух и равноправност . Да науче фер однос према заслугама и да сви имају једнаке шансе.
Облик рада	фронтални, групни,комбиновани
Метод рада	разговор, разговор писањем
Средства	фломастери, плакати
	ТОК ЧАСА
1. корак	Након упознавања са ситуацијом и ваннаставним активностима за које треба одабрати ученике упознајем ученике са акцијом која треба да се изведе и са критеријумима на основу којих ћемо направити избор. У обзир долазе изостајање са наставе, број слабих оцена, оцена из владања. Правимо заједничку листу ствари које ћемо бодовати на плакату.
2. корак	Ученици дају своју листу ученика који желе да се рангирају по задатим критеријумима. Исписују кандидате на плакату и извршавамо оцењивање по задатим критеријумима и наччину бодовања. Као извор информација користимо Књигу евиденције.
3. корак	Након извршеног рангирања бирамо ученике који имају најбољи успех по задатим критеријумима

12.

Циљ	- Подстаћи идеју о принципу праведности,одговорности према осталим члановима групе и јачање међусобног уважавања. - Ученици имају јасне и прецизне критеријуме за избор ученика за учешће у ваннаставним активностима. - Побољшати однос међу ученицима. -Створити пријатну атмосферу у одељењу која се заснива на међусобном уважавању и поштовању одређених правила.
Облик рада	индивидуални,групни,фронтални
Метод рада	дијалошки метод и презентација плаката
Средства	Хамер папир,фломастери
	ТОК ЧАСА
1. корак	-Упознајем ученике са начином избора ученика за учешће у ваннаставним активностима.
2. корак	-Заједно са ученицима формирамо критеријуме по којима треба извршити избор ученика. -Дајем предлоге,сугестије који би то критеријуми били,нпр:успех ученика,владање... -Подстичем ученике да сами креирају критеријуме за одабир ученика. - Ученици имају јасне и прецизне критеријуме за избор ученика за учешће у ваннаставним активностима.
3. корак	-Формирамо бодовну листу по датим критеријумума. -За сваки критеријум сачињавамо бодовну листу и председник одељенске заједнице је исписује на хамер папир.
4. корак	-Одељенска заједница даје списак ученика који желе да учествују у ваннаставним активностима. -Све ученике са списка бодујемо и сачињавамо ранг листу коју председник одељенске заједнице исписује на хамер папиру. -На овај начин се свим заинтересованим ученицима омогућава да равноправно учествују у избору за учешће ученика у ваннаставним активностима у школи. -На основу резултата се бирају ученици за учешће у ваннаставним активностима у школи.
5. корак	-Развијам дискусију о добијеним резултатима. -Подстичем идеју о принципу праведности,одговорности. -Подстичем ученике да схвате да је овакав начин избора веома коректан,фер и објективан.

13.

Циљ	Подстицање праведности и међусобног уважавања ученика.
Облик рада	Групни и индивидуални рад
Метод рада	Израда плаката и АБЦ метода
Средства	Фломастери, пано, табла, креда
	ТОК ЧАСА
1. корак	Истицање циља часа: Излагање проблема одабира ученика за ваннаставне активности и доношење критеријума за одабир.
2. корак	Наставник исписује на табли слова абецеде, и наводи ученике да за свако слово изнесу прву асоцијацију везану за критеријуме по којима се могу бирати ученици за ваннаставне активности. А- ангажованост у помагању другима у учењу Б- брзина у раду...
3. корак	***Израда плаката*** На основу горе наведених примера, наставник предлаже ученицима израду плаката са критеријумима и правилима која су по њима праведна, за одабир ученика у ваннаставним активностима. Ученици у групама (4-5) приступају изради својих предлога на плакату.
4. корак	Сумирање утисака у вези са урађеним предлозима плаката и договор око евиденције и поштовања договорених правила. Договор (дискусија) око израде јединственог плаката, на основу оних које су групе урадиле, који би био прихватљив за све ученике.
5. корак	***Кутија за предлоге, идеје и жалбе*** Наставник предлаже ученицима и израду кутије за предлоге, идеје и жалбе, како би накнадно могли да допринесу креирању правила о одабиру ученика за ваннаставне активности. Наравно, кутија би послужила и за евентуалне жалбе.

14.

Циљ	Подстицања праведности у одељењу и поштовања заједничких одлука. Заједничко утврђивање критеријума за избор ученика.
Облик рада	Групни
Метод рада	Дискусија, Олуја идеја, Израда постера
Средства	Папир, фломастер
	ТОК ЧАСА
1. корак	Разговор са ученицима – начини доношења одлука (наставник или одељење) - могуће последице
2. корак	Критеријуми за избор одређеног броја ученика. Ученици ће олујом идеја помоћи при утврђивању критеријума за одлучивање.
3. корак	У зависности од броја критеријума формирање групе ученика по случајном избору нпр.: бројањем до 4. Свака група треба да разради бодовни систем за одређен критеријум. Расположиво време је за тај задатак 10 минута.
4. корак	Дискусија о бодовном систему. Треба да се већина разреда слаже са бодовима.
5. корак	Израда постера на којој су истакнути критеријуми и систем бодовања. Циљ је да ученици и њихови наставници увек имају упутство, како да одабиру ученика из разреда искључујући субјективност наставника.

15.

Циљ	Подстаћи код ученика идеју о принципу праведности, одговорност према осталим члановима групе и јачање међусобног уважавања. Подстаћи ученике да сами креирају предлог модела одабира ученика за неку ваннаставну активност који би важио у већини ситуација, а који би и за њих и за вас био прихватљив.
Облик рада	Фронтални, рад у групама
Метод рада	Игра улога, Дебата , метода усменог излагања
Средства	Глумачки реквизити; табла, креда; папир и оловка за сваког ученика; хамер, фломастери за закључак
	ТОК ЧАСА
1. корак	Претходни дан договорити са 3 ученика да припреме мини представу, која ће имати 3 сцене и осмислити које би реквизите требало донети. Могу се задужити деца глумачке секције нпр. Час намерно не започињати причом о праведности и уважавању већ представити глумце и рећи да ће нам данашња представа помоћи да што сликовитије доживимо тему којој ћемо посветити данашњи час.
2. корак	**Представа** Сцена 1 Марко оставља откључан бицикл испред школе и после часова сазнаје да му је бицикл украден. Очајан је, тек што је добио бицикл...како ће рећи родитељима? Сцена 2 (после 2 недеље) Марко иде улицом и налази коверат. На коверти пише име Лана Вукашиновић. Помишља да би можда требало да га преда полицији, али одлучује да ипак види шта је унутра па ће онда одлучити. Отвара коверат и угледа значајну своту новца. Облива га радост, само на тренутак помишља да би можда било поштено да ипак однесе коверат у полицију, али се брзо предомишља помисливши “Ма баш ме брига...и мени су украли бајс, таман да купим нов”! **Дебата** Питати ученике на чијој су страни и изабрати по 2-3 представника сваког мишљењ и поделити их у две групе, једну групу чине ученици који би поступили као Марко, а други који мисле да Марко није у праву. Ученик из једне групе почиње дебату образлажући зашто мисли да је стао на исправну страну. Време је ограничено на 30 секунди. После тога неко из друге групе има реч негирајући свог претходника, постављајући му питања, одговарајући на његова питања покушава да докаже да је његова група у праву. После 5 минута, ученици гласају ко је у праву. Резултати се записују на табли. **Представа** Сцена 3 – расплет (15 минута пре него што је Марко нашао коверат) Лана плачући разговара телефоном са својом разредном, моли је да је пусти пар дана да изостане са наставе јер мора наћи начина да нађе средства за лечење

	своје болесне мајке. Пошто завршава разговор, неко звони и отвара својој другарици из разреда која јој доноси радосну вест да су њени другари из школе организовали гаражну продају старих ствари и заједнички прикупили средства за лечење њене мајке. Лана пресрећна и дирнута добротом својих вршњака, трчи да уплати новац за лечење , али у журби губи коверат. После ове сцене, опет гласање ученика да ли је Марко добро поступио или не и записиваце резултата на табли.
3. корак	Причамо о томе шта је праведно. И да ли постоје две стране правде. Да ли је исто бити добар човек и праведан човек? Шта је теже? И Марко је вероватно био сасвим добро дете, али је осећао неправду што му је украден бицикл и осећао је да има права да наплати ту неправду, али увек се треба добро замислити да ли чинимо другом неправду покушавајући да задовољимо своје жеље. Како да знамо да ли поступамо праведно? Ставимо се увек у тућу ситуацију када доносимо одлуке. Шта је разлика између подржавања некога и уважавања? Сваког човека треба уважавати без обзира да ли нам се допада или не, да ли смо истомишљеници или не. Свако има права на своје мишљење.
4. корак	Написати на хамер закључке и следеће мисли: Лако је бити добар, тешко је бити праведан! Можете ли очекивати праведност према себи ако нисте праведни према другима?
5. корак	Напоменем како се свако од нас нађе у сиуацији када би нешто желео баш он да добије и када му је криво када неком другом припадне то што је он желео. И у школи имамо примере за то...нпр., када треба изабрати пар ученика за обављање ваннаставних активности. Предлажем да заједнички нађемо начин да што праведније донесемо одлуку о томе ко би у таквим ситуацијама требало да буде изабран. Нека то буде бодовање свих заинтересованих ученика и нека то буде бодоваве по више критеријума како бисмо били што објективнији. Дати примере шта би то могло бити, а затим заједнички писати на табли предлоге ученика и начин бодовања по сваком критеријуму, као и временски период који ћемо узети у разматрање, рецимо од последњег избора. Коначну листу критеријума по којима ћемо у будуће вршити бодовањ и листу бодова по сваком критеријуму ученици записују на хамер и каче на неко видно место.

Ситуација 2. – Проблем између одељења и предметног наставника

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу првог разреда средње школе. Дешава се да ученици понекад нису задовољни односима са појединим наставницима у школи и понекад Вам се пожале, али обично не желе да се проблем "износи из учионице". Последњи пут, проблем се тицао односа са наставницом физике у чијем је односу према Вашим ученицима, по њиховој причи, присутан понижавајући, ниподаштавајући став уз стално доказивање како ученици ништа не знају и уз некритичко истицање неколицине бољих ученика.
Задатак за час одељењског старешине	Подстицати рад на побољшању односа ученика и наставника - подстаћи ученике да преузму одговорност за свој део грађења односа са наставницима; подстаћи ученике на хватање у коштац са проблемима, упутити их на важност стварног решавања проблема одмах у зачетку и скренути пажњу на мане "гурања проблема под тепих"

1.

Циљ	Подстицање побољсања односа уценика и наставника и подстицање уценика да преузму одговорност за градјење односа са наставником
Облик рада	Фронтално и индивидулано
Метод рада	Дијалоска ,метода писаног исказа
Средства	Писање изјава и разговор са висе лица
	ТОК ЧАСА
1. корак	Пазљиво слусам уценике да бих довољно добро разумела ситуацију у целини , атмосферу на часу , место и улогу наставника као креатора радне и сарадницке атмосфере и одговорност уценика у понасању и наставном процесу.
2. корак	Без дилеме одлуцујем да се забавим проблемом , за себе прваим сему односа у којој цу да распознам релације које су двосмерне или крајње једносмерне . У целој ситуацији зелим да на основу одговорности и максималног предавања зељи да завлада радна и стваралацка клима одредим место свим циниоцима у овоме .
3. корак	Придобијам уценике за сараднике , али не у смислу да они буду само тузиоци и судије вец одговорни актери ка циљу да уцимо у амбијенту уважавања и постовања . Водим разговор у коме објасњавам да су довољно зрели да са смиреним емоцијама износе цињенице које воде унапредјењу односа . При том их уверавам да испуњавам обавезу да као разредни старесина не могу да дозволим да ни они а ни наставник буду зртве емоционалног насиља. Спроводим анонимну анкету на одредјена питања да бих била сто боље обавестена о атмосфери на часу.
4. корак	Са сколским педагогом правим план за реаговање. Наставници из физике прилазим колегијанло и смирено и у разговору крецем тако сто истицем најпре зељу да резултат у разреду буде бољи . Објасњавам јој даље да је разред саролик по социјалној образовној структури породица тако да заједницки треба да надјемо модел да сваком дјаку појединацно приступимо , у смислу процене могуцности и корака који га могу водити напред. Предлазем да у сарадњи направимо евиденциони картон у коме цемо белезити сваки одговор и резултат уценика током одредјеног (договореног) периода. Такодје предлазем да и уценици добију право да у тај картон убелезе коментар о свом раду и резултатима.
5. корак	После извесног времена (десет до петнаест дана) обаљам разговор са наставником прегледам картоне и закључујем да смо испунили циљ .У зељи да их мотивисемо покренули смо радну ' температуру' , а проблеми типа омаловазавања су нестали .

2.

Циљ	Оспособљавање ученика за анализу проблема и суочавање са истим. Развијање одговорности за своје поступке код ученика, развијање критичког мишљења. Побуђивање разумевања.
Облик рада	Фронтални, групни, индивидуални.
Метод рада	Метода разговора, метода усменог излагања, метода практичног рада.
Средства	Презентација, дидактички материјал (хамер папир, средства за писање)
	ТОК ЧАСА
1. корак	Дубљи разговор са ученицима о односу који имају са наставницом физике, о њеним поступцима, о поступцима самих ученика, о њиховим осећањима, осећањима наставнице. Истицање важности решавања проблема одмах по настанку и упућивање на могуће последице у супротном.
2. корак	Путем презентације и пропратног излагања одељенског старешине, ученици се упућују на појам насиља, врсте насиља, релације на којима се оно може одвијати, последице како би схватили важност решавања овог проблема. Укључивање ученика у рад те они сами износе неке примере и своја осећања у вези са истим, уз усмерења одељенског старешине, уколико је потребно.
3. корак	Подела ученика у групе. Свака група добија задатак да мапира конфликт на хамер папиру који има одељење са наставницом физике. Уз задатак добија и упутства за рад, као и циљ истог.
4. корак	Ученици презентују своје мапе конфликта. Након што свака група презентује своју мапу, следи разговор о истом. Усмеравање ученика ка објективном сагледавању ситуације са циљем да ученици увиде како своје, тако и грешке и поступке наставнице и узроке и последице истих.
5. корак	Израда плаката на који ученици исписују на који начин, којим поступцима би они сами могли побољшати однос са наставницом. Сваки ученик засебно, на плакат, записује предлог. Разговор о предлозима са плаката који би се могли усвојити и доношење закључка да је важно да се и ученици потруде како би се конфликт решио и како би се комуникација и сарадња са наставницом побољшала. Час се завршава договором да ће се ученици потрудити са своје стране, а одељенски старешина их обавештава да им је подршка ма како се ситуација у вези са наставницом буде одвијала у будућности.

3.

Циљ	Поспешавање анализе односа са наставницима, омогућавање дубљег увида у проблем, а самим тим и налажање потенцијала за његово решавање
Облик рада	Фронтални, групни, индивидуални
Метод рада	Санта леда, дијалошка, демонстративна
Средства	хамер, фломастери, стикери
	ТОК ЧАСА
1. корак	Ученици се суочавају са одређеном ситуацијом – проблеми у односима са наставницом, решавање проблема у комуникацији, унапређивање међуљудских односа. Да ли је свако од нас дужан да нешто предузме како би решио проблем? Који су најчешћи проблеми у односима са наставницима? Да ли мисле да се ситуација на часовима физике и проблем у односима са наставницом може решити?
2. корак	Ученици на стикеру напишу своје име. Све стикере стављамо у „шешир“ и извлачимо групе. Одељење делимо на три групе.
3. корак	Групе добијају задатке на следећи начин: **Прва група:** црта санту леда која симболично представља оно што је видљиво у лошем односу – па је видљиво „на површини“. **Друга група:** црта санту леда која симболично представља оно што је скривено у лошем односу – па је „испод воде“. **Трећа група**: даје предлоге како превазићи дату ситуацију? Шта урадити?
4. корак	Свака група презентује резултате свог рада и изводи закључак. Закључке поделити у три групе: видљиви проблеми лошег односа, скривени проблеми лошег односа, могућа решења. На крају овог корака извући закључак: Шта они као ученици, који су део те приче, могу предузети на следећим часовим физике. Ја, као одељењски старешина, преузећу део своје одговорности у решавању ситуације уз консултације са стручним службама школе.
5. корак	Питати ученике да ли имају питања у вези са овом темом. Још једном продискутовати о томе: колико је важно ухватити се у коштац са проблемом, да проблем треба у старту решавати, не смемо га „гурати под тепих“, да увек има и наше одговорности. У свим животним ситуацијама, па и у овој, преиспитати себе да ли сам ја нечим допринео продубљивању проблема, и да је моја обавеза да нешто предузмем. Ученицима треба показати, да ће и одељењски старешина урадити свој део посла, да је свима у интересу да се таква ситуација реши. О проблемима треба причати, за све постоји решење!

4.

Циљ	Развијање свести код ученика о важности преузимања одговорности и решавања проблема
Облик рада	Фронтални , појединачни и групни
Метод рада	Метод разговора, израда паноа
Средства	Табла , маркери,папир , оловка
	ТОК ЧАСА
1. корак	Разговор са ученицима о узроцима лошег односа са наставником. Бројни су могући узроци: 1. Нова је средина ученици немају довољно предзнања из физике, 2. Ученици не знају критеријуме оцењивња, 3.Наставник не проверава усвојена знања, брзо прелази велике области градива, градиво се гомила, тако да ученици нису у стању да прате , 4. Наставник има своје миљенике, и бројни други могући узроци...
2. корак	У овом кораку сваки ученик исписује узрок лошег односа са наставником на папирићу, савија исти и ставља у шешир који је на катедри.
3. корак	У овом кораку ученици по реду прилазе катедри, узвлаче један папирић из шешира и узрок исписују на табли.
4. корак	Ученици су подељени у три групе / може и већи број, зависи од бројног стања/. Изаберемо узрок који се највше појављује. Свака група предлаже решење за превазилажење узрока и побољшање односа са наставником.
5. корак	Дискусијом смо дошли до заједничког закључка да проблем треба решавати одмах , не одлагати исти и не гомилати проблеме. Свако мора да преузме део своје одговорности.

5.

Циљ	Подстицати рад на побољшању односа ученика и наставника. Подстаћи ученике да преузму одговорност за свој део грађења односа са наставницима; Подстаћи ученике на хватање у коштац са проблемима
Облик рада	Групни, индивидуални, фронтални
Метод рада	метода са табеле метода за анализу проблема-``Анализа случаја`` Дијалошга, монолошка, демонстративна
Средства	Хамер или папир, лепљива трака, маказе, фломастери. (Или су папир различитих боја или фломастери)
	ТОК ЧАСА
1. корак	. На почетку часа, подсетити ученике на проблем у комуникацији са наставницом физике, модификованом методом ``анализа случаја``. Уместо материјал којим би анализирали апстракну ситуацију, предсдник одељења треба да испроча шта се конкретно догодило.
2. корак	. Деца се поделе на 3 грпе. . Групе добијају задатак да нализирају конретну ситуацију: I група: анализира зашто наставница има ПОТРЕБУ да разговара са ученицина на начин који ученицима смета. II група: анализира да ли је можда неки СТРАХ наставнице у позадини конкретних изјавак које сметају ученицима. III група: анализира каква је одговорност ученика у конкретној ситуацији.
3. корак	Након 20 минута дискутовања, представник сваке од група износи до каквих је закључака група дошла, анализирајући конкретан проблем кроз призму циља који јој је постављен. Пожељно је да се закључци, у току изношења забележе на табли или радном паноу који је додељен групи Пано I групе носи наслов: ПОТРЕБЕ НАСТАВНИЦЕ Пано II групе носи наслов: могући СТРАХОВИ НАСТАВНИЦЕ Пано III групе носи наслов: ОДГОВОРНОСТ УЧЕНИКА
4. корак	Очекивани закључци Децу треба навести подпитањима да размисле о могућм одговорима као што су: За I групу ПОТРЕБЕ НАСТАВНИЦЕ: -да добро научимо физику - да нас подстакне да учимо За II групу СТРАХОВИ НАСТАВНИЦЕ: -да нећемо успешно савладати планом и програмом предвиђено градиво За III групу ОДГОВОРНОСТ УЧЕНИКА: - када би ученици боље напредовали у савладавању градива, можа би и

	наставница била задовољнија
5. корак	Подсетити их да то није први пут да имају сличних проблема са наставницима.
6. корак	Објаснити ученицима (или још боље, подпитањима их навести на размишљање) да је јако битно да се однос између деце и наставника нормализује јер се лош однос на релацији наставник-ученик може неповољно одразити на успех па и однос према школи. Ставити им до знања да је битно решавати проблеме одмах, јер ће и у животу наилазити на неспоразуме и сличне ситуације па треба да се увек труде (у животу, а не само у школи) да разјасне сваку ситуацију, штопре.

6.

Циљ	Побољшати однос ученик -наставник. Развијати код ученика потребу да правовремено решавају проблеме. Подстаћи ученике да преузму одговорност за своје поступке.
Облик рада	Фронтални и групни
Метод рада	Драмска радионица (замена улога) ,дискусија
Средства	текстуална
	ТОК ЧАСА
1. корак	Пошто је одељењски старешина сазнао да постоји конфликт између ученика и професорице физике одлучује да драмском радионицом типа „шта би било ,кад би било“ подстакне ученике да ефикасно решавају проблеме. Саопштава им да ће се данас „играти позоришта“.
2. корак	Одељењски старешина замоли ученике, који желе да глуме ,да се јаве , а остали ће бити публика која ће касније учествовати у дискусији.
3. корак	Предлаже ученицима неколико ситуација,а на њима је да одаберу једну коју ће одглумити. Могуће ситуације су:одлагање контролног,ограничавање времена за излазак,малтретирање од стране старијих ученика ,омаловажавање од стране професора...
4. корак	Ученици бирају ситуацију,поделе улоге и одиграју ту сцену. Публика пажљиво прати и по завршетку следи дискусија о могућим решењима ситуације. После дискусије бирају најприхватљивије решење и „глумци“ одглуме новонасталу ситуацију.
5. корак	На овај начин ученици сами долазе до решења неког проблема, а пошто га гледају у облику драмског приказа он представља праву,могућу животну ситуацију.

7.

Циљ	Уочавање проблема у односу ученик-наставник; подстицање ученика на значај уочавања проблема; подстицање ученика на решавање уочених проблема као и спречавање нових проблема
Облик рада	Фронтални, групни
Метод рада	Дијалошки, монолошки, комбиновани
Средства	Папир, табла, креда
	ТОК ЧАСА
1. корак	Након обављених разговора са ученицима, колегиницом (која истиче недисциплину на њеним часовим као важан проблем) , одељенски старешина почиње овај час обавештењем ученицима да ће овом часу присуствовати школски педагог или психолог. Претходно је договорено са педагошко-психолошком службом да ће они после овог часа обавити разговор са колегиницом која предаје физику у овом одељењу.
2. корак	Одељенски старешина дели ученике у две групе: ''Група наставника'' (три члана) док остали ученици чине ''Групу ученика''. Чланови ''Групе наставника'' добијају сваки по један једноставан задатак који треба да објасне осталима у учионици. Задаци су типа једначине (x+5=10) или неке исто тако једноставне неједначине. Задатак им је да се труде да објасне најбоље што могу и да на крају поставе питања ученицима како би видели у којој мери је градиво усвојено. Имају 5-7 минуте за предавање. Излазе из учионице да се договоре, а одељенски старешина '' Групи ученика'' даје задатак да ремете ''наставу'' тако што ће бацати папириће, тражити усред предавања да иду до тоалета, шетати се по учионици, радити домаћи задатак из другог предмета. Неће пружити одговоре на крају ''наставе'' на питања својих ''наставника''. ''Група наставника'' улази и почиње предавање које ометју остали ученици. На крају, ''наставници'' не добијају одговарајуће одговоре на своја питања.
3. корак	''Група наставника'' излази из учионице како би одељенски старешина дао нова упутства '' Групи ученика''. Они добијају задатак да пажљиво сада прате наставу, да сарађују и да дају све потребне одговоре. ''Група наставника'' се враћа и предавање протиче у најбољем реду.
4. корак	''Група наставника'' износи своје утиске о првој ситуацији: Шта им је конкретно сметало у првој ситуацији? Како су се осећали због немогућности да обаве успешно свој задатак? Како су се осећали када нису добили одговарајуће одговоре на своја питања на крају предавања? Износе утиске и о другој ситуацији: Шта им се ту свидело и зашто? Након тога, отвара се дискусија у коју се укључују и други ученици. Одељенски старешина уз помоћ педагога или психолога наводи ученике да сами конкретно дефинишу проблеме у првој ситуацији, дају предлоге за њихово решавање или спречавање и на крају

	разговор о томе да ли има и њиховог удела у томе што је однос са професорком физике лош. Шта они мисле? Како то спречити и поправити?
5. корак	Ученици схватају где греше и знају сада шта им је чинити да те грешке исправе и да спрече настајање нових колико год је то могуће. После овог часа, одељенски старешина упутиће предлог управи школе да се организује семинар на тему односа између ученика и наставника. Исто тако, одељенски старешина сарађиваће са педагошко-психолошком службом након што они обаве разговор са колегиницом која предаје физику у том одељењу.

8.

Циљ	побољшавање комуникације на релацији ученик-наставник, хватање у коштац са животним и школским проблемима и проналажење начина да се они реше као и сагледавање последица које доноси неблаговремено решавање постојећих проблема
Облик рада	групни облик рада
Метод рада	Вербално-текстуалне: -усмено излагање -тематска дискусија Илустративно-демонстартивне: -илустрација симболом и сликом -демонстрација односа -дебата
Средства	Видео бим, компјутер, табла, креда, папир и оловка
	ТОК ЧАСА
1. корак	Наставник покушава да објасни ученицима зашто није добро „гурати проблеме под тепих“ и како то може бити итекако погубно у професијама за које се они школују и то на следећи начин: 1. Ученици гледају на видео биму одабране инсерте из филма “**View from the Top”** . Претходно им је наставник поделио на папирићима кратак опис радње и заплета у филму (филм говори о обуци кроз коју пролазе стјуардесе у једној авио-компанији). Испод текста се налазе питања на која ученици треба да одговоре а тиче се чињенице да је прећуткивање проблема довело до тога да главна актерка филма добије слабије рангирано занимање упркос својим изврсним квалификацијама. 2. Ученицими читају сиже једног извештаја о авионској несрећи чији је узрок поново било занемаривање проблема замора материјала код ваздухоплова.
2. корак	Дискусија са ученицима о ономе што су прочитали и одгледали. Формулисање и записивање закључака на табли.
3. корак	МАПИРАЊЕ КОНФЛИКТА : ученици су подељени у групе од по 4 ученика, што значи да ће у одељењу бити 6-8 група. Подељени су им анкетни листићи са табелама у које треба да унесу податке у рубрике тј да групишу бриге и потребе деце и наставника. Наставник чита листиће и уписује у велику табелу која је нацртана на табли оно што су групе написале.
4. корак	Дискусија са ученицима о решавању овог проблема : увођење допунске наставе, организовање учења у групама пред контролни задатак, израда плана учења, отворен разговор са наставником и молба да додатне задатке за вежбање окачи на Фејсбук или стави у Дропбокс и сл.

5. корак	Разредни старешина предлаже заједнички одлазак у музеј Науке и технике са професорком физике ради упознавања и побољшавања односа на релацији ученик-наставник.

9.

Циљ	Побољшање односа на релацији наставник ученик и обрнуто Подстицати уценике на значај преузимања одговорности приликом грађења односа Неговати код ученика потребу да правовремено реагују на настали проблем и значај његовог решавања у самом зачетку
Облик рада	Фронтални и групни
Метод рада	Рад у групи,дискусија
Средства	Папир великог формата,фломастри
	ТОК ЧАСА
1. корак	Одељенски старешина је сазнао да постоји проблем на релацији наставник ученик и одлучује да је потреба да се проблем сагледа у целости са више углова гледишта.Саопштава ученицима да ће се поделити у групе и пробати да прићу проблему са неколико различитих страна.
2. корак	Одељенски старешина дели ученике у четири групе
3. корак	Свака група добија различит задатак.прва група белеи на папиру све оно сто имају да замере наставници на релацији наставник-ученик.Друга група белеи све оно што имају да похвале у односу на релацији наставник –ученик.Трећа група ,све оно сто имају да замере себи,односно на релацији ученик-наставник.Четврта група,све оно што имају да похвале на релацији ученик -наставник
4. корак	Свака група ради на свом задатку око 15 минута трудећи се да реално сагледа ситуацију из задатог угла гледиста
5. корак	Презентација и сагледавање ситуације у целости из свих углова проблематицне ситуације ,анализа и дискусија приликом уочавања проблематичних ситуација и могућност изналазења решења за насталу ситуацију у могуцем отклањању проблема насталих од стране ушеника у нади да ће то довести побољошању односа ученик наставник као и предочаваље проблема наставници физике и молба од стране одељења за другачији приступ и сарадњу

10.

Циљ	Развијати код ученика особине самоконтроле и поштовања туђе личности .Утицати на формирање особина одговорности за своје поступке, толеранције и ненасилне комуникације. Истаћи значај асертивне-самопоуздане комуникације и благовременог решавања проблема.
Облик рада	Рад у групи,индивидуални,фронтални
Метод рада	Вербално текстуална,илустративно –демонстративна и Играње туђе улоге
Средства	Писани материјал ,стикери и фломастери,презентација –видео бим,пројектор
	ТОК ЧАСА
1. корак	10 минута На час одељенског старешине позвани су школски психолог и 4 предметна наставника међу којима је и наставник са којим су ученици у конфликту. Приказати ученицима кратку презентацију о вербалној,невербалној и асертивној комуникацији . Истаћи значај сваке појединачно уз адекватне илустрације из школске праксе(незадовољство оценом-намрштени израз лица ученика,строги израз професора...)- школски психолог и одељенски старешина.
2. корак	10 мин. Поделити ученике и наставнике у четири групе- група бира вођу који излаже резултате рада. Свака група броји по шест чланова (петоро ученика и један наставник). Све групе добијају исти задатак и деле се тако да је наставник из групе у улози ученика који је незадовољан што „наставник“ фаворизује неколицину ученика у одељењу ,а његов рад остаје незапажен. Један ученик из групе преузима улогу наставника који треба да образложи дату примедбу „ученика“. Остали чланови групе су посматрачи који бележе примедбе на рад оба актера ситуације-конфликта.
3. корак	10 мин. Након предвиђеног времена вођа групе излаже примедбе које су уочили током ситуације , а свако од учесника на стикерима пише како се осећао док је учествовао у ситуацији- конфликту(као директан учесник у ситуацији-конфликту, односно као посматрач). Стикери се лепе на таблу.
4. корак	10 мин. Након излагања свака група анализира решење ситуације-конфликта других група ненасилном комуникацијом како би се дати конфликт решио на задовољство обе стране- уз координацију одељенског старешине и школског психолога.

5. корак	Као закључак прочитати кратку поучну причу- „Једном беше један мали дечак који је имао лошу нарав.Његов отац му је дао кесу пуну ексера. Рекао му је да сваки пут када побесни и изгуби контролу над собом, закуца један експер у ограду.Првог дана дечак је закуцао 37 ексера у ограду. Током следећих неколико месеци он је научио да контролише свој бес и број укуцаних ексера се смањивао. Открио је да је лакше контролисати своју нарав, него закуцавати ексере у ограду.И тако је дошао дан да током целог дана није побеснео. Он је рекао то свом оцу. Отац му је рекао да свакога дана када буде успео да контролише своје понашање, из ограде ишчупа један експер.Дани су пролазили и једнога дана дечко је био у стању да каже свом оцу да је почупао све ексере из ограде. Отац је узео сина за руку и одвео га до ограде.Отац је рекао: »Добро си то урадио, сине мој, али погледај све те рупе у огради. Ограда више никада неће бити иста. Када у бесу кажеш неке ствари, оне остављају ожиљак, као што су ове рупе у огради. Ако човека убодеш ножем и извучеш нож, после тога није важно колико пута ћеш казати да ти је жао. Ране остају. Вербална рана је исто толико болна, као и физичка“.

11.

Циљ	Подстаћи позитивну атмосферу у одељењу на релацији ученик – наставник. Развити код ученика осећај одговорности и спремности да решава проблеме чим се појаве.
Облик рада	Фронтални и групни
Метод рада	Дијалошка и демонстративна
Средства	Хамери, оловке различитих боја, пано папир, фломастери
	ТОК ЧАСА
1. корак	На почетку часа наставник покушава да објасни да се сваки проблем, било у школи или ван ње, мора решавати на време с обзиром да дугорочно може утицати на њихов однос према школи, на успех, а и на сам развој личности. Морамо научити да будемо одговорни и вољни да решимо проблем а самим тим и побољшамо однос са другима. Одвија се краћи разговор на ову тему.
2. корак	Поделити ученике у 4 групе случајним избором. Свака група има посебан задатак. Група 1: Навести лоше стране односа наставнице физике према ученицима. Група 2: Навести лоше стране односа ученика према наставници физике.
3. корак	Група 3: Када група 1 заврши свој задатак, хамер предаје групи 3 која има задатак да пронађе решења за дате примере. Група 4: Када група 2 заврши свој задатак, хамер предаје групи 4 која има задатак да пронађе решења за дате примере. ○ Док две групе раде, слободне групе воде разговор о добрим странама наставнице физике.
4. корак	Ученици презентују своје радове тако што њихови представници читају проблем а затим и решење.
5. корак	Наставник се договара са ученицима да на следећу одељењску заједницу позову и наставницу физике како би заједно решили проблем и предочили јој оно што њима смета. А такође ће и она моћи да изнесе свој став и примедбе. Разредни старешина ће пре тога упознати наставницу физике са проблемом и начином решавања истог. ***Подстаћи ученике на хватање у коштац са проблемима, упутити их на важност стварног решавања проблема одмах у зачетку и скренути пажњу на мане "гурања проблема под тепих".***

12.

Циљ	Решавање конфликта између наставнице физике и одељења првог разреда и успостављање односа међусобног поштовања и уважавања личности сваког појединачно и ученика и наставника
Облик рада	Фронтални и групни
Метод рада	Дијалошка, рад на тексту, илустративна
Средства	Рачунар, пројектор, штампани дидактички материјал,фломастери , папитрићи
	ТОК ЧАСА
1. корак	Рад по групама на анализи одговарајућег материјала који говори о различитим личностима и њиховим особинама. Психолошки типови и основне карактеристике тих личности. Потреба да ученици сами препознају којој групи припадају. Да ли су толерантни само када су у питању њихови поступци, или имају ту толеранцију и за људе око себе. Да ли су конфликти као особе, имају ли изградјену флексибиллност у односу са другим људима с обзиром на природну разлличитост свих нас. Направити групе којим ученици припадају: толерантни, мање толерантни и нетолерантни. Скренути пажњу да је јако важно да се преузме сопствена одговорност за неуспешан однос са другим људима, па и са наставницима.
2. корак	У другом кораку правимо анализу колико они стварно раде на часу физике. Да ли професорка даје све од себе да им приближи градиво и помогне да то разумеју, или само одржи час без неког посебног давања себе? Колико су они на часу присутни и физички и психички? Да ли су код куће довољно анализирали предјено градиво и да ли извукли оно што им није јасно и професорку замолили да им то на часу објасни? Да ли треба да избегавају своје обавезе, или да признају себи да су били неодговорни?
3. корак	Подела на групе: једна група представља наставника и покушава да прикаже понашање наставнице на часу, а друга група је група ученика која слуша предавање наставника и приказује што верније понашање на часу физике. Демонстрацијом понашања покушавамо да откријемо стварни однос и узрок конфликта. Ученици се труде да реално прикажу ситуацију са часа. Када се у животу суочимо са било каквим проблемом морамо тражити решење, никако не смемо да то прећуткујемо и бежимо од стварности. Проблем који се јавио са наставницом физике сутра може да се јави са било којим наставником. И даље ћемо се правити као да није ништа, а незадовољство ће да расте! Не, сваки пут идемо до краја. Решење увек постоји, на крају видимо његов исход. Какав год да је бољи је него да га нисмо решавали. Ученици прихватају сугестију и идемо до краја.

4. корак	Отварамо дебату између група. Група која представља наставницу покушава да аргументима објасни своје понашање. Ученици су веома незаинтересовани на часу, причају и не слушају. То иритира наставницу и она покушава да их на себи својствен начин пробуди. Покушава да их увреди, дајући им до знања да нешто није у реду. Све увреде које наставница изговори они добро чују и запамте, док им градиво не допире баш најбоље до ушију. Група која представља ученике износи своје аргументе и сматра да је наставница ипак престрога и да је јако осетљива на сваки њихов несташлук на часу. Да је градиво физике веома тешко и да мора спорије да се прелази са лекције на лекцију. Сматрају да и они код куће морају више да раде, али да наставница мора да има мало више стрпљења и толеранције у раду са њима.
5. корак	Сваки ученик дебате бележи своје мишљење и уноси га у кутију за примедбе. Предлажемо и наставници физике да се и она укључи у решавање проблема. За почетак треба да прочита њихова мишљења и да каже своје. Закључак је: наставница мора да се врати на тежи део градива, мало спорије прелази градиво и пронађе начина да одржи дисциплину на часу. Да не форсира појединце него поштује сваког ученика као личност. Ученици морају да буду дисциплиновани на часу, да слушају предавање и не изостају са часа. Код куће прочитају предјено градиво.

13.

Циљ	Оспособљавање ученика за успешну комуникацију, разумевање проблема као и оспособљавање за решевање истог
Облик рада	Рад у групи
Метод рада	Комбинована
Средства	фломастери, папири у боји, лепак, маказе, хамер,
	ТОК ЧАСА
1. корак	Знајући да постоји проблем у комуникацији између појединих наставника и ученика у свом одељењуа а поготову задњи конфликт између наставнице физике и ученика одељенски старешина на почетку часа подсећа на важност и значај комуникације између ученика-наставника, наставника- ученика и између самих ученика. Време трајања 5 мин.
2. корак	Стим у вези одељенски старешина дели ученике у 4 групе са по 6 ученика. Свакој групи дели по један папирић на којој су написане задате теме.Називи тема су следећи: • Прва група: тема КОНФЛИКТ • Друга група: тема ТОЛЕРАНЦИЈА • Трећа група: тема ПРАВИЛА ПОНАШАЊА • Четврта група: тема ДОБРА КОМУНИКАЦИЈА Затим им дели средства за рад и даје упустав за сам рад, тј. истиче да на плакатама испишу тј. на визуелан и креативан начин представе дате теме. Време израде задатка 15 минута. За сво време њиховог рада одељенски старешина надгледа њихове радове и уколико је потребно даје додатна објашњења.
3. корак	Ученици на модерационој табли каче своје радове и свака група појединачно објашњава свој плакат тј. задату тему. Одељенски старешина заједно са ученицима коментарише важност сваке задате теме и реализације истих у школи. Време реализације је око 10 мин.

4. корак	Ученици остају у истим групама. Добијају нови задатак, који је везан за изношење промблема ван учионице , да напишу које су : -прва група: потребе ученика -друга група : бриге ученика -трећа група : потребе одељенског старешине -четврта група : бриге одељенског старешине Након урађеног задатка читају а одељенски старешина записује на табли.Време израде је 10 мин.
5. корак	Ученици заједно са одељенским старешином увиђају да сви имају неке потребе и бриге. Закључују да је важно да се проблем изнесе из учионице како би њихове потребе и бриге , могле решити на адекватан начин као и самог одељенског старешине у вези тог проблема.Ни један проблем не треба остављати са стране већ треба да се решава на време да не би прерастао у неке веће неспоразуме и сукобе.Договор је са ученицима да прво траже савет и стручну помоћ од педагога школе ...време трајања 5 минута. Напомена:задата ситуација би могла да се реализује и на два школска часа јер је тема обимна, ученици би имали више времена за решавање.

14.

Циљ	Подстаћи ученике да размишљају не само о својим осећањима у конфликтима, већ и о осећањима друге стране, да сагледају прво себе и своје ставове, а онда и ставове другог, охрабрити их да не „гурају проблеме под тепих“, већ да их решавају, али на ненасилан начин, да схвате да се вештина одржавања добрих међусобних односа учи, и то не лако, и да се она вежба кроз цео живот, да науче да је адекватна комуникација ствар избора и самоконтроле
Облик рада	Фронтални, групни, у паровима
Метод рада	Игра улога,импровизација, мапирање конфликта
Средства	Папири зелене и плаве боје, папири са упутствима за „глумце“ (ситуација, циљ) ,хамер, маркери
	ТОК ЧАСА
1. корак	Поделити ученике у 6 група и поделити им папире, свакој групи по један.Три групе добијају папире зелене боје, а друге три папире плаве боје. Рећи им да после краће дискусије у оквиру својих група, 3 групе на папирима наведу 3 особине наставника које им се не допадају. Посебно напоменути да покушају да не мисле ни на једног конкретног наставника. Друге три групе треба да се ставе у позицију наставника и да напишу 3 особине које им се не допадају код ученика. После 5-7 минута покупити папире, зелене залепити на један део табле, а плаве на други.
2. корак	Један по један, ученици долазе до табле и читају написано, а затим се враћају у своје групе. Разговарамо. Закључујемо да се на папирима „ученика“ понављају исте особине, дакле, да се поклапају мишљења, и да је такав случај и са папирима „наставника“. Анализирамо зашто је то тако.
3. корак	Из сваке групе бирам по једног ученика који на свом папиру добија упутства за улогу коју треба да одигра са неким учеником из неке од других група. У упутству ће бити назначена ситуација и циљ који „лик“ треба да оствари, али не и начин на који ће га остварити.То је остављено њима да одлуче. Имаћемо три кратка различита игроказа, конфликтне ситуације између наставника и ученика.Такође је важно да ће улоге „наставника“ сада имати они који су у првом кораку били у позицији „ученика“ и обрнуто. Ученици излазе пред таблу, односно пред публику и играју своју улогу. Морају да импровизују, јер не знају који задатак, односно циљ има њихов „партнер“.
4. корак	После одиграних игроказа, дискутујемо и закључујемо да не можеш заиста неког разумети док ниси у његовој позицији. Иако су они само глумили, ипак су се бар за тренутак ставили у позицију неког другог, а то је кључ за решавање проблема који доводе до конфликта.Такође закључујемо да се пред проблемима не затварају очи, њихово решавање се не препушта другима, већ им морамо прићи отворених очију, пробати да их објаснимо, да уђемо у корене конфликта, да

	препознамо у њему људско лице да бисмо га тако учинили савладивим.
5. корак	Бирамо заједнички једну од одиграних „ситуација“, можда ону која им се чини најкомпликованијом, или где је сукоб био најоштрији и на хамеру правимо табелу потреба и брига наставника, односно ученика из споменуте ситуације. То раде ученици који су били у „публици“, јер они имају некакву дистанцу у односу на ситуацију у којој нису директно учествовали.Завршавамо час тумачењем табеле и предлагањем могућих решења конфликта који би задовољили обе стране.

Ситуација 3. – Проблем доношења одлука у групи

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу у коме се често јављају проблеми у ситуацијама када ученици заједнички треба да донесу неку одлуку која се тиче целог одељења. До сада су се такве ситуације обично завршавале конфликтима, "тужакањем" и сл. Последњи проблем ове врсте тицао се неслагања око тога да ли тражити одлагање контролног задатка из историје или не.
Задатак за час одељењског старешине	Подстаћи код ученика свест о важности развијања вештина доношења одлука у групи; Помоћи ученицима да се договоре око правила и начина на који ће одељење убудуће доносити важне одлуке.

1.

Циљ	Научити ученике тимском раду и значењу речи „колектив“, установити правила и начин на који ће одељење убудуће доносити важне одлуке
Облик рада	Радионица, фронтални, комбиновани, рад у групи
Метод рада	„Team building“ игре - израда плаката, „Brainstrorming“ олуја идеја, игра улога
Средства	Фломастери, папири у боји, хамер, лепак, маказе, прича „Седам прутова“
	ТОК ЧАСА
1. корак	Замолим ученике да се отворено изразе шта је предмет њиховог незадовољства, желим да обе сукобљене стране саслушају једна другу. Слушам по страни шта имају да кажу и посматрам њихове реакције.
2. корак	Читам ученицима причу о седам синова који су живели у неслози, цело им се село смејало због њихових сукоба, отац је донео седам прутова и дао им их да их сломе, што су лако учинили, а потом их свеже и позове да их сломе, али они не успевају.
3. корак	Кад сам прочитала причу, питам их шта мисле о њој, да ли може да се примени на тренутну атмосферу у нашем разреду...Док дискутујемо, (ја сам више координатор, а мање дајем нека своја мишљења и готова решења), почињемо да радимо на плакату, свако добија своја задужења, а представници супротстављених група пишу плавим/црвеним фломастером како они виде проблем који их тишти
4. корак	Замолим их да на тренутак забораве ком табору припадају и да се замисле на месту оног другог и да ми кажу како би се осећали да су све научили, а да добар део разреда тражи одлагање контролног из историје, или с друге стране да ли могу себе да замисле да попусте и да ипак учине друговима, те да се контролни одложи, јер знање свакако неће „побећи“. После свих разговора, и њиховог увиђања да ће најбоље за све бити да раде као тим, одлучујемо да направимо правила која ће убудуће поштовати, кад се оваква или слична ситуација понови
5. корак	Израда плаката који ће садржати основна правила понашања којих ће се придржавати сви ученици, ученици који се залажу за одлагање теста обавезују се да ће се убудуће одговорније односити према школским обавезама, док ће ученици који су савесни и увек спремни покушати да помогну у учењу својим друговима којима савладавање градива теже иде, док цело одељење увиђа да је боље понашати се зрело и не тужакати своје другове пред разредном и предметним професорима.

2.

Циљ	јачање колектива и тражење начина за заједничко доношење одлука
Облик рада	групни, индивидуални
Метод рада	израда постера, разговор
Средства	хамери, фломастери
	ТОК ЧАСА
1. корак	Разговор о контролном задатку из историје. Ученици се јављају и говоре шта се догодило, и како су се осећали пошто нису могли да се договоре. Да ли им одговара таква атмосфера у разреду где свако мисли о себи, а не о заједници? Поново дају своје мишљење.
2. корак	Ученици дају предлоге начина на који би одељењска заједница могла да доноси заједничке одлуке и боље комуницира. Предлози се записују на табли.
3. корак	Затим, подељени по групама, свака група разрађује један предлог правећи постер – шему начина одлучивања.
4. корак	Презентација радова. Свака група објашњава до каквих је резултата стигла, показују урађене постере.
5. корак	На крају, ученици размењују мишљења и договарају се о томе која шема и начин рада има најмање мана, и која би највише одговарала одељењској заједници. Ако другачије није могуће, гласањем долазе до одлуке. Први следећи догађај који се догоди ставиће изабрану шему на пробу. Све што ученици примете као мане, на следећем одељењском часу ће се одвојити време да се тај начин одлучивања усаврши.

3.

Циљ	▪ Подстаћи код ученика свест о важности развијања вештина доношења одлука у групи; ▪ Постизање договора о правилима и начину на који ће одељење убудуће доносити важне одлуке.
Облик рада	Фронтални, индивидуални
Метод рада	Монолошка, дијалошка метода, brainstorming,
Средства	Хамер, папири, оловке
	ТОК ЧАСА
1. корак	Уводни део: „Овај час ћемо посветити теми : доношење одлука у групи. Прво ћемо научити како се доносе одлуке,тј . технике доношења одлука, а затим ћете се договорити како ћете ви, као одељење доносити одлуке. Почећемо са питањима ▪ Ко чини Народну скупштину? Који је задатак Скупштине? Како посланици одлучују о нпр, предлогу неког закона? (више од пола гласова за) ▪ Даље, кућни савет. Ко га чини? Шта је задатак кућног савета? (Сви власници станова треба да се сложе око кућног реда, поправке крова... ▪ Породица. Ко одлучује у породици?(родитељи)О чему они одлучују? Да ли и ви учествујете у доношењу неких одлука и којих? Из ових примера можемо да видимо да у свакој групи процес доношења одлука треба да за резултат има одлуку која ће бити добра и корисна за све у групи (Скупштина, за народ једне државе; кућни савет за станаре једне зграде; родитељи за породицу) и да постоје правила приликом одлучивања.
2. корак	„Ви, као ученици једног одељења чините једну групу- одељенску заједницу. Као и у свакој заједници, доћи ћете у ситуацију да треба да донесете заједничку одлуку која се тиче целог одељења . Најчешће, немају сви чланови групе исто мишљење, јер немају сви исте потребе и жеље. Дешава се да се чланови групе не могу једногласно сложити, неки се љуте или су увређени што се њихово мишљење не прихвата, или нпр. долази до препирке или свађе. Некада је корисно позвати помоћ (одељенски старешина, нпр), али чланови групе се тако не осамостаљују у доношењу одлука, не подстичу на размишљање и често су незадовољни одлуком. Како донети одлуку, а да не дође до оваквих ситуација, и да се не зове у помоћ одељенски старешина или неко други „са стране“?“.
3. корак	У овом кораку ученици се упознају са техникама одлучивања: „Постоје технике одлучивања у групи и веома је важно познавати ове технике да би се на миран и конструктиван начин донела одлука. Сада ћемо се упознати са техникама одлучивања у групи. 1. Гласање – овде се одлука доноси на основу већине гласова. Колико гласова износи већину? Више од пола? Нпр 14 ученика је за одлазак на једно место на излет, док 15 жели на друго место. Колико би требало гласова да буде „за“ да би већина била задовољна?

	2. „Извлачимо сламчицу“, техника типа “срећа одлучује”. Она је веома ефикасна у смислу уштеде времена. Ипак, овај приступ има озбиљне недостатке. Први је то што се може применити само у случају неких не толико озбиљних проблема Замислите ситуацију да Наставничко веће одлучује о искључењу ученика из школе и онда бацају новчић како би донели коначну одлуку. Други неодстатак је то што смо пустили да „срећа“ одлучи, а на тај начин се нисмо потрудили да сами дођемо до решења,нисмо самостални ни конструктивни. 3. Brain storming "олуја идеја", представља технику одлучивања која се темељи на дискусији односно расправи међу члановима групе. Код ове технике одлучивања свака идеја је добро дошла, па чак и оне које су можда бесмислене јер је то знак да се група потпуно ослободила комплекса „шта ће рећи други“, Један члан групе записује све идеје чланова групе, а после тога оне иду на вредновање, како би се могла изабрати најбоља одлука.
4. корак	„Пошто сте упознати са техникама доношења одлука, сада ћете одлучити како ћете убудуће доносити одлуке које се тичу вас као групе. „ (Поделити папире и оловке. Ученици на папиру пишу своје идеје. Један ученик чита са папира предлоге доношења одлука, а други пише на табли. Ученици треба да анализирају и продискутују сваки предлог. Након дискусије ученици се појединачно изјашњавају за неки од предлога, те се предлози рангирају. Следи усвајање правила и начина доношења одлука. Исписати их на хамеру).

4.

Циљ	Учење социјално прихватљивог понашања
Облик рада	групни
Метод рада	Радионица, дискусија, илустративи
Средства	Фломастери, папири, пано, упитник за ученике
	ТОК ЧАСА
1. корак	Објаснити ученицима да је пријатељство однос који даје значајну подршку психолошко-социјалном развоју адолесцента и формирању идентитета. Пријатељство пружа могућност да се у оквиру њега изнесу, размотре и размене важна питања, дилеме и тешкоће карактеристичне за процес одрастања.
2. корак	Поделити ученике у групе са по четри члана, а затим свакој групи дати упитник са питањима: које особине цениш код другова у одељењу? Како препознајеш да ти је неко пријатељ? Због чега ти је важно да имаш пријатеље у одељењу? Да ли пријатељи морају увек да имају исти став о ... ? Да ли мислиш да ученици у твом одељењу могу заједно да донесу неку битну одлуку? Зашто тако мислиш? Наведи бар три правила којих би по твом мишљењу требало да се придржавају ученици у твом одељењу када је у питању доношење важне одлуке за одељење?
3. корак	Кроз размену мишљења у малим групама, ученици треба што исцрпније, заједно да одговоре на питања, позивајући се на своја искуства и мишљења.
4. корак	Извештаји група – свака група саопштава своја размишљања у вези са питањима, а затим се дискутује на нивоу целог одељења.
5. корак	Израда паноа са социјално прихватљивим правилима понашања на нивоу целог одељења.

5.

Циљ	Упознати технике одлучивања
Облик рада	Фронтални, групни
Метод рада	Демонстрациони, практични рад, дијалог
Средства	Презентација 'Технике одлучивања' или писани рад 'Доношење одлука у малим групама' др Ненад Сузић (извор: Интернет), радни листови
	ТОК ЧАСА
1. корак	Упознати ученике са циљем часа, изнети основне појмове о проблему одлучивања у групи, указати на озбиљност ове теме.
2. корак	Приказати презентацију или прочитати изводе из предложеног текста (лако се налази на Гуглу) , посебно наглашавајући предности и недостатке три типична начина одлучивања: Налог вође, Прегласавање и Концензус.
3. корак	Формирати три групе и свакој дати исту припремљену ситуацију за одлучивање (не ову која је у задатку), али свака група да користи другу од три наведене технике. После петнаест минута рада групе саопштавају донете одлуке.
4. корак	Поделити свим ученицима листиће на којима ће уписати да ли су или нису задовољни одлуком коју је њихова група донела. Велика је вероватноћа да ће број незадовољних у свакој групи бити различит а сигурно је најмањи број у групи која је користила технику Концензуса. Истаћи још једном предности ове технике.
5. корак	Сада се вратити не стварни проблем и начином који се показао као најефикаснији (најмање незадовољних) одлучити о одлагању контролне вежбе.

6.

Циљ	Циљ часа јесте да се ученици упознају са важношћу групног одлучивања као процеса, као и да стекну осећај сигурности и заштићености у групи
Облик рада	Фронтални, индивидуални
Метод рада	Дијалошка, демонстративна
Средства	Лаптоп, пројектор, презентација, хамер, фломастери, стикери
	ТОК ЧАСА
1. корак	Ученици се суочавају са темом тако што погледају уз помоћ лаптопа и пројектора презентацију „Групни рад“
2. корак	На више столова су распоређени плакати са по једним питањем/темом која је представљена у презентацији коју смо предходно погледали: -Шта је групни рад?, Које су предности/недостаци групног рада?, Да ли је наше одељење група? За то време нема разговора.
3. корак	Ученици ходају од плаката до плаката и одговарају на питања/коментаришу задату тему. На овај начин ће можда испливати проблеми који да тада нису били наглас изречени.
4. корак	Следи дискусија о садржајима плаката са циљем да се добро уоче разлике и да се укаже на потребу да различитости треба поштовати. Групни рад развија пријатељске односе и социјализује чланове групе, ствара осећај сигурности и заштићености.
5. корак	Питати ученике да ли имају питања у вези ове теме, а ако их нема закључити на крају да смо ми једна група у школи и да тако треба да се понашамо без обзира на различитости.

7.

Циљ	Подстицање разумевања важности добре комуникације и постизања договора у доношењу важних одлука
Облик рада	Индивидуални и групни
Метод рада	Метода – Разговор писањем,Израда плаката
Средства	Плакати, фломастери
	ТОК ЧАСА
1. корак	- Истицање циља -Развијање позитивне климе у одељењу -Истицање проблема око неслагања –последњи проблем везан за контролни из историје
2. корак	- На више столова у учионици су распоређени плакати (у различитим бојама: црвена, зелена, плава....) са по једним питањем/темом. -Ученици добијају објашњење за рад..ученици ходају око плаката и уписују своје мишљење. За то време рада нема разговора.
3. корак	Плакат 1 – **Колико смо сложни у доношењу одлука које се тичу целог одељења?** Могући одговори, мишљења: *скоро никада, увек , има оних се неслажу, ретко..... морам да размислим....* Плакат 2 – **Зашто нисмо јединствени..?** ***(наведи најчеће ситуације и проблеме)*** Могући одговори, мишљења: *одбијају аргументе и ретко се разговара; увек појединци одлучују; једни желе одлагање, а други се плаше последица и шта онда где је ту једниство.....* Плакат 3 – **Другарство у мом одељењу..** ***(колико смо спремни да разумемо једни друге и помогнемо)*** Могући одговори, мишљења: *Јована увек жели да одговара и ради контроли, има три петице из историје, а нас већина нема појма из историје...толико о другарству.* *Милане, најбољи си из историје, сети се мене када радимо контролни...обећао сам мами да ћу поравити јединицу.* *твој друг из клупе* Плакат 4 – **Свађа у мом одељењу...** ***(наведи последице нарушавања добрих односа у удељењу)*** Могући одговори, мишљења: *они су штребери; хоће само петице..., мени наставница ретко прихвати извињење; игноришем бубалице и миљенике наставнице,....зашто бубалице некада и нас не подрже и одложимо контролну...они мисле да су увек у праву, а ништа добро нераде за одељење....*

4. корак	-Следи читање изнетих мишљења по плакатима, развија се дискусија, издвајају нека мишљења -Ученицима се даје задатак да направе 4 групе(где ће бити исти број ученика) и када се формирају групе, свака ће добити по један плакат. -Задатак на нивоу групе им је да на основу свих изнетих мишљења и њиховог договора направе предлоге за нови плакат – **Наша правила- наш договор- наша одлука**
5. корак	Израда заједничког плаката - **Наша правила- наш договор- наша одлука** Могућа правила... 1.Разговарамо сви освему 2.Износимо своје мишљење, идеју али поштујемо и мишљење друга/другарице 3.Само заједно можемо наћи најбоље решење 4.Ако нема договора то не значи да смо лоши другови/другарице... Закључак у виду поруке свим ученицима: ***Наша правила, наш договор и наша одлука***

8.

Циљ	Упознати ученике са суштином групе и групног одлучивања;Подстаћи код ученика свест о важности развијања вештина доношења одлука у групи;Помоћи ученицима да се договоре око правила и начина на који ће одељење убудуће доносити важне одлуке.
Облик рада	Фронтални, групни
Метод рада	Дебата, демонстративна
Средства	Папири,хамер, оловке различитих боја
	ТОК ЧАСА
1. корак	Наставник упознаје ученике са суштином групе и групног одлучивања: • Које индивидуе чине групу? • Шта је заправо одлука групе? • Када се примењује? • Како се до ње долази?
2. корак	Дебата(10 минута): да ли је оделење група и шта је карактерише? Учесници се самоиницијативно јављају за учешће у дебати и одређује им се време излагања (2 минута).
3. корак	Начин доношења одлуке у групи(предмет је одлагање контролног задатка). Формирају се две групе од по 3 ученика (остали ученици су публика): 1. Група коју чине ученици који су за, 2. Групу чине ученици који су против. Задатак сваке групе је да напишу на папиру своје аргументе (5 минута) и да их представник групе прочита пред одељењем.
4. корак	Дебата (10 минута) о изнетим аргументима (по 2 минута говорник и 1 минут за реплику). На крају дебате јавним гласањем се одлучује на који начин ће се донети одлука и приступа се реализацији. Уколико је одлучено да гласање буде тајно деле се цедуљице, одређује трочлана комисија која сакупља цедуљице, сумира и извештава о резултату гласања. Расправа о резултату.
5. корак	Наставник указује на важност аргумената приликом доношења одлуке. Израђује се постер на коме ће главна идеја бити аргументи и сукоб аргумената приликом доношења одлука.

9.

Циљ	Подстаћи код ученика свест о тимском раду и поштовању правила заједнице; Развити вештину о доношењу одлука у групи;
Облик рада	Фронтални, групни
Метод рада	дискусија, анализа ситуације, израда плаката
Средства	Рачунар (слајдови) видео бим, бела платна, хамер, темпере, сунђери, пано
	ТОК ЧАСА
1. корак	„У свакој заједници се сусрећемо са ситуацијама када треба донети заједничку одлуку. Наравно сукоби мишљења су неизбежни и сасвим природне појаве. Често нас воде различити ставови и циљеви. Шта се онда дешава? – погледајте следећу слику: (Разредни старешина пројектује слике у приказаном редоследу на белом платну поред табле.) Да ли вам делује да ће ови људи успети да се договоре?“ ЗАКЉУЧАК: Агресија ствара хаос и само продубљује неслагање. (Ученици доносе закључке уз помоћ наставника) „Сада да видимо следећу слику!“

„Зашто слушалац не ужива у овој „музици“?“

ЗАКЉУЧАК: Ако сви свирају за себе, уместо музике настаје бука, односно дисхармонија.

„Погледајте резултат рада без сарадње и заједничког одлучивања:

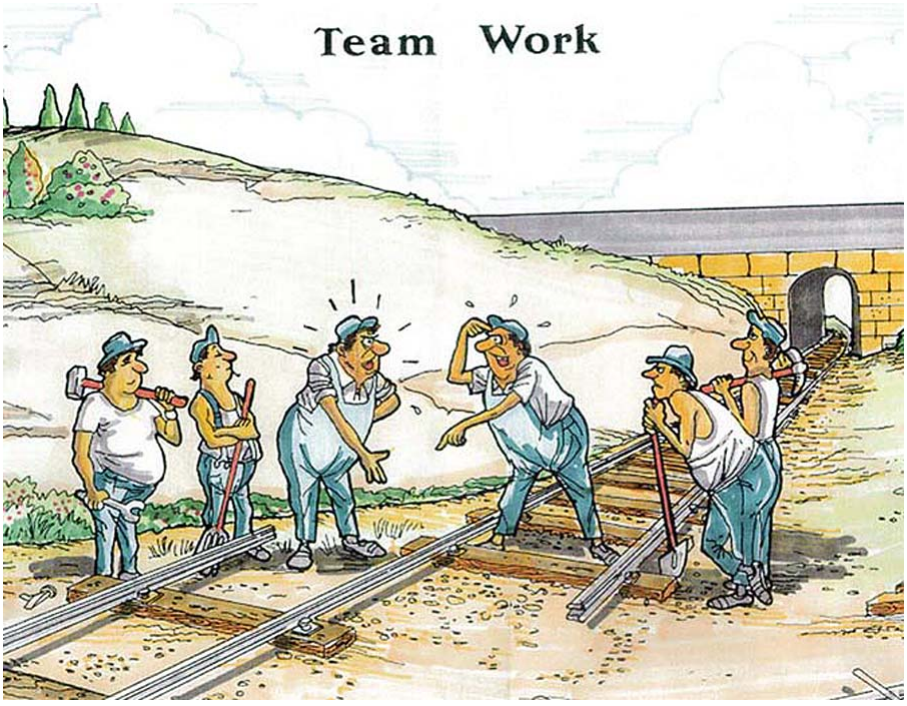

Овако сте и ви прошли на прошлом часу из историје, када вам наставница није изашла у сусрет и није одложила контролни задатак због вашег неслагања.“

ЗАКЉУЧАК: За постизање циљева потребна је сарадња и заједничко одлучивање.

2. корак	„Видим да је свима јасно да без међусобног слагања и заједничког деловања не можемо постићи жељене циљеве. Потребно је да смо јединствени и онда смо јачи и успешнији. То симболично приказују и ове слике:

	 На ту тему створена су и бројне пословице. Да ли може неко да се сети?“ ПРИМЕРИ: „Договор кућу гради“; „Без збора нема договора“...
3. корак	„Главно питање је следеће: КАКО ПОСТИЋИ ДОГОВОР?“ (Разредни старешина напише питање на таблу) За заједничко одлучивање постоји више начина. Данас ћемо научити неколико техника. Хајде да вратимо време! Одмор је. На следећем часу треба да пишете контролни из историје. Неки ученици желе да се одложи контролни, а неким више одговара да га данас ураде. Питања су следећа: Како изнети ставове? Како донети одлуку? Како саопштити донету одлуку наставници? (Разредни старешина напише питања на таблу) „Сада крећемо из почетка, али на исправан начин.“ (ток догађаја се одиграва уз надзор и сугестије наставника) 1. Корак „Свако има право да изнесе свој став и да га брани тежећи да придобије већину. Важно је да у исто време говори само један ученик да би могли сваког саслушати. То се решава јављањем. Молим председника разреда да давањем речи прозива ученике“ (Председник разреда позива ученике а они износе своје ставове) 2. Корак „Сада следи гласање. Зависно од ситуације, може бити јавно или тајно.

	Одиграћемо оба случаја“ (Ученици гласају прво дизањем руку, а након тога заокурживањем за или против – трочлана комисија пребројава гласове.) 3. Корак „Сада председник разреда преноси заједничку молбу наставници.“ Златно правило и основни постулат заједнице је следеће: СВИ СУ ДУЖНИ ДА ПОШТУЈУ ОДЛУКУ ВЕЋИНЕ! (Наставник и ову реченицу напише на таблу.) Важно је да научите да поштујете одлуку већине и ако вам није у интересу. Без оваквог понашања нема тимског рада ни успешне заједнице. Да сте овако наступили наставница би одложила контролни задатак. Са одбијањем ваше молбе желела је да вам помогне да научите како да постигнете своје циљеве.
4. корак	Постоји још неколико начина заједничког одлучивања, као на пример електронско гласање: Углавном се користи у савременим парламентима, на Интернет форумима, путем инфо-киоска, ТВ емисије, итд. Након притискања тастера резултати се исказују на монитору. Осим тога, гласање је могуће и путем СМС поруке.

	 Видели сте на телевизији. На основу могућности и услова сами треба да одлучите коју технику ћете користити. Важно је да радите тимски и поштујте правила.
5. корак	„На крају часа урадићемо наш заједнички плакат који ће симболично приказати данашњу тему часа. Са овим темперама треба да обојите своју шаку... (Ученици добију темпере у разним бојама и уз помоћ парчади сунђера мажу своју шаку) Отисцима руку формираћемо круг на хамер папиру, као на овој слици. У сваку шаку упишемо свој потпис а у средину круга разред и индекс нашег одељења. Завршен плакат истакнемо на пано у учионици.

10.

Циљ	- Развијање способности посматрања и анализирања дате ситуације, оснаживање ученика да објективно процене ситуацију у којој се налазе - Јачање заједништва и подстицање позитивне атмосфере у одељењу - Разумевање предности групног одлучивања, стицање знања и вештина како би лакше превазишли неслагање са другима - Упознавање ученика са различитим начинима доношења одлука у групи
Облик рада	фронтални, групни
Метод рада	вербално-дијалошки, радионица
Средства	креда, табла
	ТОК ЧАСА
1. корак	На самом почетку часа обавештавам ученике да ћемо овај час посветити групном одлучивању као процесу, да ће научити његове предности и мане и да ће им у будућности то бити од велике помоћи.
2. корак	Замолим их да се сете и забележе све могуће начине како се у нашем друштву доносе одлуке (гласањем, одлуком стручњака из дате области, одлуком вође, компромисно решење...).
3. корак	Ученици саопштавају, а ја бележим на табли различите начине доношења одлука. У зависности од броја различитих начина ученике делим у групе. Свака група бира свог вођу гласањем и добија један од начина одлучивања. Требало бии да осмисле школску ситуацију за коју мисле да је тај начин одлучивања одговарајући.
4. корак	Групе саопштавају изабрану школску ситуацију. Након тога сви учествују у краћој дискусији. Дискусија треба да обухвати следеће: да ли је њихов избор најбољи, који би још начин могао да се примени у датој ситуацији, шта су последице таквог доношења одлука...
5. корак	Резимирамо час. Који су начини доношења одлука најбољи и демократски? Како постићи задовољство у једној целини каква је одељење? Да ли прихватају компромисно решење када је њихово мишљење или став у мањини? Уколико нека од ситуација које су недавно изазвале конфликте у одељењу није бирана, одељењски старешина наводи ту ситуацију и очекује од ученика предлог начина доношења одлука и њено решавање.

11.

Циљ	Развијање свести о важности групног одлучивања, као и пружање помоћи ученицима да сами осмисле како ће се убудуће одвијати процес групног одлучивања.
Облик рада	Групни и индивидуални
Метод рада	Олуја идеја, дебата,
Средства	Табла, мали папирићи, креда, хамер и фломастери
	ТОК ЧАСА
1. корак	Истицање циља часа . Наставник дели ученицима мале листиће на којима ученици исписују на питање зашто се нису сложили око тражења одлагања контролног из историје, који су разлози неслагања? Свако има право да испише више одговора али сваки одговор је на по једном папиру. Наставнику доносе одговоре и он те одговоре чита наглас и исписује на табли. Нису другови. Гледају само себе. Никад не науче на време, а после криве нас. Неки увек траже одлагање.
2. корак	Потом ученике дели у три групе. 1. Групу која је за одлагање 2. Групу која није за одлагање 3. Група поротници Објашњава им њихов задатак.
3. корак	Задатак: Сви добијају време једно 10-так минута да се припреме. Прве две групе треба да припреме одбрану зашто треба тражити одлагање, односно не треба тражити одлагање, као и да се договоре ко ће од њих излагати одбрану. Одбрана се излаже кратко 2-3 минута. Група поротници има задатак да пажљиво прате излагање и да размишљају о питањима која би могли да поставе и једној и другој групи, као и да се договоре о начину постављања питања. Да ли ће то да ради један ученик или више њих, а остали да помажу писањем на листићу. Питања постављају после излагања и једне и друге групе , а њихово припремање траје три минута. Поротници након дебате постављају питања, а после тога исписују на листићима да ли су за одлагање или не. Наставник је кординатор у дебати.

4. корак	Сумирање утисака, истицање важности групног одлучивања, од тога зависи да ли ћемо неки посао ваљано урадити, сви су задовољни, нема свађа, много боље изгледамо у очима наставника,... Давање предлога од стране ученика за начине на који ће одељење доносити важне одлуке. Наставник, уколико ученици нису приметили, указује им да оно што су радили на часу могу искористити као начин доношења одлука. Одлуку можете донети тако што ћете се на листићу изјаснити и изнети свој разлог за или против. Председник одељења је тај који чита листиће и бележи разлоге, након чега приступате тајном гласању. Такође да донесете одлуку може помоћи и дебата, после које не морају само поротници да одлучују већ могу сви. Пожељно је да одлучивање увек буде тајно.
5. корак	Ученици бирају и уз помоћ наставника одлучују како ће убудуће доносити важне заједничке одлуке и приступају изради шеме које ће се придржавати. Шема се ради на хамеру.

12.

Циљ	Ученици треба да заузму позицију за решавање проблема или питања .Треба их научити на важност препознавања потребе промене индивидуалног понашања . Једноставно ,правила комуницирања и доношења одлука мање или више битних за њих . Циљ сте дали као задатак шта треба урадити.
Облик рада	Комбиновани (фронтална за уводни део часа и групни у остатку часа , разред расправља у целини)
Метод рада	Дебата и причање прича за трећи део часа . (Причање прича прави аналогију или поређења , помажући ученицина да открију здраво решење)
Средства	Табла , маркер или креда и копирани материјал за ситуације и сценарио за одлучивање
	ТОК ЧАСА
1. корак	Уводна прича о доношењу одлука и начину одлучивања у групи. (трајање 5 минута) Начини одлучивања у групи су: 1.Вођа одлучује (група бира вођу који доноси одлуку) 2.Консензус (сви у групи се слажу око једног избора или одлуке. Чланови групе слушају једни друге и долазе до сагласности око заједничке одлуке) 3.Гласање (предлаже се неколико избора за које се гласа, и прихвата се избор са највише добијених гласова) 4.Арбитража (неко изван групе доноси одлуку, а чланови групе то прихватају безусловно) 5.Срећа одлучује (насумице се доноси одлука од понуђених избора бацањем коцкице или извлачењем цедуље са текстом одлуке) 6.Компромис (Свако одустаје помало од онога што би желео и прави избор који свако од њих може да прихвати) 7.Стручњак одлучује (особа у групи која је стручњак за нека питања доноси одлуку. Ако је нема у групи, узима се стручњак ван групе који доноси одлуку коју сви прихватају
2. корак	Деца рангирају начине одлучивања по прихватљивости за њих (од више прихватљивог до мање прихватљивог)(у трајању од 10 мин)
3. корак	Приказати 3 до 4 ситуације да ученици препознају начин одлучивања у тим ситуацијама (у трајању од 15 мин)
4. корак	Прављење договора о правилма и начину одлучивања, који се бележи и видно се истиче у учионици, тако да сви присутни могу да га виде и да га примене (у трајању од 10 мин)
5. корак	Доношење закључка да су правила и начин одлучивања донети заједно и да важе и за наставнике и за ученике (наставник мора подржати одлуку одељенске заједнице која је донета) (у трајању од 5 мин)

13.

Циљ	Решити лоше односе у одељењу
Облик рада	Фронтално индивидуални
Метод рада	Монолошко - дијалошки
Средства	
	ТОК ЧАСА
1. корак	Разговарам са у**ченицима да ли је неопходно одлагање контролног из историје, да ли би одлагањем несто променило**
2. корак	Разговарамо о разлозима у**ченика који желе одлагање контролног као и разлози ученика који не желе одлагање.**
3. корак	Покушавам да предо**чим ученицима да су део колектива и да у том случају, понекада се мора наћи компромис.**
4. корак	Предлажем у**ченицима да заједнички нађемо решење и за све будуће проблеме, а то можемо доношењем заједничких јасних правила, којих це се сви ученици у разреду придржавати.**
5. корак	Постављамо правила понашања на видном месту у у**чионици.**

14.

Циљ	1. Упознати ученике колико је важно заједничко доношење битних одлука без конфликата и свађа 2. Омогућити ученицима стицање знања и развијање вештина групног одлучивања 3. Оспособити ученике да буду самостални и одговорни
Облик рада	Фронтални , групни
Метод рада	Игра асоцијација Плакат ,, ГРУПНО ОДЛУЧИВАЊЕ ,, Дискусија
Средства	Табла, фломастери , **хамер за** плакат
	ТОК ЧАСА
1. корак	Наставник на табли записује појмове : ,, ДРУГАРСТВО ,, ОДГОВОРНОСТ,, Упућује ученике да кажу прву асоцијацију на понуђене појмове и записује их на табли .
2. корак	Наставник фронтално подсећа ученике : ~ колико је важно другарство и јединство у разреду ~ колико је важно доношење заједничких одлука од интереса за функционисање одељенске заједнице, без свађе и конфликата , а да истовремено сви буду задовољни донетом одлуком ~ да су у узрасту када треба да буду самостални при доношењу неких одлука али и да буду спремни да преузму одговорност за самостално донете одлуке Наставник предочава ученицима које су предности , а које мане групног одлучивања
3. корак	Разред се дели на групе са задатком да свака група осмисли и направи плакат који ће приказивати процес (шему) групног одлучивања , којег ће се придржавати када дођу у ситуацију да донесу одлуку од заједничког интереса .
4. корак	Известиоци група образлажу своје предлоге како треба да тече процес одлучивања у разреду . Следи дискусија о раду сваке групе .

5. корак	Након одржане дискусије , следи гласање о томе који ће се предлог (како треба да тече процес одлучивања у разреду) , усвојити као правило по коме ће се надаље доносити групне одлуке . Изабрани плакат ставити на видном месту у учионици . Одељенски старешина треба да размисли како ће награди ученике одељења након донете прве заједничке одлуке у миру и на опште задовољство свих ученика у разреду (нека посластица , заједнички излазак ...)

15.

Циљ	Подстаћи код ученика свест о важности развијања вештина доношења одлука у групи. Усаглашавање циљева – гласањем до заједниче одлуке. Стварање групног идентитета и кооперативан тимски рад на остварењу циљева. Развијање свести да појединачни интереси у неким случајевима не могу бити изнад интереса групе. Помоћи ученицима да се договоре око правила и начина на који ће одељење убудуће доносити важне одлуке.
Облик рада	Фронтални, групни, индивидуални
Метод рада	Монолошка метода, дискусија
Средства	Више празних папира за индивидуално гласање, папири за групне паное, фломастери
	ТОК ЧАСА
1. корак	Наставник објашњава важност гласања и доношења одлуке која ће бити циљ за целу групу и најављује тему одлучивања. 5 минута
2. корак	На празном папиру сваки ученик исписује једну државу и град где би желео да иде на екскурзију (пожељно је просторно ограничити избор на суседне земље). На табли се исписују предлози ученика. За два предлога са највећим бројем гласова гласа се поново. Ако нема таквих предлога, дискусијом и консензусом се долази до њих, а затим се поново гласа. 5 минута
3. корак	Одељење се дели на групе од по 3 до 5 ученика са следећим задужењима: 1. група: припрема путовања – документи, маршрута, паузе, храна, пиће у одласку и повратку. 2. група: трошкови – путовање, смештај, прехрана, забава, ванредни издаци. 3. група: едукативни програм – припрема за обилазак важних места, проучавање културно-историјских знаменитости, приредбе и сл. 4. група: забава – током пута, на појединим местима или у градовима. 5. група: извештај и анализа – у току екскурзије и по повратку припремити извештај и нагласити најзначајније и највредније тренутке екскурзије. Важно је да сви ученици у одељењу буду обухваћени неком активношћу. 20 мунута

4. корак	Презентација: свака група припрема своју презентацију о томе како замишља ову екскурзију и на групном паноу представља своје предлоге. Ако око неког предлога има спорења, одлука се доноси гласањем. 10 минута
5. корак	Завршетак часа: анализа са питањима: Да ли се одељење слаже да се убудуће спроводи овакво или слично одлучивање? Има ли незадовољних ученика? Ако има, зашто су незадовољни оваквим начином рада? 5 минута

16.

Циљ	Развијање вештине доношењеа одлука угрупи
Облик рада	разговор
Метод рада	Попуњавање листова,дискусија
Средства	Два хамер папира
	ТОК ЧАСА
1. корак	Поставити два хамер папира на табли .На једном писати разлоге за одлагањеконтролног а на другом против
2. корак	На једном писати разлоге за одлагањеконтролног
3. корак	Један о један ученик устају и дају разлоге за или против
4. корак	Сви заједно анализирамо одговоре и бројимо гласове за илипротив
5. корак	Ако је виише ученика за одлагање контролног као разредни старешина замолићу наставника историједа одложи контролни уз образлоење зашто то радим,а ученици ће остајати после часова да заједно учеисторију .

Ситуација 4. – Грађење односа поверња са ученицима

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу у коме постоје два ученика који увек негодују уколико добију нижу оцену и стално потенцирају упоређивање са другим ученицима из одељења. Једном се догодило да се заиста поткрала грешка и ви сте, наравно, оцену исправили. Од тада, чини вам се да се некако тај однос неповерења према вашем критеријуму оцењивања "проширио" на још неколико ученика који мисле да "имате" нешто баш против њега/ње, те му/јој дајете нижу оцену, док други који су "баш слично" одговорили/написали добијају боље оцене. Примећујете да велики део часова наставног предмета који предајете посвећујете разуверавању ученика по питању оправданости њихових оцена. Размишљате како да се на ЧОС-у позабавите овим проблемом.
Задатак за час одељењског старешине	Учврстити међусобни однос поверења са ученицима. Подстаћи ученике да изнесу своје бриге и разлоге неповерења. Разменити са ученицима личне доживљаје описаног проблема и пронаћи решење

1.

Циљ	Успоставити међусобно поверење ученика и наставника Подстаћи ученике да изнесу своје бриге и недоумице
Облик рада	Фронтални и групни
Метод рада	Дијалошки
Средства	Унапред припремљен штампани материјал, правилник о оцењивању ученика – извучени основни делови прилагођени ученицима
	ТОК ЧАСА
1. корак	Поделити одељење на две групе. Групу ученика и групу наставника. Група наставника је група ученика која се стално буни за оцене. Објаснити ученицима на који начин се одвијаи која су правила ове игре и након тога почети са њом. Поделити материјал за тест ученицима који глуме наставнике. Њихов задатак је да поделе тестове и да након што друга половина заврши са израдом теста покупе тестове и оцене их. Сваки од ученика има по неколико тестова да прегледа.
2. корак	Након прегледања тестова ученици их враћају својим друговима. Ови имају задатак да погледају своје тестове упореде их и дају своје мишљење о добијеној оцени. Ученици који играју наставнике морају да образложе разлоге зашто су баш тако оценили поједине тестове. (У првом делу ученици који играју наставнике немају унапред задане критеријуме о оцењивању)
3. корак	Након тога ученици-наставници поново узимају тестове али сада добију припремљени материјал са утврђеним критеријумима за оцењивање који прате правилник о оцењивању. Поново прегледају тестове и ако је потребно коригују оцене. Тестове опет деле остатку одељења које након тога износи своје мишљење о оценама.
4. корак	Отворити дискусију о ономе шта су научили на том часу. Ученици који су глумили наставнике одговарају како су се осећали у тој улози, шта им је било тешко и шта мисле колико су коректни били при давању оцена први пут, а колико при давању оцена након добијених критеријума о оцењивању.
5. корак	Након тога разговарати о томе шта мисле какве би критеријуме о оцењивању требало донети за њихове задатке и заједнички поставити те критеријуме за будуће тестове и провере.

2.

Циљ	Подстаћи ученике да разговарају отворено о проблему , да предложе идеје за његово решавање и да се заједнички донесе прихватљиво решење, а да се на тај начин учврсти међусобни однос поверења
Облик рада	Групни, фронтални и индивидуални
Метод рада	Дискусија, кутија за предлоге – анкета, израда плаката
Средства	Кутија за предлоге, плакат, фломастери, табла, креде
	ТОК ЧАСА
1. корак	Наставник упознаје ученике са проблемом који се јавља у вези оцењивања. Истиче циљ часа – постизање заједничког решења прихватљивог за све, како би се учврстило поверење на релацији ученик – наставник, а и поправила клима у одељењу између самих ученика
2. корак	Предлаже да се ученици укратко (конкретно) изјасне шта је то што им смета у вези оцењивања, која су њихова очекивања када нпр одговарају или раде тест, који су проблеми или замерке,.. да напишу на папиру и убаце у кутију
3. корак	Након што су сви убацили папире у кутију, одабрани ученици групишу према врсти проблема питања и своде их на она која су суштинска: На пример ако су на листићима ученици написали сл – Наставница ми увек да нижу оцену од оне коју сам заслужио, а на сва питања сам одговорио тачно - Увек знам боље од Маје, а наставница њој даје боље оцене, јер њу више воли - на прошлом тесту наставница ми је грешком сабрала мање поена и дала ми нижу оцену од заслужене, то јој се никад не би десило код неког од њених мезимаца - толико сам написао, да сам испунио и додатни лист, а опет сам добио двојку,... , одабрани ученици, уз помоћ наставнице, могу то да сведу на следеће (пишу на табли): 1. проблем критеријума у оцењивању (као главни проблем) 2. проблем учења (неки ученици сматрају да су ''све'' тачно написали, али су можда написали нпр оно што се од њих и није тражило, површно су се дотакли теме или су је ''промашили'', нису дали прави одговор, учење ''напамет'') 3. лични проблеми (родитељи форсирају ученика/цу, па је под притиском, пореди се са онима који увек добију одличну оцену и сматра да треба и он/она да је добије,..)
4. корак	Наставница отвара и води дискусију о критеријумима у оцењивању, слуша предлоге ученика у вези решења и записује на таблу. Из свега, изводи закључке : - наставница треба да упозна ученике са Правилником о оцењивању и да им помогне да га разумеју - након што обраде неку тематску целину у оквиру предмета, да их упозна са критеријумом за ту тематску целину (шта очекује да се зна за двојку,..) - када се ради тест, контролна вежба или писмени задатак - да се ученици не потписују, већ да се упише шифра уместо имена (а име се уноси након

	што је наставница прегледала и уписала оцену) Тако би се елиминисала могућност да неко добије већу оцену јер је наставницин ''мезимац'' - на пр на самом тесту који ученици попуњавају наставница поред сваког задатка уписује број бодова и на крају бодовну листу (од колико до колико бодова је за двојку,...) - да се након сваке обрађене теме, иста утврди кроз форму питања која ће бити постављана нпр на тесту, пре него што ће наставница да испитује усмено или писмено - ако је могуће да прво одговарају ученици који боље савладају градиво, како би други могли да ''увиде'' шта се као одговор за постављено питање тражи и да онда немају илузију да су ''све знали'' или ''много написали''
5. корак	Усаглашавање ученика међусобно и са наставницом око закључака, а након тога, ученици заједно праве плакат са Правилима – одн уписују закључке око којих су се сложили. Ово ће их подсећати на правила на која су они пристали (јер су праведна) , а уједно створиће се клима равноправности, заједништва и међусобног поверења Уколико наставница процени да је неко од ученика ''под притиском родитеља'' може о овом проблему разговарати и са њима Договарају се како да помогну ученицима који теже савладавају градиво

3.

Циљ	Успоставити поверење на релацији ученик- наставник Подстаћи ученике да изнесу своје бриге и разлоге неповерења Указати ученицима на значај сагледавања ситуације из другог угла и заједничког решења проблема
Облик рада	фронтални, индивидуални, групни
Метод рада	дијалог, анализа и синтеза, компаративна метода, олуја идеја
Средства	вербална, текстуална(тестови, правилник, папири са питањима)
	ТОК ЧАСА
1. корак	Упознати ученике са темом, циљевима и задацима часа. Нагласити да се проблем тиче обе стране (и наставника и ученика). Напоменити да се проблем не може решити без узајамне сарадње и без сагледавања проблема са обе тачке гледишта. Дати пример неког свог проблема који се решио на такав начин. Ученике на сарадњу подстаћи тако што ће прво наставник изнети шта њему смета и шта њега брине у вези са ставом и понашањем ученика.Потом ученици износе шта они мисле о томе.
2. корак	**Brainstorming.** Дати ученицима картице са питањима типа шта мисле о томе да ли је наставников критеријум оцењивања јасан (да ли знају шта за одређену оцену треба да знају) и прведан. Замолити ученике да одговоре.
3. корак	Ученике поделити у групе. Замолити их да продискутују своје одговоре у оквиру групе.
4. корак	Излагање група и поређење њихових одговора. Излагање наставника на основу сазнања о мишљењу ученика која се односе на наставников критеријум и праведност оцењивања (разјаснити шта треба ученик да зна за сваку оцену, разлику између тачних, нетачних и делимично тачних одговора – дати примере таквих одговора са последње писане провере и сл.).
5. корак	Усвајање и израда правилника о доброј сарадњи и конструктивним начинима решавања проблема у будућности.

4.

Циљ	Разрешити проблем објективног оцењивања одељењског старешине као предметног наставника и враћање поверења ученика
Облик рада	групни
Метод рада	«разговор писањем», дискусија
Средства	Папир и оловка
	ТОК ЧАСА
1. корак	Поделила бих ученике у групе од по четири ученика. Задатак би им био да напишу коментар или мишљење на тему «Оцењивање (оцена) мора бити...» Кратком међусобном дискусијом и договором записали би своје идеје на задату тему.
2. корак	Предстаници група прочитали би своја решења: да оцена мора бити објективна, јавна, да је индивидуаллно мерило знања ...
3. корак	Поставила бих питање ученицима, да ли мисле да оцене из мог предмета не испуњавају критеријум објективности ? Овим питњем желела бих да ученике наведем да кроз дискусију искажу своје мишљење о оцењивању њиховог одељењског старешине као предметног наставника. Ово питање не сме бити оптужујућим тоном изречено, јер овом дискусијом би се требале преиспитати обе стране актери проблемске ситуације. Одељењски старешина требало би пажљиво да саслуша ученике, а затим да да и своје виђење проблема .
4. корак	Дискусија би требало да доведе до што јасније слике проблема и разрешње неспоразума и неповерења. Шта се жели постићи сталним жалбама на оцењивање- утисак ученика(већа оцена), утисак наставника (притисак). Ако ученицима није јасан критеријум оцењивања требало би га истаћи. Прочитати и заједно прокоментарисати са ученицима Правилник о оцењивању у средњој школи. И одељењски старешина свој утисак проблема требало би да искаже: да се истакне задатак и циљ њега као предметног професора (пружање знања и објективног оцењивањња), и да ако је једном погрешио не значи априори да у процени знања греши. Ученицима истаћи и да је за сваког наставника најтежи посао да оцени ученика. Свакако њиховом наставнику а и одељењском старешини није циљ да их «оштети», да прати њихов рад и континуирано га оцењује. Дискусија би требало да се води мирним тоном, супростављају аргументована мишљења која би довело до разрешења неспоразума и враћање поверења одељења према одељењском старешини.

5. корак	У циљу што бољег разумевања и подсећања на критеријум оцењивања група ученика би могла направити па и лепо илустровати која су знања неопходна за оцену: 5,4,3,2, 1 из Правилника.

5.

Циљ	Ученицима помоћи да сагледају значај међусобног поштовања и поверења и подстаћи формирање искрености, разумевања, и поверења.
Облик рада	Фронатални и групни
Метод рада	Дијалошка метода, израда плаката
Средства	Маказе, лепак, папир у боји, фломастери, лепљива трака
	ТОК ЧАСА
1. корак	Кратко објашњење ученицима да не постоји лични разлог да наставник различито оцењује ученике (не постоје прецењени, нити потцењени). Истаћи важност успостављања међусобног поверења на релацији наставник-ученик.
2. корак	Подела ученика на групе (5 група). За сваку групу припремити Правилник о оцењивању.
3. корак	Свака група добија задатак да из Правилника о оцењивању обради критеријуме за једну од оцена и осмисли и направи плакат.
4. корак	Презентовање паноа.Објашњавање битних делова Правилника о оцењивању.
5. корак	Дискусија о критеријумима за поједине оцене(од 1 до 5). Извођење закључка о евентуалном одступању од критеријума наставника и Правилника о оцењивању.

6.

Циљ	Оспособити ученике да стекну поверење у наставнике
Облик рада	Групни, фронтални
Метод рада	Дијалошки
Средства	Дидактички материјал
	ТОК ЧАСА
1. корак	Поделити ученике у групе од по два ученика. Поделити дидактички материјал и објаснити ин шта треба да ураде.
2. корак	Потребно је да свако од њих напише које по њиховом мишљењу особине красе доброг наставника а које доброг и примерног ученика. Шта је по њиховом мишљењу добар друг.
3. корак	Испредавати о моралу и моралном изгледу једног наставника и једног ученика. Испричати из живота један пример стицања поверења између два друга, два ученика. Разменити са њима личне доживљаје. Написати на табли своје личне проблеме и дилеме. Покушати да доведете у сличну ситуацију два друга из одељења а затим анализирати њихове реакције на сличну ситуацију. Све то исписати на табли , целу симулирану ситуацију и њихове реакције. Покушати да се нашу решења тих проблема.
4. корак	Свако од ученика износи своју презентацију сличне ситуације и један од ученика који су у пару износи мишљење и закључке о ситуацији у којој се нашао и како је реаговао на то. У исто време активно учествовати са ученицима у решавању проблема.
5. корак	За крај презентације суошити три најбоље презентације тј. Три пара ученика. Заједно са њима анализирати поменуте ситуације и њихова решења тих ситуација док остали ученици дају своје сугестије и мишљења. Наћи са њима најбоље решење а затим им објаснити како се ви осећате и шта мислите у том тренутку о свему. Најбољег ученика и његово решење похвалити

7.

Циљ	Помоћи ученицима да развијају однос поверења према другима и да је праштање прво начело у успостављању добрих односа са људима
Облик рада	Индивидуални,групни,фронтални
Метод рада	Акваријум,разговор
Средства	Стикери,папири великог формата,фломастери
	ТОК ЧАСА
1. корак	Долазим на час одељењског старешине и предлажем ученицима да мало поразговарамо о прошлом часу на коме су Марко и Никола негодовали због оцена из предмета који предајем.Евидентно је да се поткрала грешка кад сам прегледала писмене задатке и да су ,за исто урађен задатак као Јована,они добили нижу оцену.Признајем погрешила сам:“Ко ради тај и греши.“
2. корак	Међутим Марко и Никола су и прошли пут негодовали,иако њихови писмени задаци нису били у потпуности урађени.Неке кораке без којих не могу доћи до решења су прескочени тако да су им оцене остале исте Зато сам одлучила да видимо у чему је проблем.Хајде најпре да се замислимо и одговоримо на питање:“Да ли сам у свакој ситуацији био у праву.“Одговоре запишите на стикере. Пошто смо пребројали одговоре, видели смо да скоро сви ученици из одељења су бар једном погрешили доносећи суд о некоме или нечему.
3. корак	Чини ми се да постоји извесно неповерење према мом критеријуму оцењивања и да Марко,Никола и још неколико ученика мисле да „имам“ нешто против њих.Мени је јако важно да промене мишљење које су стекли о мени.
4. корак	Зато ћемо сад дискутовати на тему:“Зашто би предметни наставник имао нешто против мене“ Верујем да ће ваша дискусија бити искрена. У средину учионице на четири столице сешће Никола,Марко и још два ученика који деле њихово мишљење,а у круг око њих нека седну остали ученици.У средини је и једна празна столица.Дискусију ће започети њих четворица. „Мислим да ме не волите јер сам штеребер“ „Ви ме кажњавате оценом јер сам на предходном часу причао и нисам слушао ваше предавање“ „Ви мислите да не волим ваш предмет“ „Бојим се да ћу добити мању оцену а треба ми одличан успех због уписа на факултет“ У међувремену један ученик из спољњег круга додиром по рамену ставља до знања Марку да жели да се укључи у дискусију и да ће сести у средину.

	„То што сте рекли није истина.Она је баш праведна и верујем да јој се поткрала грешка“ Потом се укључио други,трећи,... ученик. „На почетку часа нам је рекла да је синоћ касно прегледала писмене задатке и вероватно јој је попустила концентрација“ „Раније се није дешавало мислим да је случајност“ „Мислим да је то ваш субјективан осећај.Размислите мало.“
5. корак	Кад смо завршлили дискусију дошли смо до закључака које смо написали на папире великог формата. -Не треба доносити пребрзо закључке -Сви ми имамо мане и слабости,али морамо бити спремни да људе прихватимо такве какви јесу -Треба да ширимо љубав и добре међуљудске односе -Љубав је чинити уступке -Морамо знати да људи имају вредности и без обзира на грешке које су чинили морамо им поклонити поверење -Праштање је прво начело у успостављању добрих односа са људима Ово нека буде подсетник свима нама

8.

Циљ	Успостављање добрих односа,заснованих првенствено на медјусобном поверењу,а све захваљујући истицању лицних незадовољстава и отклањању сметњи ка доброј комуникацији и поверењу
Облик рада	Групни рад
Метод рада	Акваријум техника
Средства	Креда,табла
	ТОК ЧАСА
1. корак	Уценицима објасњавам нацин данасњег рада И циљ часа/медјусобно поверење Уценици седају у круг у оквиру кога на 4 столице седе уценици који нису до сада били незадовољни оценом,па це објективније сагледати ситуацију. На табли истицем тему И описујем ситуацију
2. корак	Дискусију на задату тему започињу издвојена 4 уценика
3. корак	Подстицемо уценике из сирег круга да се укључце и узму уцесца у дискусији истицуци разлицита искуства,нацине оцењивања,бодовања,критеријуме за разлиците области које се вреднују из датог предмета У дискусији сви уцествују и сви су саслусани,а посебно уценици са исказаним незадовољством
4. корак	Одељењски старесина подробно упознаје уценике са Правилником о оцењивању,разлицитим вредновањима,нацинима тестирања,нацинима бодовања,условима који карактерису и описују поједине оцене Потом наставник подсеца уценике на давно утврдјене нацине оцењивања и бодовања тестирања у оквиру свог предмета Захтева од уценика да и они поткрепе примерима напред рецено
5. корак	На крају долазимо до идеалног ресења-да је наставник предоцио потребно,уценици поновили вец рецено,поткрепили примерима из праксе,а незадовољним уценицима многе ствари јасније јер су уо

9.

Циљ	Учврстити међусобни однос поверења са ученицима.
Облик рада	Фронтални, рад у групи
Метод рада	метод усменог излагања
Средства	папири,хамер, штампани материјал за сваку групу
	ТОК ЧАСА
1. корак	Разговор са ученицима о начину оцењивања. Коме шта више одговара,усмено или писмено одговарање? Зашто? Да наброје предности једног и другог начина одговарања. Разговор са ученицима о „Правилнику о оцењивању ученика у средњој школи“. Да ли знају шта је то? Какве прописе садржи? Обавестити их да чланови 5,6,7,8,9, тачно прописују којим знањима, вештинама, умећима ученици треба да овладају за коју оцену од 5до 1. Поделити копије ових чланова правилника.
2. корак	Поделити одељење у 4-5 група у зависности од броја ученика. Групе треба да се договоре ко ће бити особа А, то је наставник а остали чланови групе су ученици. Особа А добија задатак да осталим члановима постави по једно питање из градива мог предмета. Чланови групе треба да одговоре, по избору особе А писмено или усмено.
3. корак	Групе одглуме ситуацију одговарања. Од постављања питања особе А, давања одговора осталих чланова, доношења писмених одговора.Особа А даје оцену за усмени одговор и образлаже оцену за писмено одговарање, на основу Правилника о оцењивању.
4. корак	Разговор са ученицима. Колико је било тешко оценити одговоре? Који фактори могу да негативно утичу на одговарање? (трема, умор...)Који фактори могу да утичу на оцењивање од стране наставника?(умор, превид..)Колико имају поверења у наставнике и када предају и када оцењују? Шта мисле колико је тешко оцењивати? Зашто понекад мисле да неко од наставмика/ја има „нешто против њих“?Поделити са њима лично искуство оцењивања. (Ја сам одболовала прво закључивање оцена у животу.)
5. корак	Исписати или залепити на хамеру правилник о оцењивању. Закључити радионицу разговором да ученици треба да имају поверења у наставнике и када предају и оцењују. Да у раду наставника не сме да постоји лични моменат да неког „воли или не“. Ако се појави грешка при оцењивању да може бити превид или последица умора, никако намере да оштети ђака. Истаћи да сваки приговор на оцену мора да буде аргументован.Инсистирати на томе, да је оцена јавна, и да је наставник дужан да је образложи, али да ученици то треба да прихвате, и да сваки коментар или питање треба изнети на пристојан начин, никако свађалачки.

10.

Циљ	Учврстити међусобни однос поверења са ученицима. Отворени разговори да би се побољшала клима у одељењу као и праг толеранције међу њима.
Облик рада	фронтални, групни и индивидуални
Метод рада	вербални разговор, плаката
Средства	Фломастери, папир у боји, стикери, велики хамер
	ТОК ЧАСА
1. корак	Волела би да поразговарамо о оценама и о томе да ових дана имам осећај да је наш однос није исти као пре, од кад сам погрешила код оцењивања контролних задатака. Да ли може и наставник да погреши? Шта све може да утиче на мене за време оцењивања и на оцену?
2. корак	Ајде да се присетимо и да излистамо шта све садржи Правилник за оцењивање? Требало би да имамо пет група јер оцене иду од 1-5. Свако вуче по један број, 1-5, који сам спремила на стикере, групе се формирају случајним избором.
3. корак	Свака група има своју боју (папир у боји: 5-црвена, 4-плава, 3-зелена, 2-жута и 1-бели папир), на нивоу групе се договарају и направе листу – за коју оцену шта треба знати и које критеријуме треба задовољитиза ту оцену.
4. корак	Свака група извештава – упознајемо се са постављеним критеријумима, могуће су и корекције ван групе ако је оправдано и прихвата се, упиује се оном бојом коју је користила група која проширује листу критерија. Сваки ученик може да износи сугестију али се уписују они који су прихваћени од стране одељења. На велики хамер се залепи свака листа – критеријуми за оцењивање од 1 до 5, да би могли сви да се присете у мометима кад осете неправду.
5. корак	Да ли можемо сви имати исту оцену или постоје разлике? Ко ради може и да погреши, и свака оцена се може да се поправи ако се договоримо кад, како и на који начин ћемо то урадити. Ако се слажете на следећем родитељском састанку би обавестила ваше родитеље о томе да смо излистали критеријуме за оцењивање и да их подсетим да су ваше способности различти и да више фактора може утицати и на ваше знање као и на оцену.

11.

Циљ	Учвршћивање међусобног односа поверења одељењског старешине и ученика.
Облик рада	Фронтални и групни
Метод рада	Вербални, дијалошка метода
Средства	Папир и оловка, Правилник о оцењивању, табла, креда
	ТОК ЧАСА
1. корак	После уобичајених уводних радњи и речи представљам ученицима централну тему данашњег часа, а то је разговор о проблему који се већ дуже јавља у разреду, појаве такозваног ,,калимеро“ синдрома (инсистирања на сталној неправди која им се наводно чини) појединих ученика у односу на мене као предметног професора и разредног старешину
2. корак	Прво молим ученике да продискутују о тим дешавањима како бих чуо њихове ставове и угао посматрања на проблем. Најпре тражим од групице ученика који инсистирају на постојању проблема да сви дају виђење проблема, а затим и неколицину од осталих ученика из одељења питам за мишљење обавезно председника одељењске заједнице и неколицину водећих чланова одељења по успеху и месту у социјалној групи.
3. корак	Без обзира, чак и ако евентуално проценим да се јасно види да ,,калимеро“ ученици таквим ставом покушавају да врше притисак на мене ради остваривања њихових циљева (боље оцене, поправљања изостанака, стварања неке врсте доминације....) све ученике упознајем најпре са Правилником о оцењивању и онда дискутујемо о њему. Слушам предлоге ученика шта им смета у мом начину рада и шта мисле да би требало унапредити и то обраћајући им се на начин да свате да тражим истинску кооперацију и показујем велику заинтересованост за њихове одговоре и дискутујемо о њима са аргументима за и против
4. корак	У следећем кораку разговарамо о томе да су могуће грешке код свих и прво наводим неке своје грешке , али инсистирам на томе да је људски грешити, али још више, да се грешка исправи кад се уочи. Тражим од ученика да се и они присете неких ситуација из њихових живота када су погрешили и како су тада поступили. Када се констатује да су ненамерне грешке могуће постављам проблем злоупотребе и претеривања у тражењу неправде од стране појединих ученика, који прете да науше атмосферу и постављам питање да ученици сами дају предлог како да се та ситуације превазиђе. Како ће наравно заједнички став бити да се грешка која се направи мора поравити, прелазимо на друго питање, како спречити злоупотребу ученика који се стално и претерано и врло често безразложно буне. Ученици износе предлоге који се такође састоје од постављања својеврсне

	границе и система награде и казне као и за остале ставри у току школовања или их ја дискретно наводим ка решењу у том правцу.
5. корак	Усваја се заједнички критеријум да сваки ученик има право да ЈЕДНОМ уложи приговор уколико мисли да је оштећен без икаквих последица чак и ако је његов приговор неоправдан, те да добије оцену коју је заслужио , а да сваки следећи пут за оправдан приговор добије и бонус бод преко оствареног скора, јер је прегледом рада уложио додатни напор и утврдио грешку, а да за сваки неоправдан приговор добије бод мање од освојеног скора, јер и после накнадног прегледа није дошао до правог резултата и што је реметио радну атмосферу. Сложили би смо се да би на овај начин стимулативно деловали у три правца: 1. на наставника да пажљивије прегледа тестове, а да има право на грешку (1 по ученику годишње) исто као и ученик на 1 приговор без последица. 2. на ученике, јер би се сви трудили и да провере резултате, те би тако још једном прошли кроз задатке и утврдили градиво или видели (научили) како се ради задатак који им није био исправан 3. ученици који се буне само да би правили неред или имају неке друге скривене намере били би дестимулисани да се јављају осим ако не постоји ствана грешка На овај начин би се увео фер однос да и ученик и професор имају већу одговорност, учврстио би се систем награде и казне, те дошло до правичног решења проблема и праведног система за све ученике у одељењу, а одржао ниво дисциплине и одговорности за своје поступке.

12.

Циљ	Разумевање ситуације из другог угла. Развијање свести о потреби и важности поштовања правила и туђих осећања. Рад на стварању међусобног поверења и поштовања.
Облик рада	Групни, индивидуални, фронтални.
Метод рада	Игра улога, рад на тексту, дијалошки.
Средства	Текст, картице, хамери, фломастери, Правилник о оцењивању.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Играње улога – 4 ученика – за улогу наставника, Милана, Милице и Лазара. Наставник: Погледала сам ваше контролне задатке (чита оцене) Милан 5, Милица 4, Лазар 4... (ученици шапућу и гледају своје контролне док наставник уписује оцене). Милица: (тихо шапуће Милану) Могу ли да видим твој контролни? (упоређује контролне и јавља се) Наставниче, Милан је за исти задатак као и мој добио максималан број бодова а ја бод мање. Због тога сам и добила четворку. Један бод ми недостаје. Наставник: (узима контролне и гледа) Извини, Милице, моја је грешка. Свакоме се могу догодити грешке у раду. Исправићу своју грешку и твоју оцену. Лазар: (гледа свој и Миланов контролни задатак) Наставниче, зар и мој задатак не заслужује максималан број бодова? Наставник: Донеси, Лазаре, контролни да погледам (гледа контролни и одмахује главом). На жалост у овом задатку ниси у потпуности одговорио на постављено питање. Недостају ти неке кључне речи које су веома битне и које су поменули Лазар и Милица. (чује се звоно и ученици напуштају учионицу. Наставник остаје видно забринут и зачуђен) Наставник: (говори за себе) Да ли је могуће да ученици немају поверења у мој рад? Баш се осећам непријатно и тужно. Како је до овога могло доћи а увек сам се трудио да будем објективан и да ученике оцењујем по постављеним стандардима? Кратак разговор о утисцима и истицање проблема у овој ситуацији (циља часа).
2. корак	Формирају се четири групе. Цвака група добија картицу са питањима и хамер за одговоре.
3. корак	Ученици раде по групама. I група – Износи своје мишљење и знања о томе шта ученик треба да зна за оцену 5, 4, 3 и 2. II група – Износи своје мишљење и ставове са становишта Милице и пише их на хамеру. Како се Милица осећала? Да ли је била у праву? Да ли је добро

	поступила? III група – Износи своје мишљење и ставове са становишта Лазара и пише их на хамеру. Како се Лазар осећао? Да ли је био у праву? Да ли је добро поступио? IV група – Износи своје мишљење и ставове са становишта наставника и пише их на хамеру. Како се наставник осећао? Да ли је добро поступио према Милици? Да ли је добро поступио према Лазару?
4. корак	Хамери се каче на видно место. Свака група износи своје мишљење и ставове до којих су дошли. Потом се отвара дискусија. За прву групу се доноси Правилник о оцењивању и упоређује са радом прве групе.
5. корак	Доносе се закључци и могућа решења за превазилажење овог проблема. Они се такође пишу на хамеру који остаје на видно место.

13.

Циљ	Да ученици стекну поверење у мој критеријум оцењивања, у објективност, правичност и оцењивање без дискриминације по било ком основу.
Облик рада	Фронтални, групни, индивидуални
Метод рада	Дијалошка, метода писаних радова
Средства	Дидактички материјал
	ТОК ЧАСА
1. корак	Подсећам ученике да смо у претходном пеиоду на часовима доста времена трошили на убеђивања око тога да ли сам неком ученику дала мању оцену приликом неке писмене провере. За почетак нека подигну руке сви они ученици који сматрају да су у протеклом периоду добили нижу оцену од оне коју су заслужили.Установићемо да ли поред оних ученика за које већ знамо да су били незадовољни оценом има оних који су то прећутали.
2. корак	Сваки(или неки)од ученика који су се јавили појединачно могу да изнесу разлог свог незадовољства или сумње у моју објективност.
3. корак	Упознајем ученике да постоји Правилник о оцењивању ученика којег се придржавам у коме постоје оквири за процену резултата учења и да то што ми се некад поткраде грешка приликом оцењивања не значи да треба увек по том принципу да траже разлог да добију већу оцену.Да би увидели шта све утиче на оцену позабавићемо се тиме практично.Ученици ће се поделити у три групе. Сваки ученик ће добити папир на коме ће написати своје име.Записаће краћи диктат од пет реченица.
4. корак	Након тога измењаће папире међу групама тако што ће прва предати другој, друга трећој, а трећа првој.Поново ће сваки ученик имати испред себе један папир са диктатом.Свака група ће добити тачно написан текст на основу кога ће моћи да оцењује.Следећи задатак ће бити да уз сагласност групе дају оцену за тачност написаног диктата(записане све речи), за рукопис, за уредности за правопис. То ће назначити на сваком папиру ради уштеде времена са : Т, Р,У и П, а након тога ће написати просечну оцену на основу претходних.Свако ће поново узети свој папир и погледати оцену.
5. корак	Анализираћемо како су сада задовољни оцењивањем,(зашто јесу или зашто нису), да ли имају неке примедбе, да ли се негде поткрала грешка, шта то све поред тачности задатка(у овом случају уредност, правопис и рукопис) утиче на оцену, Закључујемо да ако неко није задовољан својом оценом треба да се интересује шта боље да савлада, а не да одмах пореди са туђим оценама и задацима и да упорно тражи грешку код наставника. Наравно и даље важи правило да ако ми је нешто "промакло" могу да ми кажу , исправићу.

14.

Облик рада	Индивидуални, групни, фронтални, рад на тексту,
Метод рада	дискусија, блиц лихт
Средства	писани материјал (текст), картице, фломастери, модераторска табла.
Циљ	Учврстити међусобни однос поверења са ученицима. Подстаћи ученике да изнесу своје бриге и разлоге неповерења. Разменити са ученицима личне доживљаје описаног проблема и пронаћи решење.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Ученици добијају одштампан Правилник о оцењивању, који најпре индивидуално а затим у пару читају и анализирају.
2. корак	Ученицима добијају наједноставнији тест из прве године из основа економије који садржи отворена и затворена питања поређана према Блумовој таксономији.Питања су прилагођена узрасту и нивоу знања ученика. Сви ученици решавају тест. Тест се предаје и случајним избором (сваки ученик добија цедуљу са неким бројем и ученици који извуку нпр. бр.5 су чланови комисије) се бира комисија за израду кључа и бодовне листе.
3. корак	Комисија, на основу питања у тесту, саставља кључ и бодовну листу, а остали ученици у групама дискутују о тежини питања и могућем вредновању.
4. корак	Пошто је комисија саставила кључ и бодовну листу и прегледала тестове, сваки члан комисије одлази у једну од група са прегледаним тестовима. Постоји могућност и да ученици раде тестове под шифром и да се након завршеног прегледања дешифрују и врате ученицима чиме би се још више указало на ''објективност'' оцењивања. У овом случају, у другом кораку, када ученици добијају тест да реше треба им нагласити да раде под шифрома. Прегледани тестови се враћају кандидатима који су их радили и оставља се време да се изнесу евентуалне примедбе. Износе се лични ставови, задовољство или незадовољство добијеним оценама. Пошто је сваки члан комисије у једној од група ученици су у ситуацији да га питају да им образложи дате поене и оцене. Када све групе тоураде са својим чланом комисије, комисија износи своје виђење, проблеме и недоумице које су имали приликом израде кључа и бодовне листе, око чега се углавном водила полемика, колико мисле да су били реални приликом оцењивња...

5. корак	комисија износи своје предлоге за објективно оцењивање, а затим и остали ученици. предлози се качe на модераторску таблу и групишу по сличности. Формира се листа предлога и дискутује се о њиховој реалности, потреби уважавања Правилника о оцењивању и бодовања задатака по тежини. Нови предлози се усвајају и примењиваће се у настави. Групе добијају задатак да саставе тест (кључ и бодовну листу) из предмета који им предаје одељењски старешина за један од наредних часова одељењске заједнице. Ученици у једној реченици исказују свој став о реализованој часу или начину решавања дате ситуације.

Ситуација 5. – Проблем нереалне процене знања

Опис ситуације	С времена на време, дешавало се да чујете од колега како понекад у школу дођу родитељи и жале се на оцене своје деце верујући да она свакако знају више и да више уче. Вама се то недавно догодило и ситуација је била доста непријатна. Јасно вам је да не можете баш увек директно утицати на родитеље осим кроз стрпљиве разговоре и родитељске састанке, али размишљате како да се проблемом недостатка реалног увида у сопствено знање и уложен труд позабавите на ЧОС-у. Ипак, јако је важна слика коју о оцењивању и дешавањима у школи ученици презентују код куће, те би сте на овај начин индиректно могли да бар мало утичете и на ставове родитеља.
Задатак за час одељењског старешине	Подстицати код ученика развијање вештина реалне процене стања - у овом случају односа између уложеног рада, успеха у учењу и оцене. Подстицати код ученика дубљи увид у сопствено знање (“знам колико не знам”). У ходу радити на подстицању позитивне атмосфере у одељењу - задовољнији ученици, мање неоснованих коментара.

1.

Циљ	Ученици треба да науче да реално процењују свој труд и рад, колико знају у датом тренутку и шта још треба да учине да би постигли жељени резултат. Ученици треба да буду свесни да само уколико буду имали такав однос према себи могу напредовати.
Облик рада	фронтални, групни
Метод рада	рад на тексту, дијалошко-монолошки
Средства	текс, папир, оловка
	ТОК ЧАСА
1. корак	Разредни старешина (који иначе предаје немачки језик) ће ученицима подељеним у три групе дати исти текст на немачком језику са задатком да у року од 15 минута припреме препричавање текста, с тим што их овога пута неће оцењивати он, већ ће се ученици међусобно оценити. Разредни старешина ученицима скреће пажњу да оцењивање мора бити објективно, а не засновано на личним афинитетима и тражи од ученика да приликом оцењивања гледају следеће елементе: течност и брзину излагања, богатство речника, способност да текст препричају својим речима а не да поједине реченице или делове уче напамет, способност да искажу и своје мишљење у вези са темом текста или пак да је повежу са информацијама које већ знају, а не налазе се у том тексту.
2. корак	Ученици припремају излагање. (Ученици ће одредити два или три ученика који ће бити представници групе и излагати испред своје групе.)
3. корак	Ученици излажу. (Док једна група излаже остале бележе своје утиске водећи рачуна о постављеним критеријумима оцењивања.)
4. корак	Ученици унутар своје групе сређују, усаглашавају утиске, износе своје мишљење, односно своје оцене и образлажу их.
5. корак	Разредни старешина ученицима скреће пажњу на то да је првенствено за њих саме, за њихово напредовање и правилан развој личности важно да реално процењују свој труд и своје одговоре. Групе, чувши себе и друге, и стално имајући на уму унапред постављене критеријуме оцењивања могу да прокоментаришу да ли сматрају да су реално оцењене.

2.

Циљ	Побољшати односе међу ученицима Остварити искрен разговор на релацији родитељ-дете-наставник
Облик рада	Фронтални, индивидуални, групни
Метод рада	Игра улога
Средства	Папири са питањима
	ТОК ЧАСА
1. корак	Ученике ћу поново упознати са Правилником о оцењивању, а затим ћемо повести разговор о томе да ли су они задовољни успехом.
2. корак	Ученике делим на четири групе: родитељи, зченици, наставници и посматрачи. Родитељи добијају папириће са питањима за наставнике и децу. Припрема за реализацију траје 10 минута.
3. корак	Групе изводе свој драмски приказ, а посматрачи процењују ситуацију.
4. корак	Након извођења свих ситуација посматрачи одлучују која је најуспешнија и даје најверније слику стања.
5. корак	Резимирамо ситуације и проверавамо да ли су оцене реална слика њиховог знања. Наводимо децу да схвате да и родитељи имају потребу да им деца буду добри ђаци због будућности, али и да су њихове жеље, потребе и пре свега могућности ти који су пресудни. Треба да су свесни да су оцене добијене на основу уложеног рада и труда.

3.

Циљ	1. Реална процена односа између уложеног рада, успеха у учењу и оцене; 2. Развој критеријума за евалуацију путем групне интеракције; 3. Развој здраве критичности и самокритичности; 4. Постизање дубљег увида у сопствено знање путем интроспекције; 5. Повећање броја задовољних ученика и смањење броја неоснованих коментара; 6. Стварање позитивне климе у одељењу.
Облик рада	Фронтални, групни, индивидуални
Метод рада	Монолошка, дијалошка, дискусија, евалуација
Средства	Папири за групне паное, фломастери у боји
	ТОК ЧАСА
1. корак	УВОД: Наставник истиче важност евалуације и најављује циљеве рада: вредновање ефикасности учења и рада, остварене користи, властитог успеха и неуспеха, као и активности и учинка групе, уз учење принципа вредновања једни од других. Време трајања: 2 минута
2. корак	ПОДЕЛА ОДЕЉЕЊА У ГРУПЕ И ОБЈАШЊЕЊЕ ГРУПНИХ ЗАДУЖЕЊА: Одељење се дели у пет група; Свака група добија папир за пано и у заглављу исписује своје (измишљено) име (битно за развој значаја сарадње, интеракције, солидарности и групне кохезије); Групе раде на градиву према задужењима, тј. питањима са радних (наставних) листића; Циљ је припремити групну презентацију која ће приказати одговарајућу евалуацију. Време трајања: 3 минута
3. корак	ИНТЕРАКТИВНИ ГРУПНИ РАД: Свака група добија свој део градива на којем ради (погодни готово сви предмети), при чему један чита док други слушају, да би после тога група заједно припремила презентацију на основу питања и задатака са радног листића. **Радни листић за 1. групу**: Припремите презентацију одговарајући на следећа питања: 1. Шта учимо и зашто? 2. Шта о томе још треба знати? 3. Чему може послужити то знање? 4. Зашто је у друштву важно то знање? 5. Како би било да тог знања нема? **Радни листић за 2. групу**: Припремите презентацију одговарајући на следећа питања: 1. Како смо радили или учили у групи?

	2. Да ли је било лако или тешко и зашто? 3. Да ли постоји лакши начин рада или учења и који би то био? 4. Како научено применити у пракси? 5. Каква је корист тог знања за децу и одрасле? **Радни листић за 3. групу**: Припремите презентацију одговарајући на следећа питања: 1. Колико смо научили или савладали градиво? 2. Да ли су сви чланови групе научили довољно и шта ако нису? 3. Шта би требало још учити, а није било обухваћено данашњим радом? 4. Колико то градиво помаже ученицима и колико им је потребно? 5. Колико треба учити да би сви чланови групе добили највишу оцену? **Радни листић за 4. групу**: Припремите презентацију одговарајући на следећа питања: 1. Да ли је градиво било интересантно и зашто? 2. Како заинтересовати све ученике за рад на овом градиву? 3. Има ли интересантних питања из овог градива које није обухваћено оним што је група радила и која су то питања? 4. Који члан групе је био највише заинтересован за рад на градиву и зашто? 5. Шта променити у начину рада групе да би градиво било интересантно? **Радни листић за 5. групу**: Припремите презентацију радећи следеће задатке: 1. Изнесите ставове групе за и против учења тог градива. 2. Свакој тези у градиву изведите супротну тезу. 3. Изнесите разлоге зашто се чланови групе сналазе или не сналазе у учењу овог градива. 4. Наведите шта је најважније, а шта најмање важно у градиву које је група радила. 5. Изнесите идеје о томе шта би требало убудуће учити из овог градива, а шта не. <u>Напомена:</u> број и формулација питања и задатака могу (и треба) да варирају у зависности од времена, узраста ученика и других карактеристика одељења и школе. Време трајања: 20 минута
4. корак	<u>ПРЕЗЕНТАЦИЈА:</u> Свака група изводи своју презентацију користећи групни пано. Остале групе оцењују ове презентације оценама од 1 до 10 (претпоставимо да је много теже проценити нечији труд и рад ако је градациона скала сложенија, иако не мора да буде тако). По завршетку свих презентација оцене се сабирају и проглашава се најбоља презентација. Пожељно је и да се унапред предвиди и нека пригодна награда за најбољу групу,

	тј. презентацију. Време трајања: 15 минута
5. корак	ЗАКЉУЧНИ ДЕО ЧАСА: Час се завршава кратком дискусијом: Шта смо научили? Како смо сарађивали? Како смо се осећали? Да ли желимо на овај начин радити убудуће и шта? (Напомена: на неким од наредних часова одељенског старешине, ако се ученици слажу, може се вршити ротација наставних листића, тако да се до краја школске године, на пример, анализирају и оцене знања и постигнућа свих пет група у свих пет радних домена.) Време трајања: 5 минута

4.

Циљ	Вежбање критичког мишљења и способности за сагледање ситуације из различитих углова
Облик рада	Групни,фронтални,индивидуални
Метод рада	Дебата
Средства	Хамер,оловке у боји,табла,креда
	ТОК ЧАСА
1. корак	Ученике делио у две групе (по 4 члана). Остали ученици ће представљати публику коа ће дати коначни суд
2. корак	На табли пишем реченицу:“Када говоримо о себи, тада смо објективни,непристрасни “.Пружићу ученицима додатно објашњење, рекавши да се мисли и на ситуације у којима причамо о својим успесима,неуспесима,грешкама. Ученици унутар својих група (за и против става написаног на табли)прикупљају аргументе и бележе на хамер
3. корак	Дебата, минут по говорнику. Хамере лепимо на таблу
4. корак	На табли приказујемо реченицу:Петар Петровић каже да пуно учи, а нема довољно добре оцене.То није праведно Ученици унутар групе прикупљају аргументе(бележе на хамер) да је Петар у праву односно да није. Дебата,лепимо хамере
5. корак	Публика даје коначни суд

5.

Циљ	Ученици требају спознати да од начина њиховог рада, уложеног времена и залагања зависи успех у учењу, а самим тим и оцена. Ученици одабиром себи одговарајућих техника и метода учења и организацијом сопственог времена могу постићи задовољавајуће резултате, а увидом у начин, поступак и критеријуме оцењивања доћи до жељене оцене.
Облик рада	Фронтални, индивидуални
Метод рада	Игра улога, дијалошка, демонстрација
Средства	презентација
	ТОК ЧАСА
1. корак	Игра улога: Одељењски старешина је претходно са групом ученика припремио мини представу која приказује следећу ситуацију: ученици су на часу математике, раде исправак писменог задатка који су урадили лошије него што су очекивали, група незаинтересована за рад једва чека да прође час и покушава се забавити дописивањем и бацањем папирића, друга група механички преписује задатак без разумевања и размишљања о томе што наставник објашњава, а трећа покушава активно да учествује, али од „активности“ осталих то јој не полази за руком.
2. корак	Одељењски старешина са ученицима започиње дискусију о томе што је приказано у представи: какво је било понашање ученика на часу, да ли се у оваквој радној атмосфери може нешто постићи, шта би ликови у представи требали да промене у свом понашању, како би требали да се понашају на часу, ко је у оваквој ситуацији на губитку, да ли је изгубљено време „вредно“ време?
3. корак	Одељењски старешина затим говори ученицима о учењу на часу, повезаности метода и техника учења (приказује презентацију о техникама учења), организације времена у току дана и постизања успеха у учењу. Говори им да је Правилником о оцењивању утврђен начин, поступак и критеријуми оцењивања и да се сваки наставник тога придржава, а да они те критеријуме морају задовољити да би добили жељену оцену.
4. корак	Прављење плана рада – ученици индивидуално праве дневни план рада у складу са својим обавезама, могућностима и интересовањима. Разрађују делове који се односе на учење, посебно оних предмета из којих имају оцене којима нису задовољни.
5. корак	Ученици износе своје планове наглашавајући шта им је примарни циљ када је успех у питању. Договор око помоћи у учењу у одељењској заједници.

6.

Циљ	Ученика оспособити за објективну процену сопствених постигнућа и постигнућа других ученика и развија систем вредности. Подстицати код ученика објективни и критички однос према оцењивању. Научити ученике да исказују свој став и поткрепљују га аргументима. Подстицати позитивну атмосферу у одељењу.
Облик рада	Фронтални, групни и комбиновани
Метод рада	Замена улога , решавање проблема(задатка) ,дискусија
Средства	Текстуална
	ТОК ЧАСА
1. корак	Наставник ученицима саопштава да ће на овом часу доћи до замене улога-они ће на овом часу моћи да буду у кожи наставника.Моћи ће да раде оно што мисле да је наставницима најлакше-да оцењују.
2. корак	Подела ученика у 4 групе .Свака група ће добити задатак да оцени неку врсту задатка(контролни задатак,писмени задатак,цртеж...) 1.група добија контролни задатак на ком су дати бодови уз сваки задатак, а ученици морају да направе скалу оцена и да оцене један урађен контролни 2.група добија задатак да оцени један писмени задатак из српског језика и да образложи које критеријуме су испоштовали (правопис,граматичке грешке,одговор на тему,форму задатка,стил...) 3.група добија један ученички цртеж из ликовног који треба да оцене и образложе оцену 4.група добија цртеж и макету из техничког које треба да оцене и наведу критеријуме оцене
3. корак	Ученици у групама раде своје задатке.Раде 10 до 15 минута.
4. корак	(Наставник свакој групи даје преостала три задатка да би олакшао праћење током презентације оцена и дискусије). Свака група образлаже свој пример и даје оцену. Остале групе дискутују о свакој оцени. Наставник на крају открива које оцене су наставници дали за те радове. Следи дискусија о томе колико се оцене подударају.
5. корак	У завршном делу часа наставник разговара са ученицима о искуствима која су стекли кроз ову ситуацију. Упознаје ученике са основним члановима „Правилника о оцењивању“ и посебно истиче *Оквир за процену резултата учења.*

7.

Циљ	Оспособити ученике да сами процене сопствени ниво знања и подстакнути партнерски однос међу ученицима а и према разредним стар.
Облик рада	Групни, индивидуални, фронтани
Метод рада	Препознавање проблема, размена знања у групи (дискусиона форма)
Средства	Разговор кроз представљену игру, дидактички материјал
	ТОК ЧАСА
1. корак	1. Поделити ученике у три групе и узети за рад једну лекцију из предмета који ученици сматрају тежим. а. Прва група: Метод настављања реченице б.Друга група: Метод постављања питања в.Трћа група: Метод истраживачи
2. корак	Свака група има15. минута времена за сопствени приступ и разраду методе.
3. корак	Свака група у неколико реченица представља могућности своје методе, као и искуство стечено на овај начин осталим групама, а и разредном старешини.
4. корак	Ротирање метода и нових 15. минута . Након тога опет презентовање стеченог искуства и разговор о индивидуалном разумевању текста кроз предочене технике.
5. корак	Разговор о нивоу усвојеног знања и покушај проналажења адекватног решења за боље разумевање сопствених могућности и афинитета.

8.

Циљ	Код ученика развијати вештину за реалну процену стања, помоћи им да сами реално боље процењују свој однос између уложеног рада, успеха у учењу и оцене и подстицати позитивну атмосферу у одељењу.
Облик рада	Групни, фронтални, индивидуални
Метод рада	Позориште у заједници
Средства	Папири, оловке у боји
	ТОК ЧАСА
1. корак	Ученици добијају ситуацију објашњену слично овој у сценарију. Деле се у четири групе: (извлаче бомбона различитих боја) 1. Експозиција – Девојчца има проблем у школи, не учи (иако родитељи знају да по читав дан проводи над књигом) и наставница жели да јој упише слабу оцену. Ученица узима дневник и покушава да спречи уписивање оцене. (Овде уочавамо два проблема: - недисциплина и слаб успех.) 2. Заплет – Ученица одлази родитељима и саопштава како је одговарала, наставница је није слушала с пажњом иако је она солидно знала па јој је уписала јединицу. 3. Кулминација – Мајка долази у школу и с врата напада наставницу , помиње како њена ћерка учи и како је по цео дан у својој соби, каже да ће овај проблем далеко да се чује. 4. Расплет – Наставница умирује мајку, а затим дозвољава да исприча шта се догодило, образлаже јој оцену, затим позива и ученицу да присуствује разговору па истиче и проблем са дневником који девојчица није поменула. Након отвореног разговора закључују да постоји проблем и у односу родитеља и детета, да дете не може поднети терет за који није интелектуално спремно па прибегава лажима. Своју кривицу сваљује на наставника, а неупућени родитељи верују детету.Из разговора се закључује да девојчица седи по цео дан у соби, али да то време не проводи у учењу већ само седи или искористи прилику да се позабави рачунаром.
2. корак	Пошто разгледају задатке ученици одиграју предложене ситуације чиме се заокружи једна кратка драмска сцена.
3. корак	Следи дискусија у вези са овим проблемом чиме се уједно подстиче и позитивна атмосфера у одељењу јер се неки препознају у одређеним улогама па схватају у чему је проблем.
4. корак	Упознајем ученике са техникама успешног ученња и са правилном организацијом времена.
5. корак	Упућујем их да сами направе своју „табелу организације времена“ и да размисле колико улажу труд, да ли се то слаже са успехом у учењу и оценама које имају.

9.

Циљ	подстицање самооцењивања ученика, самопроцене и самоевалуације уз директан увид како на ресавање задатка реагују други ученици у групи. Учити ученика да уци. Зближавање ученика кроз медјусобну сарадњу.
Облик рада	ИНДИВИДУАЛНИ рад унутар ГРУПЕ са презентацијом на крају ФРОНТАЛНО
Метод рада	метод игровне активности у комбинацији са методом рада на тексту и демонстрација
Средства	стампани текстуални материјал, празни листови А4 формата за уписивање током рада, табла, креда
	ТОК ЧАСА
1. корак	Ученицима на поцетку часа дати објасњење да це се радити једна радионица у којој це они уцествовати подељени у групе, али це укупан резултат сваке групе, а на крају и целе радионице, зависити од ангазовања сваког ученика појединацно, те да се потруде да буду прави тимски играци. Уценике у одељењу потом поделити у три групе, без претходног намерног планирања ко це којој групи да припадне (најлакса подела је да нпр. прва група буду ученици “до прозора”, друга ови у редњем реду, а треци – ред “до зида”...
2. корак	Један ученик у ПРВОЈ групи добија задатак да у себи током 3 минута процита један текст од 3-4 краца пасуса на тему “Уцење између теорије и праксе” (који је одељењски старесина претходно код куце припремио) и који се заврсава набрајањем у 10 ставки у којима се наводи како се све мозе радити на усвајању новог градива у сколи. Затим ученик враца папир на коме је текст наставнику, те у наредна 3 минута максимално се потруди да садрзај текста који је упамтио записе на празан лист. Такву информацију (на папиру) ученик даје другу до себе, овај такодје цита написан текст, враца лист другу, те сам записује све ста је упамтио из процитаног. Радња се понавља, други ученик даје свој текст трецем, треци цетвртом и тако редом до краја те групе. Последњи ученик из прве групе свој папир са написаним информацијама текста који је цитао са папира претпослењег ученика групе – предаје наставнику и враца се на место. То је рад прве групе на поцетку. ДРУГА група, истовремено , ради на свом делу посла, а то је да исти текст, АЛИ у несто опсирнијој верзији (додатна 3-4 пасуса, дакле – додатне информације имају на исту тему), цита у себи висе пута (сваки ученик да добије свој примерак одстампаног материјала!) могу и сво време док ученици прве групе раде у

	тисини), а потом, када мисле да су довољно или мозда све информације из текста усвојили – врацају лист са текстом наставнику, врацају се на место и не говоре између себе да не ремете рад прве групе. (Наставник је ту да координира временским интервалима, тако да ученици прве и друге групе не цекају једни друге, но да у приблизно исто време први заврсе своје цитање и белеске, а други науце те предају садрзај свог текста). ТРЕЦА група ученика НЕ ЗНА садрзај текста, не добија никакав материјал у писаној форми, и има задатак да се (само) ментално припреми за слусање "дебате" те да на крају заједницки сацине своју верзију текста, у којем састављању це се максимално ангазовати да све податке, цињенице и ставке које су цули од уцесника прве и друге групе запису током дебате (могу се договорити ко це бити задузен за финалну верзију писаног рада који це бити на крају гласно процитан – онај ко лепо саставља и повезује реценице у ток и смисао, и оне уценике који умеју брзо да хватају белеске и да их дистрибуирају "главном записивацу")
3. корак	Уценици из ПРВЕ групе (први и последњи уценик у раду) устају и цитају свој текст који су упамтили и записали. (Сигурно ту примецујемо разлике у квантитету информација које су се дистрибуирале ланцано редом од првог до тог, нпр. десетог уценика из групе). Наставник прилази табли и црта једноставан графикон са критеријумима 1.....10 уценик (верикално) са 1.....10 упамцених ставки (хоризонтално) и повлаци једноставну амплитуду (која вероватно има падајуци ток). На тај нацин даје се и визуелна димензија стања. Тада наступају уценици из ДРУГЕ групе, и постављају питања; најпре це свакако, ако су пазљиво пропратили "пукотине" између прве и последње верзије текста у првог групи, постављати та питања на која било ко од уценика из ланца прве групе мозе да одговори и тако "спаси образ" свом тиму. Потом це, у једном тренутку уценици друге групе да поставе и понеко питање које није било у садрзају текста на ком су радили уценици из прве групе. Будуци да уценици прве не могу знати одговор, они тада прозивају једног од уценика из друге групе да им казе и подели са свима одговор, сто овај и цини. Наставник и овде контролисе питање времена, проверава јасноцу постављеног питања (нпр. понови питање уценика или га, уз уценикову сагласност, мало преформулисе ради прецизности, а такодје задатак наставника је да обрати пазњу да сваки уценик, нароцито онај који се добровољно не јавља, добије прилику да одговори на било које од постављених питања-додатно подсетити уценике да је позељно да СВИ равноправно уцествују у радионици и слободно исказу ста су упамтили). ТРЕЦА група прави овај својеврсни квиз и ради на скупљању белезака свих изјава које су цули са обе стране и истовремено ради на сублимирању текста и писању своје, заврсне верзије коју це, на крају игре, један уценик те групе имати прилику

	да процита целом одељењу.
4. корак	На крају радионице, одељењски старесина захваљује ученицима на сарадњи, и обраца им се као целини (одељењу). Потребно је на крају сублимирати са циме су се ученици сусрели током рада, да ли су се и СУОЦИЛИ са нецим (ако јесу – да ли могу да казу о цему сматрају да је рец, да ли мозда споро записују, да ли су се касно ментално "укључили" у рад, да ли су осецали да раде под притиском или не, да ли им је тема инстересантна, колико воле акцију и колико осецају свој здрав такмицарски дух, да ли им је изазов да буду део тима или висе воле да раде сами...да образлозе укратко да ли су свесни КАКО уце), потом - да ли су науцили несто из лекције "Уцење измедју теорије и праксе" - који су нацини уцења, да ли је то понављање наглас, цитање у себи, постављање питања, слусање излагања других, брзо хватање белески, додатно ангазовање на давању лепог, језгровитог, смисленог одговора (у писаној или усменој форми), те колико је битна концентрација у раду, поверење у дату или примљену информацију од кога понекад зависи и успесност којом це наступити и нас друг. И на крају да буду искрени да казу (сваки уценик пред целим разредом за себе) да ли сматра да је дао свој максимум у реализацији ове радионице.

10.

Циљ	Развијање вештина реалне процене између уложеног рада, успеха у учењу и оцене. Оспособљавањењ ученика за дубљи увид у сопствено знање. Подстицање позитивне атмосфере у одељењу
Облик рада	Фронтални, групни, индивидуални
Метод рада	Наставити реченицу, Техника важно и хитно, Израда и контрола спровођења личног плана за период од недељу дана
Средства	Папир и оловка, ПАНО
	ТОК ЧАСА
1. корак	Ученици самостално на папиру настављају реченицу: *Када учим ја очекујем...* Сугерише им се да се определе између два става: да ли очекују стицање знања и одговарајућу оцену или уче само за оцену Трајање 5 минута
2. корак	Читање одговора и формирање група. Ученици се деле у групе, с тим да у свакој групи буду и једни и други (који уче и ради знања и за оцену). Трајање 5 минута
3. корак	Рад у групи. Техника „важно и хитно“. Групе добијају задатак да одреде своје дневне и недељне приоритете. Узимају се детаљно у обзир активности везане за школу (израда домаћих задатака, читање лектире, припрема за контролни или писмени итд.) Трајање 15 мин.
4. корак	Ученици праве недељни план рада са распоредом и сатницом учења који је обавезујући за све чланове групе. Очекује се да ће ученици који су вештији у учењу и постижу боље резултате деловати на другове сопственим примером, План рада група израђује заједнички и публикује на паноу. План треба да садржи и поље за процену остварености плана, који ће попуњавати за недељу дана, на ЧОС-у. Трајање 15 мин.
5. корак	Договор о начину праћења плана на наредним часовима одељењског старешине и развијање такмичарског духа међу групама. Рад група је мотивисан такмичењем – која група оствари највишу просечну оцену, у року од месец дана, добија награду у виду слаткиша које доносе чланови слабијих група. Трајање 5 мин.

11.

Циљ	• Да се ученици упознају са Правилником о оцењивању • Да ученици схвате важност постојања правила понашања • Да ученици развију вештину реалне процене стања, тј. односа приказаног успеха у учењу и добијене оцене • Поправљање међуљудских односа у одељењу
Облик рада	Фронтални, групни
Метод рада	Вербална, хеуристичка
Средства	Табла, фломастери, коверте
	ТОК ЧАСА
1. корак	Наставник ученике упознаје са током часа и даје им тест из Опште културе који раде анонимно
2. корак	Након урађеног теста наставник упознаје ученике са Изводом из Правилника о оцењивању на писменој провери знања и исписује на табли основне смернице за оцењивање
3. корак	Наставник дели ученике у групе од 3 до 5 ученика по критеријуму пријатељства и свака група ставља своје тестове у посебан коверат
4. корак	Свака група има задатак да на основу смерница за оцењивање оцени тестове неке друге групе
5. корак	Свака група образлаже дате оцене, након чега сви ученици учествују у расправи, притом поштујући онога ко образлаже свој став (слуша док овај говори), и дизањем руке тражи реч уколико жели да учествује у расправи

12.

Циљ	Развијање и подстицање вестина реалне процене стања- односа измадју уцења, успеха и оцене. Развијати самостално процењивање знања, самопоуздање, самоевалуацију,интересовања развијати позитивну атмосферу,уоцавање могуцности да се све у животу мозе посматрати из висе углова. Развијање толеранције и повецање критицности у размисљању
Облик рада	Групни, фронтални са групом уценика средње сколе
Метод рада	Метод- две звезде и зеља –везбање самоевалуацује и медју врсњацке евалуације Метод- знам, зелим да знам ,науцио сам-развија самопоуздање код уценика, самосталну процену знања Метод -играње улога –У тудјим ципелама – разлиците перспективе посматрања проблема
Средства	Радови за преглед-контролна везба коју су дјаци урадили на предходном часу. А4 папири са табелама : знам-зелим да знам- науцио сам. Сценарио за глуму урадити са проф. Књизевности и психологом. Смислити улоге.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Због слозености задатка прве две методе одрадити на претходним часовима одељ. Заједнице. Те две методе-радионице бице увод за трецу методу планирану за овај сценарио.Метода глуме-играње улога захтева добру припрему , поделу улога уценицима и време да уценици припреме сценарио. Такодје је вазно дати уценицима такве улоге које они сами никада не би имали у реалном зивоту. Окрузење у коме се глуми такодје треба да буде прилагодјено. Уценици који не зеле да глуме добице улогу посматраца-активних. Задатак це им бити пазљиво да прате и буду упознати са радњом и да активно уцествују у дискусији.
2. корак	Подела улога:група 1- два уценика који су гобили оцену 2 на тесту и РОДИТЕЉ коме треба да образлозе утисак засто су добили ту оцену, колико су уцили, како се осецају, како дозивљавају професора Група 2- два уценика који су добили 4 на тесту и РОДИТЕЉ ГРУПА 3- два уценика са оценом 5 и РОДИТЕЉ Родитељ сваке групе има свој сценарио како да комуницира са ;децом; која долазе разоцарана из сколе због лосе оцене на тесту
3. корак	Излагање групних сценарија по 10 мин. Уценици треба сто реалније да пренесу своје дозивљаје и коментаре када зеле да оправдају свој неуспех на тесту. ;тезак је тест, критеријум висок, много питања на тесту, питања су била непозната нису радили такве задатке....све најгоре о професору Излагање 2 групе- и њихов дозивљај ;колико мало им је недостајало за високу оцену, професор није признавао пола поена а бас им је толико недостајало, како су велики труд улозили за припрему... Излагање 3 групе- све идеално. Уценици долазе задовољни куци, супер урадили

	тест који је био лак, добар критеријум сви су могли да ураде који су редовно уцили. ,професор је коректан и објективан, све похвале
4. корак	Дискусија након излагања –глуме- Посматраци и уценици који су глумили треба да проаналицирају ситуације за сваку групу посебно. Да уоце недостатке у понасању и размисљању уценика и њихових родитеља. Да схвате преузимање ризика и испољавање сопственог става , суоцавање са другацијим мисљењем и последицама лазног и неистинитог .
5. корак	Закључцак:посматраци треба да обједине карактере свих уцесника дјака и њихових родитеља , да указу на недостатке . ова контролна група даје идеје, савете како сагледати проблем комуникације родитеља и деце и како унапредити и разумети и објаснити неуспех на тесту .

13.

Циљ	Да ученици схавте да имају одговорност за свој рад у сколи
Облик рада	групни
Метод рада	игра улога
Средства	правилник о оценивању, кутија, паприци од којих је три облезен
	ТОК ЧАСА
1. корак	У првом делу ученика замолим, да седне у круг. И представим преко powep поинта презентацију о правилнику. (разне слик о датим оценама, одлицан ученик нпр. да је сретан, и хоце да помазе својим другарима из разреда)
2. корак	Изприцам једну ситуацију да родитељ долази, код разредне старесине и прави проблем, око оцене за своје дете. Да родитељ схвати ситуацију и али код куце ипак поцне да сумња о томе, па од свог детета трази додатно објасњење. И како би они ресили ситуацију ако се то десило са њима код куце.
3. корак	свако дете извуце из кутије по један листиц. На три листица писе (мама, тата, ја). Поставимо „бину“ пред сколске табле, столице са осталим дјацима поставимо као да су у биоскопу.
4. корак	Изврсава се сценари, ситуација. Дете додје код куце, родитељи су јос и даље нервозни, саслусају својих родитеља. После „излагања“ дете како објасњава ситуацију родитељима после (дете вец зна Правилник о оцењивању, и да је ипак он гресио)
5. корак	После сценарија, уценице опет седне у круг и исприцају како у видели ову ситуацију и у слуцају да они буду у таквој ситуацији како би ресили, ста би другације радили.

14.

Циљ	Развијати код ученика вештину за реалну процену стеченог знања Оспособити их да примењују технике учења Развијати другарство - бољи ученици да помажу слабијима-вршњачка едукација
Облик рада	Фронтални,групни,индивидуални
Метод рада	Разговора,текстуална
Средства	Табла,плакат
	ТОК ЧАСА
1. корак	Разговор о оценама.Како се оцењује,шта се све оцењује односно , шта све утиче на оцену.?
2. корак	Разговарамо о томе колико времена проводе учећи. Да ли је време проведено у учењу сразмерно постигнутом успеху? Правимо табелу о организовању времена.Увиђају где и како губе време.
3. корак	Упознају се са техникама учења. Подела у групе .Свака група добија материјал за учење.Бирају одређену технику којом ће то научити.
4. корак	Договор о критеријуму оцењивања,шта мора да се зна за одређену оцену. Свака група презентује свој рад,а остале их оцењују на основу договореног критеријума. Уз помоћ наставника увиђају критеријуме оцењивања .
5. корак	Самостално вреднују свој рад и образлажу своју оцену. Разговор о начину побољшања успеха у учењу.Увиђање ученикових максималних могућности. Договор о помоћи слабијим ученицима.Сваки бољи ученик добија задатак да помогне ученику коме је помоћ потребна.

Ситуација 6. – Преузимање одговорности за учињену штету

Опис ситуације	Одељењски старешина сте у одељењу осмог разреда које је скоро учествовало у инциденту у смислу разбијања прозора у ходнику школе. Не зна се тачно ко је то урадио, али се зна да је само ваше одељење тада било на ходнику. Када питате ученике о чему је реч, већина ћути, а неколико њих тврди да нису они криви.
Задатак за час одељењског старешине	Представити ученицима тему о колективној и индивидуалној одговорности и моралним принципима. Подстаћи код ученика идеју о преузимању одговорности за сопствено понашање.

1.

Циљ	Развијање свести о чувању школске имовине, преузимање одговорности за сопствено понашање. Развијање критичког мишљења и сагледавање ситуације из различитих углова.
Облик рада	Групни облик рада
Метод рада	Вербално-текстуална: - усмено излагање - тематска дискусија - писани радови ученика Илустративно – демонстративна: - демонстрација односа - дебата - израда постера „Наша правила“
Средства	Папир А4, оловке, фломастери, стикери, 2 паноа, штампани материјал, компјутер, интернет, штампач.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Подсетити ученике на Кодекс понашања у школи. Разговарати о индивидуалној и колективној одговорности. Да свако неодговарајуће понашање у школи може бити кажњено. Подсетити их о начинима кажњавања који су прописани Правилима школе. „Када се понашамо пристојно, правила и казне ће нам бити сувишни.“ Презентација видео клипа који се односи на чување школске имовине. „Придржавајући се ових правила можемо о себи са поносом мислити као о истински цивилизованим бићима!“
2. корак	Ученици су подељени у две групе које заступају супротна становишта. Групе прикупљају аргументе за своје понашање, након тога следи дебата.
3. корак	Израда постера: „ Наша правила“ На папирићу ученици исписују правила и каче на пано. Након тога заједнички доносе правила понашања за своје одељење, као и последице кршења тих правила.
4. корак	За следећи час ученици треба да потраже на интернету и одштампају афоризме или виц о индивидуалној или колективној одговорности.
5. корак	" Треба према другима да будемо одговорни, не само зато што су добри већ зато да би добрима постали!“ Талидари Виц: Пита учитељица децу: - Ко ми може навести пример велике одговорности ? Јави се Ивица и каже: - Јутрос су ми са панталонама отпали сви дугмићи осим једног. На њему је сад велика одговорност !!!

2.

Циљ	Подстицање ученика да преузму одговорност за сопствено понашање и развијање свести код ученика о индивидуалној и моралној одговорности и моралним принципима.
Облик рада	Индивидуални, фронтални
Метод рада	Вербални, анализа ситуације, кутија за предлоге
Средства	Листићи, оловка, кутија
	ТОК ЧАСА
1. корак	Након уобичајеног уводног дела одељењски старешина тражи од ученика да анализирају ситуацију при којој је начињена материјална штета.
2. корак	Одељењски старешина предочава ученицима колико је важно да се у оваквим ситуацијама преузме одговорност за насталу штету и да се иста мора надокнадити пошто се нађу починиоци.
3. корак	Тражимо починиоца тако што одељењски старешина позива председника одељењске заједнице да исприча ситуацију и објективно опише догађаје. Председник о.з. исприча цео случај али не зна ко је разбио прозор. Одељењски старешина није задовољан одговором па тражи од осталих ученике да се изјасне ко је то урадио. Неки негодују, а неки ћуте. После краћег времена јавља се један ученик и преузима одговорност на себе и спреман је да надокнади материјалну штету.
4. корак	Одељењски старешина похваљује ученика за искреност, говори ученицима да су се сви неодговорно понашали и да је неко могао бити повређен. Понавља да се штета мора платити. Ученици предлажу да сви заједно сакупе новац и да плате разбијени прозор. Неколико ученика не прихвата предлог па се иде на гласање.Ученици ће на листићима написати да ли су за или против предлога и убациће листиће у кутију (која се већ налази у учионици). Када се преброје гласови долази се до резултата да се сакупи новац и плати штета за коју су сви одговорни. Одељењски старешина се договара са ученицима о начину прикупљања новца у наредних неколико дана.
5. корак	Одељењски старешина се договара са ученицима о наччину прикупљања новца у наредних неколико дана. Скреће пажњу ученицима да се овакве ствари више не понове и да се следећи пут, ако га буде, неће узети у обзир солидарност већ ће се починиоци казнити. Ученици су задовољни и обећавају да се више неће поновити.

3.

Циљ	Развити код ученика осећај за колективну и индивидуалну одговорност у циљу конструктивног решавања проблема. Представити ученицима моралне принципе који владају у заједници каква је школа и дефинисати основна правила која се морају поштовати да би заједница успешно функционисала.
Облик рада	Комбиновани – фронтални и групни
Метод рада	Дебата, израда постера „Наша правила“
Средства	Хамер, фломастери,табла
	ТОК ЧАСА
1. корак	У уводном делу часа одељенски старешина упознаје ученике са основним појмовима који дефинишу одговорност појединца, личну али и колективну. Дефинише и поједине моралне принципе (истина, правдољубивост, поштење) и даје објашњење важности поштовања тих основних принципа. Указује им на чињеницу да свака ситоација захтева поштовање појединих правила, да се не понашају исто у биоскопу, болници, на улици и у сопственом дому. Одељенски старешина пита ученике која све правила поштују нпр. када треба да пређу улицу и шта све може да се догоди када правила не поштују. Како се понашају када са родитељима оду у посету, каква су правила понашања у аутобусу на путу од куће до школе. Ученици треба да кроз одговоре на питања говоре о правилима али истовремено и какве су последице непоштовања истих.
2. корак	Ученици се поделе у три групе. Прве две групе имају задатак да кроз дебату изнесу своје мишљење и дају одговоре на два питања. Прво питање гласи: Због чега треба чувати школску имовину? Друго питање гласи: Шта ме брига за школску имовину? Трећа група има задатак да саслуша аргумента које износе учесници дебате и да своје мишљење о дебати. Одељенски старешина даје потебна упитства групама и смернице које могу да допринесу конструктивној расправи. Дебата пре свега треба да ученике наведе да размишљају о проблему и основним моралним принципима из уводног предавања.
3. корак	Групе наизменично износе своја размишљања и супростављају мишљења на тему нпр. због чега је важно да је учионица чиста, због чега не треба писати по клупама, шта се догађа са столицама ако се ученици „љуљају“ на њима, због чега се не треба гађати кредам у учионици, због чега није добро шутирати лопту у учионици итд. Трећа група бележи своја запажања о дебати с циљем да уочи који проблеми су везани за личну а који за колективну одговорност.

4. корак	Када је дебата завршена ученици треће групе износе своја запажања аргументима које су износили учесници дебате. Њихов задатак је да дају свој суд о колективној и индивидуалној одговорности и да препоруче који вид треба развијати у оквиру одељенске заједнице да би она успешно функционисала.
5. корак	Ако ученици истакну значај колективне одговорности онда треба да заједнички донесу правила о понашању чланова одељенске заједнице али такође и последице које настају услед непоштовања датих правила. Та правила треба да испишу на хамеру и поставе их на видно место у учионици.

4.

Циљ	Развијати и јачати код ученика моралне принципе. Подстаћи код ученика осећај за индивидуалну одговорност.
Облик рада	Фронтални, групни, индивидуални
Метод рада	Дијалошки
Средства	Хамер, маркер,стикери
	ТОК ЧАСА
1. корак	На почетку часа наставник ученицима фронталним обликом рада прича о проблему који се догодио. Скреће пажњу ученицима да за грешке морају да се сносе последице. Укратко излаже моралне принципе којих би свако требало да се придржава. Пита ученике шта они мисле да би било најбоље решење за настали проблем.
2. корак	Пошто ученици изнесу шта они мисле да би било најбоље решење, наставак бира три од понуђених решења (која су погодна за остваривање циља часа) и у облику стрипа (врло кратког, у две сцене) на горњем делу хамера пише сценарио који би био могућ за такво решење.
3. корак	Ученици узимају стикере и на њима износе своје лично мишљење о начинима за решавање проблема који су предочени на хамерима. Своје стикере лепе на одговарајуће хамере.
4. корак	Када су сви ученици залепили своје стикере, наставник их чита. Није неопходно прочитати сваки коментар, већ оне који ће бити погодни за реализацију циља часа. Наставник отвара дискусију. Ученици коментаришу о томе шта је одељење писало.
5. корак	Правимо кратак резиме онога о чему смо причали и шта смо радили на часу. Солидарност, другарство и сарадња су изузетно важне стваре у сваком одељењу (колективу). Лепо је и морално помоћи другу / друговима. Међутим, свако треба да схвати да је одговоран за оно што чини. Није лепо ни морално да други увек „плаћају“ за грешке које смо сами направили.

5.

Циљ	Подстаћи морално и одговорно понашање код ученика и развити свест о индивидуалној и колективној одговорности;
Облик рада	Фронтални, групни
Метод рада	Дијалошка метода, метода рада на тексту, демонстративна метода, анализа и синтеза
Средства	Вербална, задаци за групе, папири за презентације група, фломастери.
	ТОК ЧАСА
1. корак	Мотивациони разговор на тему како би изгледао свет када не бисмо имали на кога да се ослонимо, када би свако био препуштен сам себи и не би могао да рачуна на помоћ и подршку других. Са друге стране, да ли је могуће постићи личну срећу уколико дозволимо да други испаштају због наших грешака? На овом часу покушаћемо да нађемо одговор на питање како да својим понашањем учинимо лепим и пријатним свој живот и живот људи око нас.
2. корак	Одељење делим у четири групе и свакој додељујем припремљени задатак. Прва група – Замислите и путем цртежа представите свет у коме би свако био усамљен и препуштен сам себи. Како бисте се ви осећали у таквом свету? Искажите своје емоције док правите свој групни цртеж. Друга група – Опишите свет из перспективе особе која је потпуно одбачена, усамљена и не може да рачуна на било чију помоћ. У питању је дечак који је због свог немара направио пуно грешака у прошлости, али се сада искрено каје и волео би да људи примете да се променио. Ипак, то нико не види и дечак је јако несрећан. Испричајте његову исповест. Трећа група - – Замислите и путем цртежа представите свет у коме би доминирали бахати људи који не желе да преузму одговорност за своје поступке. Они руше све пред собом и дозвољавају да недужни страдају због њих. Како бисте се ви осећали у таквом свету? Искажите своје емоције док правите свој групни цртеж. Четврта група – Опишите свет из перспективе девојчице која живи са браћом која су бахата, не маре за њена осећања, упропашћавају њене ствари, вређају је, упркос опоменама и казнама које долазе од родитеља. Како се девојчица осећа на крају дана? О чему размишља? Испричајте њену исповест.
3. корак	Групни рад уз надзор и помоћ наставника.

4. корак	Презентација рада група. По 2 или 3 члана групе излажу и објашњавају резултате рада, док остатак групе допуњује коментаре. Краћа дискусија чланова групе са одељењем након сваког излагања.
5. корак	На основу дискусије коју смо водили у оперативном делу часа, ученици долазе до закључка да је морално и одговорно преузети одговорност за сопствене грешке, али и помоћи другима у невољи и солидарисати се са онима који су у проблему.

6.

Циљ	Размена о одговорности за ненамерно учињену штету, о санкцијама, о алтернативама кажњавању.
Облик рада	Фронтални, групни (групе се формирају на основу броја ученика у одељењу).
Метод рада	Дијалошка, текстуална, анализа случаја, игра улога, писаних радова, дискусија
Средства	Прича, припремљени листићи са задацима, фломастери, флип-чарт, папир А4
	ТОК ЧАСА
1. корак Читање приче 5.минута	Кроз осмишљену причу ученици се уводе у проблематику која се бави развијањем моралног расуђивања и неговањем људских вредности као што су истина и одговорност.
2. корак Анализа случаја и извештавање 15 минута	Исписивање задатка који је ученик добио као члан мале групе, а који се односи на то да аргументује разлоге зашто одобрава или не одобрава поступак учесника приче ➢ да сагледају одговорност за последице лагања, ➢ да образложе своје мишљење. Извештавање група
3. корак Групни рад из другог угла 7 минута	*Може ли другачије*, одвија се кроз жирафеће уши и магично решење. Ученици у групама приказују емпатију за учеснике у причи. То ће им омогућити да помоћу освешћивања потреба и саосећања за друге дођу до стратегија поступања и решења којима су сви задовољни.
4. корак Дискусија из угла личног живота 8 минута	➢ да опишу неку ситуацију када су лагали, ➢ да кроз жирафеће уши дају емпатију себи и освесте потребе које су имали у тој ситуацији, ➢ да кроз освешћивање потребе дођу до магичног решења и освесте шта је могло да помогне да говоре истину, ➢ да развију стратегије поступања.
5. корак Закључак 5 минута	Из свега изнетог групе дају поруку за крај и од свих бира се „најјача“ као мото овог часа.

7.

Циљ	Развијање свести код ученика о важности преузимања одговорности за сопствено понашање, као и важности моралних принципа.
Облик рада	Фронтални, групни
Метод рада	Метод разговора, дебата
Средства	Интерни акт основне школе „Правилник о понашању ученика, запослених и родитеља“, папирићи
	ТОК ЧАСА
1. корак	Разговор са ученицима о насталом проблему. Одељењски старешина подсећа ученике које су најбитније ставке у Правилнику о понашању ученика, а које су ученици изгледа заборавили.
2. корак	Одељењски старешина дели ученике у две групе: ученици сами бирају групу у зависности од тога да ли су за преузимање одговорности или против тога, а за подељену одговорност (групна одговорност). Не морају сви ученици ући у једну од две групе, већ неки ученици могу чинити публику која ће на крају дебате донети суд.
3. корак	Ученици прикупљају и бележе на папирићима аргументе за своје становиште, а онда их износе у дебати.
4. корак	Уз помоћ питања одељењског старешине ученици праве синтезу супростављених становишта и долази се до мишљења да је подељена одговорност и међусобно помагање добро, јер се ученици уче солидарности, али да је нужно да кривац преузме одговорност за свој поступак. Таквим фер понашањем „приморава“ своје другове да дају предлог за надокнаду штете који ће и њих укључити у решавање проблема и помоћи му финансијски или моралном подршком (у зависности од материјалне ситуације ученика који је разбио прозор).
5. корак	Ученици дају предлоге за надокнаду штете и сами праве избор који је најадекватнији.

8.

Циљ	Развијање колективне и индивидуалне одговорности ученика. Упознавање са моралним принципима. Подстицање преузимања одговорности за сопствено понашање.
Облик рада	Индивидуални,групни
Метод рада	Дијалошка,презентација
Средства	Дидактичка средства
	ТОК ЧАСА
1. корак	Од председника одељења захтевам да буде непристрасан и да објасни шта се заиста догодило у ходнику школе.
2. корак	Ако се утврди кривица одељења(или појединаца) и ако сви потврде чињенице из приче председника одељења,разговарам са одељењем о томе шта би сада требало даље чинити. Њихове предлоге бележимо на плакат.Разговарамо о могућим последицама њиховог понашања(могли су се повредити,могли су друга да повреде,штету неко мора да надокнади...)
3. корак	Дајем неколико предлога за надокнаду штете,исписујем их на другом плакату и дајем им извесно време да размисле и одлуче заједно који је начин надокнаде штете најприхватљивији.
4. корак	Предочити оба плаката и разговарати са ученицима о њиховом понашању и последицама које је то понашање изазвало. Њихово понашање је изазвало материјалну штету и можда и одређене санкције ако им ово није први пут да оштећују школску имовину.
5. корак	Ученици самостално дају одговоре(може и анономно у облику поруке) на питања да ли се и како могла избећи ова ситуација.

9.

Циљ	Развијање критичког мишљења код ученика,самокритичности и одговорности
Облик рада	Фронтални, групни
Метод рада	Дијалог, демонстрација
Средства	папир, оловка, дидактички материјал
	ТОК ЧАСА
1. корак	Ученицима одржати предавање о колективној и индивидуалној одговорности и моралним принципима
2. корак	Кренути са дискусијом. Подстицати анализа насталог проблема и критичко мишљење и да бробају да сагледају проблем из другог угла
3. корак	Анализа случаја. Питати уценике да демонстрирају настали проблем, направити анонимну анкету у којој ће ученици написати ко је крив, анализирати анкету. Подстаћи их да сами преузму одговорност за своја дела
4. корак	Ученицима дати могућност да сами одлуче како ће надоместити штету, прозор мора бити замејен.
5. корак	Ученици треба да схвате да сваки вид непримерног понашања повлачи и последице Направити правила понашања одељења

10.

Циљ	Преузимање одговорности за сопствено понасање,уцење о моралним принципима
Облик рада	Фронтални,индивидуални
Метод рада	Метода дискусије
Средства	Папир,табла,креда
	ТОК ЧАСА
1. корак	У уводном делу часа,наставник трази од председника одељења да исприца ста се десило на ходнику Временски интервал 5 минута
2. корак	Пита ко је разбио прозор али посто нема одговора предлазе најпре да се казни цело одељење,и даје уценицима могуцност да дају своје мисљење о томе.Тада це један део уценика реци да се не слазе јер нису уцествовали,један део це реци да немају да плате... Временски интервал 10 минута
3. корак	Наставник даје папир уценицима на којем це исписати своје предлоге за ресавање овог проблема,тј.за проналазења ресења плацања стете. Временски интервал 10 минута
4. корак	Исписане предлоге наставник цита гласно и белези на табли предлоге.Сваки предлог се даје на анализу са одељењем.Бира се најбоље ресење.Приликом анализе наставник потенцира на прици о моралним принципима и одговорности коју свако мора да преузме на себе након изврсеног дела. Временски интервал 15 минута
5. корак	Доносимо закључак,тј.усвајамо најморалнији предлог.Најава за следеци цас ОС – Наса правила! Временски интервал 5 минута

11.

Циљ	Подстицање одговорности ученика. Разматрања последице њихових одлука.
Облик рада	Групни, индивидуални, фронтални
Метод рада	Диалошки
Средства	листићи са задатком, 3 столице
	ТОК ЧАСА
1. корак	Поделити одељење на групе по случајном избору. У свакој групи може бити 4-5 ученика. Свака група ће добити листић са задатком. Након саопштења циља часа објаснити им, да ће радити у групи и задатак им је да наведу што већи број аргумената везано за задатак у трајању од 15 минута.
2. корак	Подела листића (циљ је да пола разреда добија листић број 1, а друга половина листић број 2): 1. листић: разбијен је прозор на ходнику, али ученици не признају кривицу. (Зашто не признати?, Како даље?) 2. листић: разбијен је прозор на ходнику, ученици признају кривицу. (Зашто је добро признати? Како даље?)
3. корак	Након истека времена свака група бира по једног члана који ће изнети аргументе. Пошто ће бити 2-3 ученика са истим задатком, они ће се договарати међусобно – ко ће почети.
4. корак	Код табле постављена су три столица. Два, један наспрам другог, а трећи мало даље. Само онај ученик сме да прича у одељењу ко седи на постављеној столици. Из обе групе (листић 1 и листић 2) по један ученик седне код табле на столице и треба да изнесу аргументе своје групе. Ако неко жели нешто додати из групе „слушалаца“, може, али само тако, ако седне на трећу столицу.
5. корак	Сумирање изнешеног: • шта предлажу – колективну или индивидуалну одговорност • какве су последице – првенствено моралне • шта их спутава да признају оно што је учињено • да ли постоји разлика између случајног или намерног

12.

Циљ	Преузимање одговорности за учињени преступ
Облик рада	Комбиновани
Метод рада	Дискусија, дебата и разговор писањем
Средства	Фломастери, папир
	ТОК ЧАСА
1. корак	Путем дискусије покушати да се утврди како је начињена штета и ко је починилац. Ако проблем није решен наставити на други начин.
2. корак	Поделити ученике у две групе и дати им задатак: једна група да буде за изношење истине и именовање кривца, а друга за ћутање и сакривање истине. Дати 5 минута за избор стратегије за наведене начине понашања. Избор по 3 представника за учешће у дебати.
3. корак	Организовати и водити дебату 15 минута са ограничењем од 1 минута за говорнике. По истека времена прекинути дебату и тражити од ученика да изнесу свој став.
4. корак	Направити плакат са питањем какве су последице ако се каже истина и други плакат какве су последице ако се сакрије истина. По два ученика истовремено пишу свој одговор, а остали ћуте.
5. корак	Преостали део часа анализирати добијене одговоре и на основу њих донети закључак.

13.

Циљ	Развијање одговорности за сопствено понашање
Облик рада	Фронтални, индивидуални
Метод рада	Вербална- метда објашњавања, дијалошка- метода разговора
Средства	
	ТОК ЧАСА
1. корак	У уводу говорим о моралним принципима и одговорностима које сваки појединац носи у себи. Лепо понашање је врлина , а не мана. Уколико се и начини грешка или нека неправилност, све се да исправити. Важно је бити искрен према себи, а и према другима.
2. корак	Добро, није ништа страшно, то је могло и мени да се деси, да шутнем лопту право у прозор. Покушавам да сазнам ко је то урадио. Са ученицима који говоре да нису криви разговарам индивидуално.
3. корак	Немогуће је не сазнати ко је то урадио, предлажем да као одељење сви сакупимо новоц и купимо прозор, јер је то могло сваком да се догоди. Наравно уколико се већина ученика слаже, то је сасвим другарски.
4. корак	О овоме детаљније говоримо на часу одељенске заједнице, важно је да се о сваком проблемуразговара, јер само заједно можемо доћи до решења проблема.
5. корак	Уколико је потребно саветујем се са педагогом у школи.

14.

Циљ	Да ученици науче да преузму одговорност за своје понашање.
Облик рада	КОМБИНОВАНИ (фронтални али и индивидуални – ВИИИ разред смо, знамо се добро, па бих се обратила старим знанцима)
Метод рада	Наставна метода би била комбинована (вербална – и монолошка и дијалошка) и демонстративна са Методом за превазилажење проблема у понашању “Медјусобно дисциплиновање”
Средства	
	ТОК ЧАСА
1. корак	Саслушам ученике, да ми они кажу шта се догодило. Они уопште не знају шта се догодило, само су чули прасак. Долазили су са физичког у своју учионицу.
2. корак	Оно што је свакако први од првих корака је: Утемељење моралних норми код ученика је сваки пут један од корака (наиме, етика је део филозофије који проучава и процењује шта је добро, а шта није добро И ШТА БИ ТРЕБАЛО ДА БУДЕ, А ШТА НЕ БИ – ово заиста учим ученике! Врло често им кажемо шта није добро, али никако да их научимо ШТА ЈЕ ДОБРО!) Овај корак ми је уз тему: Редовност похађања наставе – најважнији!
3. корак	С обзиром на то да ученици никада нису правили штету, немам предлог али их подсећам шта је то колективна, а шта индивидуална одговорност. Навешћу их да сами то све сагледају (али ме неће замајавати, него озбиљно!).
4. корак	Ученици сами дају предлоге за надокнаду штете (у оквиру горенаведене методе).

5.корак	Ипак су се јавила два ученика. Једном је испала лопта на ходнику, а други је хтео да је шутне у учионицу и она је одлетела у зид, одбила се и разбила прозор. Они кажу да ће платити штету али се одељење договара да плате део и они јер није велика материјална штета. Без обзира на све то, не свиђа ми се да се тако неодговорно понашајуи то ћу да изнесем и на родитељском састанку (не може да се направи штета и да се све заврши са – плаћено!! Они не могу да се тако опусте иако су деца – могли су да се посеку итд, итд. Све у свему, горак је укус после овог инцидента.

15.

Циљ	Преузети одговорност за сопствено понашање
Облик рада	разговор
Метод рада	Попуњавање листова,дискусија
Средства	Кутија поверња,анкетни листови
	ТОК ЧАСА
1. корак	Прочитати кратку историју шкле, колико ђака је у њој до сада завршило,када је шкла реновирана.Затим објаснити ученицима како би школа изгледала да су сви прозори који су полупани такви остајали
2. корак	Објаснити ученицима да ћемо штету морати надохнадити како се будемо договорили сви заједно алида ученици неће бити кажњени
3. корак	На листовима ученицима(анонимно) ређида опишу ситуацију која се десила у ходнику школе када се разбио прозор , и те папире убацити укутију поверња
4. корак	Један по један папир читати пред свима и лепити на таблу сврставајући у колону сличне описе ситуација и тако покушати добити слику шта се десило у ходнику .Уједно добијамо и број ученика који нису искрено описали ситуацију.И њима рећи да у кутију поверења наредних дана напиши разлог зашто нису били искрени
5. корак	Предложити начине надохнаде штете –више варијанти: 1. сви заједно ћемо надохнадити штету 2. ученик који је направио штету ће је надохнадити. 3. Дати идеје како да сви заједно да зарадимо новац да надхнадимо штету – скупљање старог отпадаи сл.

Creative Commons линценца

Овај документ је ауторско дело за које је:

Дозвољено:

делити – умножавати, дистрибуирати, и јавно саопштавати

под следећим условима:

Ауторство – Морате да наведете име изворног аутора на начин који је одређен од стране изворног аутора или даваоца лиценце (али не тако што ћете сугерисати да вас подржава или одобрава ваше коришћење дела).

Некомерцијално – Не можете да користите дело у комерцијалне сврхе.

Без прерада – Не можете да мењате, преобликујете или да употребите дело у свом делу, без сагласности аутора